

Jean Bădean

**Omul
care aduce ... hazul**

2 Leda & Muntenia 57
www.ziuaconstanta.ro

Jean Badea

Omul care aduce... hazul

Omul
care aduce... hazul

Consilier editorial
Valentina Șerban

Leda & Manicini

Leda & Manicini
ISBN 973-8082-10-1
Constanța
2000

Consilier editorial:
Valentin Sgarcea

Leda & Muntenia

ISBN: 973-9286-60-7

ISBN: 973-8082-16-1

www.ziuaconstanta.ro

Jean Badea

Abrevieri

Omul care aduce... hazul

1. = nota mea, Jean Badea

p. = pagina

f. = folie

sc. = scolarul

sa. = ei altii

s.a.m.d. = si inca mai departe.

v. = vezi

In atenta cititorului

Notele fac parte integrantă din cuprinsul

cartii, este recomandabil să fie citite în

contextul textului.

♫ Leda & Muntenia ♪

Constanța

2000

Abrevieri

cf	= conform
d.a.	= direcția artistică
n.	= născut
n.m.; J.B.	= nota mea; Jean Badea
p.	= pagina
r.	= regia
sc.	= scenariul
ș.a.	= și alții
ș.a.m.d.	= și așa mai departe
v.	= vezi

*

*

*

În atenția cititorului:

Notele fac parte integrantă din capitolele anterioare; este recomandabil să fie citite în momentul semnalării lor.

Cuvântul autorului

Ideea de a scrie această carte a încolțit cu mulți ani în urmă...

Sfârșit de august 1984. Venisem la Tulcea, cu soția și fiul, și cu dorința de a merge în Deltă măcar o zi. La agenția de turism nu mai era nici un loc liber la excursiile cu „vapurașul“. Resemnați, în holul hotelului **Egreta**, luaserăm deja hotărârea să ne întoarcem a doua zi acasă, la Constanța, când și-a făcut intrarea, ca o viforoasă furtună, răspândind în jur o irezistibilă poftă de viață..., Jean Constantin.

După îmbrățișările de rigoare, mi-a spus **totul** cu un debit verbal vulcanic: are filmări la Mila 23... **Sosesc păsările călătoare...** Geo Saizescu... rolul? Marin, un cârciumar... o nouă pată de culoare, cu funcție comică...

Când află planurile noastre eșuate, ne aruncă în suflete un bulgăre de soare: „Mâine dimineată la ora opt pleacă șlepul echipei de filmare la Milă. Sunteți invitații mei! Nu se acceptă refuzul!“

...Că a doua zi a făcut, cu farmecul său amețitor, tot ce era necesar ca să nu ne simțim

niște „musafiri nepoftiți“, ci prietenii săi speciali, rămâne în afara oricărui dubiu. A fost o călătorie superbă, cu un anturaj vesel, cu fotografii făcute de actorul Dan Tufaru, cu filmarea câtorva „cadre“ cu Rodica Mureșan, Tora Vasilescu, Jean Constantin și Octavian Cotescu (era, din păcate, ultimul său film, arăta „măcinat“ de o boală perfidă care, nu peste multă vreme avea să-l „secere“...). Întoarcerea la Tulcea s-a produs sub aceeași generoasă tutelă, cu o șalupă rapidă, pentru că Jean, așteptat de o **Dacia**, urma să ajungă direct la Neptun, unde era... **Nuntă la Fantasio!**

Mai târziu, pe una din fotografiile i-am scris: „Cu gândul la o viitoare carte despre actorul Jean Constantin“. De atunci, acest proiect nu mi-a dat liniște. O carte despre **actor**, cu un capitol privind viața lui, restrâns la câteva (principale) repere. Fără cancanuri, fără picanterii și bârfe de culise, fără dezvăluiri senzaționale despre iubirile și căsătoriile **omului**. Cine e interesat de toate acestea, are la îndemână revistele de mondenități sau de scandal.

Pentru mine, Jean Constantin a fost și rămâne **ACTORUL**.

Reperere biografice ale unui antistar

Ca să reconstitui, oricât de sumar, traseul vieții lui Jean Constantin, riști să fii atras în vârtoarea unei teribile aventuri, fiindcă te vei surprinde izolat într-un șocant vid de informație întreținut cu acribie chiar de subiectul cercetării tale.

Mi-ar fi plăcut să dau tiparului copiile unor înscrisuri ale familiei, acte de naștere și studii, o legitimație de serviciu, îngălbenită de vreme, de la primul canal Dunăre - Marea Neagră..., în sfârșit, orice „zapis“ care ar mai fi îmblânzit sobrietatea acestor pagini. Dar mi-a fost imposibil să le obțin..., și-apoi mi-am dat seama că în cazul lui Jean n-au nici o **relevanță**, cum se spune - obsedant - astăzi.

Mărturii orale, da! Le poți afla de la o fostă vecină binevoitoare, din cartierul Piața Chilei, de la un șofer loial, care l-a purtat, neobosit, pe itinerarii imprevizibile între Constanța și diferite locuri de filmare sau... sușanea, menajându-i somnul în autoturism prin evitarea denivelărilor din asfaltul șoselelor sau a frânărilor bruște (Sică Roșca), de la un fost partener de spectacole la clubul **Dezrobirea** (Constantin Cârnici) sau de la un vechi și

statornic prieten, care i-a fost bun sfetnic de-a lungul anilor (Sebastian Tașcă). Mai puțin de la el însuși, cel care și-a ferecat viața cu zeci de lacăte, contrazicând statutul (nescris) al vedetei clasice, holly-woodiene, ahtiate de publicitate până la inventarea unor povești de senzație menite să-i ridice cota în top. (E drept, se întâlnesc și la noi staruri sau starlete cu debit verbal în exces, care cu greu pot fi oprite când încep să-și povestească, până la cel mai fierbinte amănunt, isprăvile unei vieți învolburate).

Vedetă incontestabilă, adulată de spectatori, privită cu condescendență de cronicari, Jean Constantin uimește printr-un ciudat nonconformism: nu agreează publicitatea, refuză interviurile sau ședințele foto cu un zâmbet inocent, își ocrotește cu obstinație viața intimă, îi repugnă vulgaritatea, indecența, mârlnia și lipsa de pudoare...

Chiar despre această carte a aflat printre ultimii, pentru că nu s-a arătat interesat de ea.

*

*

*

S-a născut la 21 august 1927 în orașul Techirghiol, din părinții Dumitru și Caliopi **Jean**. Oricât ar părea de curios astăzi, când actorul este cunoscut și recunoscut drept **Jean Constantin**, prenumele său (sau, cum se zice popular, numele de botez) este Constantin, iar numele patronimic

(de familie) este **Jean**. Când și cum s-a produs inversiunea ordinii celor două cuvinte, este o chestiune încă neelucidată. Cert este însă faptul că în prima cronică despre un spectacol al său, **Mașenka și ursul**, din 1955, este numit Jean Constantin. Probabil că dintotdeauna Jean a fost perceput ca prenume, așa încât modificarea denumirii artistice a tânărului aspirant la gloria scenei s-a făcut în chip imperceptibil, fără cutremure de conștiință.

Tatăl, Dumitru Jean, de profesie „conducător arhitect“, s-a ocupat toată viața de construcții civile, schimbând locul de muncă, orașul și casa după capriciile ofertei de piață. Se spune că era un om priceput în meserie, cam ghinionist în afaceri, dar înzestrat cu un simț al umorului care nu-l părăsea nici la vreme de cumpănă. Și acestea n-au fost puține. Avea o familie numeroasă, soția sa Caliopi, o grecoaică energică și chibzuită, de profesie **mamă**, a dat naștere la nouă copii: Gheorghe (n. 1917; m. 1990), lăcătuș mecanic de precizie, specializat în Germania în anii războiului; Ionel (n. 1921; m. 1993), conducător și mecanic auto; Vasilchia (n. 1923; m. 1982), casnică; Nicu (n. 1925), electromecanic; Constantin, actor; Anastasia (n. 1929; decedată la câteva luni, același an); Anastasia (n. 1931; m. 1933); Elena (n. 1933), profesoară de limba și literatura română; Anastasia (n. 1936; m. 1972), funcționară.

Caliopi Jean și-a botezat grecește prima

fată (Vasilchia), pe următoarele două, stinse prematur din viață, cu același nume (Anastasia), pe care - cu o obsesie tragică - avea să-l dea și ultimei copile, dispărută fatidic la doar 36 de ani. Și-a crescut însă toate vlăstarele cu credință, și iubire, și devotament, trăindu-și în tăcere și mândrie bucuria sau durerea cu care a fost dăruită de soartă.

Câteva odrasle (Gheorghe, Vasilchia, Nicu, Elena) au moștenit firea interiorizată a mamei. Ceilalți (Nelu, Cornel - cum era alintat Constantin - și Sia) au rămas datori, ereditar, tatălui, un bărbat mucalit, comunicativ, cu harul umorului. Destinul a decis ca unul dintre ei să ajungă artist profesionist respectat și îndrăgit de un întreg neam.

*

*

*

După absolvirea claselor primare și gimnaziale la școala nr. 3 din Constanța (1934 - 1941), Jean a început, în 1941, cursurile Școlii de arte și meserii din București, specializarea desen tehnic. Izbucnise războiul... și Dumitru Jean, sătul de atâta bejenie, și-a strâns copiii lângă vatră, în Constanța, și le-a călăuzit pașii spre meserii oneste.

Jean, un adolescent șturlubatic, își încercase forțele în câteva marafeturi (cofetar la un patron din industria locală a zaharicalelor,

ajutor de zidar, creator de modele de pantofi de pânză, cu talpă de plută, și balonseide..., pentru care era invidiat în „gașcă“), dar se ținea și de șotii, șicanând polițiștii slabi de înger sau micii comercianți și pietari, pe care îi păcălea sub masca „inspectorului pentru prețuri și calitatea produselor“. De obicei, „ataca“ temerar și, după ce producea panică printre negustorii pungăși, se retrăgea strategic...

Era cunoscut și ca un bun dansator în anturajul tinerilor din cartier, care frecventau balurile de la Cercul ofițerilor sau de la Școala italiană din B-dul Regina Maria, unde cântau instrumentiști de reputație locală, precum Ionel Botea, Emil Brudiu, Andrei Petrescu ș.a.

În perioada 1947 - 1949, ca și alți băieți de vârsta sa, cu gândurile pline de visuri artistice, dar cu buzunarele goale, s-a angajat la silozurile din port, unde nu s-a jucat de-a docherul, ci a fost unul autentic, așa cum avea să fie și brigadier pe șantierul Bumbesti - Livezeni vreme de o sută de zile. În vestita brigadă **A treia, Constanța**, cumula obligațiile de serviciu, cu caracter tehnic, în echipele de excavații, terasamente - căi ferate, vopsire - poduri etc., cu activitatea artistică.

După stagiul de brigadieri, constănțenii au revenit acasă cu toții, nici unul neacceptând oferte, altfel îmbietoare, de „promovare“ cu prioritate, prin filieră de dosar (bun) de cadre, în sectoarele „fierbinți“ ale noului regim comunist: politică, diplomatie, securitate, miliție. Au reales

„docheria“ din port și, seara, joaca fascinantă de pe scena clubului **Dezrobirea**. Între ei, în primele rânduri, ca întotdeauna, Jean Constantin.

Până când goarna regimentului avea să intoneze imnul recruților mai era răgaz de-o primăvară și de un alt ademenitor cânt de sirenă, de la canalul dintre Dunăre și Mare, de vraja căruia Jean și-ai săi vor cădea iremediabil răpuși. Însă realitatea, ca de obicei prozaică, va consemna în cartea lui de muncă o școală de normatori, unde a fost trimis la recomandarea sindicatului, ca semn de înaltă prețuire.

...Cum spunea poetul, „veni și ziua de apoi“ („Cea zi de sânge udă, / Părea tot omul mai înalt / Față cu soarta-i crudă“ - Vasile Alecsandri). Pentru Jean, stagiul militar la Regimentul 9 grăniceri din Turnu-Severin n-a avut nici o atingere cu presimțirile apocaliptice ale oșteanului de la '77. Flăcăul isteț din Constanța, cu gluma în sânge și pe buze, s-a impus fără greutate printre răcanii speriați de „călăul Tito“, de dincolo de linia bornelor, și a intrat în corpul subofițerilor cu „magna cum laude“.

Priviți-i fotografia de sergent major (singura „poză“ din afara zonei artistice pe care am descoperit-o)... și nu veți putea să nu-i remarcăți chipul semet, trădat doar de privirea șugubeată și de o mustăcioară tăiată seducător, mai aproape de Rett Butler alias Clark Gable, decât de Rică - „fante de obor“.

După lăsarea la vatră (1952), timp de cinci ani, Jean Constantin și-a conjugat preocupările serioase, temeinice (șef al secției transporturi de la Electromontaj Constanța, șef al serviciului normare-salarizare de la IMUM Medgidia) cu pasiunea sa statornică pentru arta spectacolului de divertisment, la Ansamblul artistic al Direcției generale a Canalului și Ansamblul de cântece și dansuri al Casei de cultură a sindicatelor din Constanța. Pe cartea sa de vizită au fost desenați noi lauri obținuți la câteva concursuri republicane de amatori.

În 1957, intră prin concurs în colectivul secției de estradă a Teatrului de Stat, pe care nu-l va părăsi până la pensionare (1987)¹, chiar dacă a avut în vreo două rânduri tentația îmbarcării pe o altă „navă“, cu un parcurs mai liniștit... Când scriam această carte, un prieten dintre cei puțini care îmi cunoșteau proiectul m-a întrebat dacă voi menționa că Jean a fost membru de partid. Deși faptul mi se pare insignifiant, nu e nimic de ascuns în „istoria“ respectivă. La începutul anilor '70, fosta secție de estradă devenise teatru de revistă; avea trupă proprie, director, contabil, portar... dar și organizație de bază, în care figurau reprezentanți ai clasei muncitoare (electricieni, mântuitori-decor, maiștri croitori, tâmplari, tapiteri etc.), pentru a se asigura „puritatea de cristal“ a partidului. Artiști, mai puțini! Ca să salveze situația de ridicol, „organul“ municipal a dat ucaz

intern și urgent pentru primirea în partid a vârfurilor artistice Gelu Manolache și Jean Constantin.

Cum din trei ședințe lunare, Jean făcea act de prezență doar la una, fiind motivat de cinematografie la celelalte, e ușor de înțeles că sarcina sa primordială în partid a fost achitarea cu scrupulozitate a cotizației. (Se povestește că G. Călinescu, obligat în împrejurări asemănătoare să intre în partid, s-a dus după o lună la Academie și l-a întrebat pe portar: „Unde se plătește **impozitul** la comuniști?“).

*

* *

Deși „a răzbit“ prin trei căsătorii (cu Mioara Mocanu, mânuitoare de păpuși din Galați, Nina Ciocea, balerină la **Fantasio**, și - din 1980 - cu Nina Petcu, sufleur la Teatrul Național din București), Jean n-a avut parte de copii. Cine provine, ca el, dintr-o familie numeroasă, ajunge - paradoxal - să împartă cu proprii nepoți sau cu copiii altora (actori, prieteni și chiar necunoscuți) prea plinul unui suflet generos.

Și dacă s-a mai îndrăgostit la „fără frecvență“, hălăduind voinicește prin superbe grădini din vecini, este o altă poveste. Jean a îndurat intervenții chirurgicale, a renunțat la țigară și (parțial) la „tării“, a suportat hăituiala

unui director care ar fi dormit în teatru de dragul instituției și ar fi fost în stare să le ceară și subordonaților nebunia asta, a răbdat palmele lui Caragiu în **Procesul alb...**, numai „eternului feminin“ nu i-a putut rezista. Și-apoi, nu spunea Eminescu „cui ce-i pasă că mi-ești drag“ (ă)?

..Multe ar fi de povestit, întâmplări vesele și triste, despre „peregrinările“ lui Jean prin diferite locuri și locuințe din Constanța (str. Eroilor nr. 3, str. Ion Vodă nr. 71, mansarda barului **Pelican**, cămăruța din podul Cazinoului², str. Cristea Georgescu nr. 10, blocul **Dacia**, b-dul Ferdinand nr. 66), despre cele două infarcte miocardice (din 8 martie 1988 și 12 decembrie 1997) survenite pe fondul acumulărilor stresante de-a lungul anilor de trudă în teatru, cinema și spectacole „nomade“..., despre farsele și peh-livăniile³ dintr-o viață de actor comic, care ar putea constitui materialul unei alte cărți, de amintiri vesele...

În ultimii ani, Jean Constantin a beneficiat de recunoașterea oficială a meritelor sale: în noiembrie 1988, cel dintâi Premiu Național de Revistă acordat de organizatorii Festivalului Național al Teatrelor de Revistă, la ediția a 7-a; la 23 decembrie 1999, titlul de Cetățean de Onoare conferit de Consiliul municipal Constanța, într-o companie selectă: Gheorghe Hagi (fotbal), Simona Amânar și Ion Forminte (gimnastică), Zoanel Gheorghiu (artă monumentală).

Începuturile...

Jean Constantin a devenit actor profesionist de teatru și film fără a avea studii de specialitate. A intrat în mișcarea artistică de amatori din Constanța după ce acumulasese o bogată experiență de viață (în ciuda vârstei tinere, de 18 - 19 ani...), traversând diferite medii sociale și umane, cele mai multe sufocate, în plin război, de privațiuni materiale și spirituale. Avea însă un ascuțit simț al observației, era atent la gesturi, fizionomii și expresii întâlnite în lumea fascinantă a străzii, a pietetelor, oborului, portului..., le înmagazina într-o „bancă de date“ proprie, de unde - peste ani - le va extrage și folosi în construcția personajelor sale.

Cine trăiește în mirificul spațiu pontic, nu poate rămâne insensibil la întinderea nemărginită a zării, care dă aripi visării tulburătoare, te eliberează de complexul timidității, îți imprimă o conduită marcată de spontaneitate și dezinvoltură. Cu asemenea trăsături vioaie și energice, întregite de talentul său nativ, acel amestec inefabil de gene artistice cu care a fost înzestrat, va pătrunde Jean într-un univers de vrajă și mister...

*

*

*

Primul spectacol în care a apărut, alături de prietenii săi Ilarion Ciobanu și Constantin Cârnicu, a fost poemul dramatic **Pentru libertate**, scris de un alt docher din port, Ion Drăgănescu (viitor ziarist și autor de texte de estradă, unele puse în scenă la Teatrul **Fantasio**). Era o piesă, cu evidente nuanțe teziste, despre comuniștii greci conduși de Marcos, în care Jean a fost distribuit în rolul unui ofițer american („negativ“, vezi doamne, după cum se împărțeau personajele în acea vreme, de parcă ar fi fost ionii din fizică...), în timp ce Ilarion Ciobanu juca tot un „fioros“, dar la un alt nivel, inferior pe scara ierarhică a „dușmanilor“ (de clasă), adică un pârlit de gardian de închisoare.

Spectacolul, menit să agite mânia proletară împotriva imperialiștilor anglo-americi, a avut stagiune permanentă la sala **Elpis** din Constanța, dar era reprezentat și în deplasări, la Tulcea, Medgidia, Mangalia, Cernavodă..., făcute cu un camion cu prelată, în care se transportau de-a valma decorul, costumele, recuzita, artiștii și imensa lor fericire la căderea cortinei de final, o dată cu ropotele nesfârșite de aplauze...

Pesemne că praful de pe scândura acelor scene improvizate, neîncălzite și luminate cu lămpi de petrol, i-a pătruns adânc și definitiv în

plămâni și în suflet, fiindcă Jean a devenit, pentru toată viața, dependent de el, ca de un drog pustiitor.

*

* *

În **estradă**, cum a fost denumit multă vreme spectacolul de satiră și umor, pigmentat cu muzică și dansuri specifice (cele mai multe cu **temă**: antirăzboinice, de producție, marinărești etc.), Jean Constantin a debutat pe șantierul de muncă patriotică de la Bumbesti-Livezeni.

După unele informații, înaintea primului spectacol de estradă, Jean crease un grup de fluierași (cu instrumente din... soc!), care interpretau cu însufletire atât melodii populare cât și marșuri de brigadă. Animator cultural autentic, el era implicat în toate etapele realizării spectacolului de estradă: propunea idei de cuplete sau monologuri, era interpret și membru al colectivului de regizori.⁴ Un trio umoristic-muzical, format din Sandi (Alexandru Nestor), Niță (Constantin Cârnicu) și Cornel (Jean Constantin), își începea cupletul satiric cu catrenul: „Sandi, Niță și Cornel / Vrem să vă distrăm nitel, / Veniți ca să ne priviți / Și cu toții să zâmbiți“. Prestația artistică a acestui grup a câștigat în scurtă vreme o enormă faimă, producând mai mult decât un zâmbet; brigadierii, deveniți

spectatori la sfârșit de săptămână, se amuzau copios, textele erau incisive, interpretii aveau un haz pur, neafectat, intervențiile lui Jean provocau explozii de râsete.

Formația de estradă a brigăzii **A treia, Constanța** și-a „rodât“ spectacolul prin reprezentările la Tg. Jiu, Petroșani, Deva și alte localități din zonă, iar la concursul artistic al ansamblurilor existente pe șantier a cucerit Marele premiu. Se povestește că în scenă era amplasată silueta unui vapor, pe coșul căruia ieșea fumul de la țigările „consumate“, la sugestia lui Jean, în flux continuu de patru brigadieri.

*

* * *

În timpul stagiului militar (1950 - 1952), la Regimentul de grăniceri din Turnu-Severin, Jean Constantin a fost cooptat în ansamblul artistic al unității de Iulian Mișu, viitorul regizor de film, care - peste ani -, în 1966, când pregătea distribuția **Procesului alb**, și-a amintit de sergentul artist amator și i-a oferit rolul vânzătorului de ziare Gică Hau-hau.

După „liberare“, își continuă activitatea artistică de amatori în Ansamblul Direcției generale a Canalului Dunăre-Marea Neagră, la Constanța, apoi la Medgidia. Era vremea brigăzilor satirice îndrumate să vestejească

leneșii, chiulangii, pe cei „fără nivel politic“, căzuți vremelnic sub influența nefastă a propagandei capitaliste: „Cu peria de sârmă, / Mereu îi vom freca / Și sigur pân' la urmă / Ei se vor îndrepta!“.

Între 1955 - 1957, Jean este angajat de Casa de cultură a sindicatelor din Constanța (pe „post“ de instructor de dans!), care funcționa în localul Cazinoului, renovat de curând și dotat cu sală de spectacole pentru formațiile artistice ale instituției.

Deși continua să joace în spectacole de estradă și era folosit în prezentări, monologuri, cuplete și scheciuri, și-a încercat „armele“ artistice și în alte două genuri: teatrul de păpuși și opereta. În 1955, cu un an înainte de înființarea Teatrului de păpuși, ca secție (profesionistă) a Teatrului de Stat, Casa de cultură a sindicatelor a avut orgoliul de a inaugura o stagiune a propriului său teatru de păpuși cu spectacolul **Mașenka și ursul**, interpretat de mânuitorii Lucia Buruc, Costel Rădulescu și... Jean Constantin. Decorurile erau realizate de Constantin Râpeanu și Gheorghe Marinescu, iar muzica îi aparținea lui Mihai Bejan.

În ziarul **Dobrogea nouă** din 11 mai 1955, Viorel Chiurtu semna prima cronică în care apărea numele lui Jean Constantin: „...actorii Costel Rădulescu și **Jean Constantin** au dat dovadă de abilitate în mânăuirea păpușilor, reușind de multe ori să transforme păpusa într-o făptură plină de suflul

vieții adevărate“. Cine își închipuie că Jean a acceptat păpușăria ca pe un moft oarecare, se înșală. Amator sau profesionist, el a fost în egală măsură un artist dotat cu o exemplară seriozitate în raporturile de muncă. Înainte de premiera spectacolului **Mașenka și ursul**, învățase arta mânăuirii păpușii la un curs intensiv.

În același an (1955), regizorul Ion Drugan, de la Teatrul de Stat, și dirijorul Gheorghe Velea au pus în scenă la Casa de cultură a sindicatelor opereta **Vânt de libertate** de I. Dunaevski.⁵ Această lucrare a cunoscut numeroase variante scenice în anii '50, fiind - de cele mai multe ori - impusă de autoritățile administrative și politice locale sau centrale în repertoriul formațiilor de amatori sau al teatrelor lirice profesioniste, pentru că, dincolo de câteva arii și duete melodioase, conținutul operetei era „izvorât din realitatea vie a luptei pentru libertatea și pacea popoarelor subjgate de imperialismul anglo-american“.⁶ Într-o poveste de dragoste obișnuită, erau amestecate de-a valma idei și teme dragi propagandei comuniste a momentului (abuzurile trupelor „cotropitoare“ americane, jefuirea bogățiilor țărilor supuse ajutorului acordat prin planul Marchall, întemnițarea foștilor partizani antifasciști...), dar spectacolul artiștilor amatori constănțeni - prezentat la grădina de vară **Maxim Gorki**⁷ - a fost primit cu entuziasm de publicul local, cunoscător al genului datorită turneelor companiilor particulare de operetă, destul de

frecvente în anii interbelici.

Întregul ansamblu (instrumentiști, balerini, actori, soliști), alcătuit din învățători și profesori (de muzică, dar nu numai), cadre sanitare, tehnicieni, muncitori, funcționari, cu toții îndrăgostiți de teatru, muzică, dans..., a răspuns cu o însuflețire greu de ilustrat în cuvinte la „comenzile“ maștrilor Drugan, Velea și Buruc. Cine a văzut spectacolul, își amintește cu certitudine, de vestita arie a cuplului Stela - Mario („Stela / Mario, mi-am legat viața mea de a ta, dragul meu / draga mea“), dar - mai cu seamă - de voiosul duet comic al marinarilor Toma și Filip („Marinaru' - adevărat / Pe uscat se poartă beat / Fericit că a scăpat de mare, / Într-un port de-a debarcat, / Totdeauna umblă beat / Și de-abia se mișcă pe picioare...“). Obișnuit de aproape zece ani cu rigorile și satisfacțiile scenei, Jean a dat viață rolului Toma cu o dezinvoltură năprasnică, manifestându-se prin replică, dans și cântec ca un profesionist. Reușita interpretării sale n-a trecut neobservată în presa locală: „Un frumos cuplu îl formează marinarii Filip și Toma. Tov. Mircea Adam și **Jean Constantin** și-au înțeles pe deplin rolurile, reliefând scene de umor natural, specific marinarilor portuari. Tov. Jean Constantin, instructor de dans (al Casei de cultură a sindicatelor din Constanța), este un adevărat artist comic. Mimica și gesturile îi conturează perfect replicile, iar doza de umor presărată cu pricepere reușește să stârnească vii și entuziaste aplauze“. (**Dobrogea nouă**, 17 iulie 1955; articol nesemnat⁸).

Cu **Vânt de libertate** și rolul matrozului Toma, se pare că voiajul cu „trăsura de aburi“, de artist amator, se apropiase de gara - terminus. Îl aștepta o nouă călătorie, nu **de plăcere**, ci **de caznă**, pe un traseu accidentat, cu alți „tovarăși de drum“, mai învățați dar mai orgolioși, de la care Jean avea să deprindă „la cald“ o parte din tainele de profesioniști ai artei actoricești, dar și câteva clișee perimate și păgubitoare.

Fantasio, mon amour

În toamna anului 1957, când s-a prezentat la concursul pentru ocuparea unui post liber de actor din schema tinerei secții de estradă a Teatrului de Stat din Constanța (înființată în vara anului 1956, premiera de inaugurare având loc la 27 decembrie, același an), tânărul (la 30 de ani...) Jean Constantin era cunoscut pentru isprăvile sale de artist amator. Dacă s-a hotărât singur, bun gând i-a dat Dumnezeu... Dacă a fost îndemnat de cineva, bun sfetnic i-a fost.

Erau anii apariției, în serie, a teatrelor de stat din provincie, aservite deschis propagandei comuniste; lipsa cadrelor artistice se acutizase mai cu seamă în instituțiile cu profil muzical, care aveau nevoie, în afara actorilor, de instrumentiști, balerini, coriști, soliști. În aceste condiții, teatrele au angajat artiști amatori, a căror pregătire precară era deseori suplinită de un entuziasm contagios dar naiv, furtunos dar

necontrolat. Mulți au roit, precum fluturii în jurul luminii, și-au pârjolit aripile și au zburat spre pajști mai ispititoare. Cine a rămas, trebuie să fi purtat blestemul iubirii pentru poveștile trăite pe „scândură“, să-și fi acceptat destinul hărăzit de ursitoare nu cu o resemnare chinuită, ci cu o convingere tainică și trainică.

Fiind un intuitiv fabulos, Jean Constantin a aparținut acestei stirpe rare de artiști; cu o neobișnuită receptivitate la tot ce îi oferea universul miraculos al scenei (și, mai târziu, al platoului de cinema sau de televiziune), el a crescut de la un rol la altul, învățând de la regizori sau „furând“ de la partenerii cu stagii de meșteșugari versați ai scenei.

*

*

*

În teatrul de estradă / revistă, textele au însemnat dintotdeauna pentru actorul de gen „proba de foc“ decisivă. Cu atât mai mult în anii '50 - '60, când - pe lângă profesioniștii St. Cristodulo, I. Avian, I. Berg, Radu Stănescu, George Mihalache, Eugen Mirea, George Voinescu, Nicușor Constantinescu, Sașa Georgescu - ei înșiși timorați de constrângerile cenzurii de partid - își făceau loc, strecurându-se spre luminile reflectoarelor, fie cu timiditatea diletantului, fie cu insolența agresivă a oportunistului, făcători ignoranți de texte

agramate, dar „ocrotite“ de o țesătură de lozinci și sloganuri politice.

În cele ce urmează, nu voi supune analizei valorice scenariile tuturor spectacolelor de la **Fantasio**,⁹ nici partiturile partenerilor lui Jean Constantin, ci - selectiv - doar o parte dintre textele oferite lui de-a lungul timpului, pentru a argumenta, cu exemplificări concrete, faptul că numai în câteva rânduri acest actor înzestrat a fost „servit“ de autorii de gen la nivelul talentului său. De altfel, observațiile privind sterilitatea ideatică sau inexpresivitatea artistică a unei părți din textele scrise pentru Jean la teatrul constănțean au valoare de generalizare pentru întreaga revistă românească.

După debutul oarecum sfios în **Estrada pe satelit**, într-un rol de „ursar“ (de care nu va scăpa, fatalmente, în întreaga sa carieră teatrală și cinematografică), după comedia muzicală **Cu dragostea nu-i de glumit**, adresată tinerilor (din Uniunea Sovietică, dar și de la noi...) pregătiți în familie și la școală să devină „oameni noi“, după **Carnaval pe note**, un concert în care i s-a rezervat postul de prezentator comic, cu revista **Ca la Constanța** lui Jean i se diversifică repertoriul, regizorul Ion Drugan folosindu-l mai mult și mai eficient, deși calitatea textului oscila între mediocritate și suficiență.

La **Fantasio**,¹⁰ ca și în toate teatrele de estradă din țară, funcționa - mai pe față, mai clandestin - o „grilă“ a criticii; altfel spus, o listă

cu teme și „obiective“ care puteau fi luate în vizorul satirei. Autorii, regizorii și interpreții aveau voie să folosească „săgețile“ criticii - denumită, **teoretic**, în maculatura propagandistică, drept o armă principală a edificării „lumii noi - **nu** împotriva tarelor **sistemului** sau viciilor întâlnite la „vârf“ (conducătorii organizațiilor politice sau administrative centrale sau locale), ci doar pentru demascarea și - consecință firească! - îndreptarea unor lacune sau deficiențe din zone periferice, a unor slăbiciuni omenești, de regulă trecătoare, ivite în munca și viața personală a **subalternilor** sau a funcționarilor și comercianților mărunți.

Jean Constantin a traversat acest univers de moravuri spoite, dând viață cu hazul său cuceritor personajelor zburdalnice, care, deseori, împotriva intențiilor autorului, reușeau să devină simpatice. Tache, „microbistul“ echipei de fotbal **Farul**, se făcea vinovat că își înșeală nevasta, motivându-și absența duminicală din familie cu obligația de a presta ore suplimentare la serviciu (sceneta **Televiziunea** din revista **Ca la Constanța**); casierul Trifan, în complicitate cu contabilul unui șantier de construcții industriale, întocmea ștate de plată fictive și-și însușea ilegal „banii poporului“ (sceneta **Se caută un Dragomir** din aceeași revistă); Marinache, inventatorul celei de-a 13-a luni, a dragostei, oferea - împreună cu anotimpul Iarna - răvașe echipei **Farul** (din nou? obsesia fotbalului?),

unui „combainer“ de la S.M.T.,¹¹ birocrat,¹² delapidator,¹³ postului de radio **Vocea Americii**,¹⁴ femeilor care se îmbrăcau extravagant¹⁵ și tuturor oamenilor muncii.¹⁶

Să facem un stop-cadru pe acest ultim text din spectacolul **A 13-a lună**, reprezentat în anul 1960. Birocrația era satirizată cu „arme“ atât de gratioase încât părea mai degrabă să prolifereze sub asemenea „protecție“, delapidatorul era bătut amical pe umăr, extravaganta femeilor se incrimina cu... dulce mânie proletară, iar **Vocea Americii** nu scăpa de banala etichetă de „post mincinos“. Curat stil de articol de fond din **Scânteia!** Și pentru că în acei ani revista avea misiunea de a „populariza“ exemplele pozitiv-înaintate din societatea ce se pregătea să ajungă „multilateral dezvoltată“, Jean era obligat să citească și răvașe încărcate cu o evlavioasă admirație pentru combainerul care evoluase spectaculos, de la leneșul Marinică la fruntașul „pe țară“, iar în final, pentru „toți cei ce muncesc“.

Dacă în scheciul **Spiridon de la raion** (din revista **La mare și la... mai mare!**), Jean Constantin reușea să provoace un zâmbet fugar cu peripețiile funcționarului care înlocuia munca „de teren“ prin informări telefonice,¹⁷ în dialogul **Probleme de aritmetică** (din același spectacol) se săvârșea o penibilă și lălâie propagandă a Directivelor Congresului al III-lea al P.R.M.¹⁸ Să ai în trupă un actor comic de forță fulminantă

a lui Jean și să-i ceri să debiteze asemenea sterpe ineptii, era o gafă regizorală de mari proporții!

Fotbalul, cu întregul lui cortegiu de suporteri, care își neglijau importante lucrări de funcționari - plevușcă pentru a completa buletinul de la pronosport al etapei viitoare sau pentru a comenta fazele fierbinți din meciul de duminică, rămânea o permanentă temă-etalon și sursă de inspirație pentru critica viciilor sociale. De aceea, revenea în spectacolul **Cine râde... câștigă**, în care Jean, în rolul Pasagerului 2, se plângea convingător de deficiențele transportului public într-o zi cu meci la stadion (sceneta **Zi de meci**); o altă lacună gravă din conduita morală a motocicliștilor era beția vitezei („Ce frumos era / Când stăteam în șa / Și zburam noi doi / Spre Anadalchioi“). Câtă energie artistică risipeau inutil Jean Constantin și colegii săi pentru a întruchipa astfel de creaturi iluzorii, chemate pe scenă cu scopul deliberat de a inspira repulsia spectatorului din stal...

Iar când într-un cuplet (**La plajă duminica din Fără noi nu e spectacol**) trebuia să expună „of-ul“ cetățeanului, Jean era nevoit să rostească banalități dezolante, în versuri idioate, un real atentat la frumusețea și puritatea limbii române.¹⁹ Și pentru că se impunea și nițică satiră, nivelul acesteia se oprea, deprimant, la veșnica aglomerație din stația de autobuz, la lipsa umerșelor de la vestiarul de pe plajă, la jocurile cu mingea ale copiilor în apropierea cearșafului²⁰

și la altele asemenea...

Spectacolele următoare i-au adus aceleași partituri insipide, ca la debutul său în teatrul de estradă constănțean, texte searbăde, cu dulcegării lamentabile, care contribuiau la frânarea creșterii sale în profesie. Într-un monolog (**Decepții din Acasă la revistă**), Jean juca rolul unui bărbat abandonat de soție,²¹ în sceneta-parodie **Pirații și comoara Sollado** (din **Avem și noi mascații noștri**) interpreta un pirat care folosea ca instrumente de tortură o... chiflă uscată beton, o țigară Virginia „ca un par“ și o solistă de muzică ușoară gen - „masacru“. În același spectacol, în cupletul muzical **Măști, măști**, lipsurilor „periculoase“ de mai sus li se alătura unul tot atât de „grav“: snobismul unor spectatoare la Filarmonică.²²

Prin anii '60, apăruse moda cupletelor cu olteni sau ardeleni aduși în Capitală sau pe litoral pentru a se extazia, într-un limbaj presărat abundent cu regionalisme, privind minunatele realizări ale „socialismului victorios“, și - din când în când - pentru a lansa o aluzie, mai degrabă sfioasă decât malițioasă, la adresa unor abateri de la moravurile tradiționale. **Fantasio** nu putea rata întâlnirea cu astfel de personaje pitorești și le-a propulsat în sceneta **Doi oșeni și... jumătate** din revista **Avem și noi mascații noștri**.²³ După ploaia de elogi stridente, cei doi oșeni (Gelu Manolache și Jean Constantin) și „jumătatea“ care îi însoțea prin vestitele stațiuni

de la Marea Neagră (Fritz Braun) își înving timiditatea de oaspeți deprinși cu politetea ardelenescă și își declară deschis oprobiul față de „cele“ metehne descoperite pe litoral; „pantalonii cu ținte“ și bărbile de „cimpanzeu“ - la bărbați, buzele atât de vopsite că, de le „tuci“ te vopsești „galben tot“ - la femei; apoi comercianții de pe plajă, care îți oferă, în pachete de „polmoale“, țigări de-ale noastre, „naționale sau carpați de București“.

La fel de derizorie era critica socială dintr-un cuplet muzical, **Trombonel** (din **Navigatorii revistei**), în care Jean se lamenta că nu-și poate procura un „fâș-fâș“ din cauza practicării comerțului preferențial.²⁴ Mă opresc aici cu comentariul privind textele penibile încredințate lui Jean în teatrul de estradă/revistă, deși ar putea fi completate cu altele. Nu o listă exhaustivă m-a interesat, ci fenomenul ca atare. Fără a fi învinuite de trivialitate, greu de pătruns într-un regim politic ce avea înscris pe stindard, între alte sloganuri, apărarea „moralei proletare“, aceste scrieri sfrijite, de o ignorantă gramaticală și literară desăvârșită, cu un umor - când nu era inexistent - rudimentar, hârâit, gâlgâit, năuc..., nu puteau fi de folos unui tânăr actor comic dornic de afirmare artistică.

Din fericire, el a avut parte și de texte reușite, care i-au pus în valoare talentul, cum a fost monologul **Egocentristul** (din revista **Mozaic Constanța**), scris de un meseriaș al

genului, Eugen Mirea,²⁵ sau dialogul **Cămășile**²⁶ (din **Fără noi nu e spectacol**), de Sașa Georgescu, marcat sfielnic de câteva pete de umor absurd (era doar un început pe care acest autor îl va relua cu aplomb mai târziu în **Unde se duc muștele iarna?**).

O dată cu apariția lui Nicușor Constantinescu pe afișul spectacolelor de la **Fantasio**, mai întâi în calitate de autor, apoi și de director de scenă, actorul Jean Constantin a intrat „pe mâna“ unui maestru al revistei românești, care a gândit cuplete, monologuri sau scenete **special pentru el**, veghind și asupra interpretării, îndrumate cu un rafinat simț artistic pentru a obține cele mai neașteptate efecte comice.

Primul șoc - uluitor! - l-a produs revista **Revelion în iulie**, în care s-a cristalizat ideea de cuplu Gelu Manolache - Jean Constantin, „servit“ de câteva pagini memorabile: **Patricienii chelneri** (Naius - Gelu, Caius - Jean), un dialog scânteietor, cu mirări de extraterestre și ușoare deformări lingvistice latinizante;²⁷ **Vinerea neagră**, o aluzie fățișă la **Reflector**, emisiunea tv care - abandonând vechile **ținte** ale satirei (frizeri, ospătari, supoteri pe stadioane etc.) - aducea în prim-plan „șefi din ministere“, „înalte personaje“, „oameni mari, foarte importanți și bine-n scaun“, care trăiesc sentimente alambicate, între spaimă și nostalgie;²⁸ **Interviu în anul 2039**, în care autorul

cultiva (senzational!), pentru prima dată la revistă, **autoironia**, punându-l pe Jean să povestească - la întrebarea unui reporter - despre spectacolele de la **Fantasio** din 1968, despre filmele de atunci.²⁹

Maestru al gag-ului, folosit de obicei în filmul mut (dar nu numai...), Nicușor Constantinescu - în secvența **Poetul și muzele** - îi atribuie lui Jean rolul unui poet antic, încununat cu lauri, înconjurat de muza care dansează lasciv și-l... stimulează. Când își încheie procesul creator, încântat, își citește rodul inspirației poetice: „Din punct de vedere autocritic, trebuie să recunosc că toate greșelile în legătură cu expedierea materialelor nu le-am făcut eu, ci Calomfirescu de la magazie...“.

Același Nicușor Constantinescu i-a scris monologurile **Omul de la fructe-legume**³⁰ (din revista **Super-Fantasio**), ce-și propunea să „elogieze“ noutatea sezonului (era prin anii '70): jocurile de poker mecanic, și **Omul cu măgarul**³¹ (din **Revista de aur**), care i-au dat posibilitatea actorului să schimbe „registrul“ comic de la aluzia subtilă la sarcasmul acut.

În finalul acestei „retrospective“ (parțiale) a textelor ce i-au fost distribuite în spectacolele Teatrului **Fantasio**, se pune o întrebare firească: „valoarea“ lor s-a apropiat de **valoarea** actorului? Răspunsul nu poate fi decât negativ. Autorii, chiar și cei mai dotați, au ratat - de cele mai multe ori - „pasele“ la „întâlnire“ cu Jean

Constantin, acestea rămânând în urma actorului propulsat **în față** doar de talentul său.

*

*

*

Trecerea de la text la **interpretare** este pentru actorul de revistă o probă deosebit de dificilă. Nu depinde numai de condiția sa fizică, de echilibrul psihic sau de talent, ci, pe lângă acestea - de regizorul artistic. În cei 30 de ani de activitate scenică la **Fantasio**, Jean a apărut în 39 de premiere. A „scăpat“ doar cinci spectacole în care n-a fost distribuit.³² În rest, regizorii erau încântați să-l aibă pe afiș. Era o garanție a succesului de public și de critică teatrală. Câțiva dintre ei, în timpul repetițiilor, cădeau într-o admirație mută, lasându-l pe actor să se descurce singur. Generos, Jean vorbește **de bine** despre toți cei 12 regizori sub „bagheta“ cărora a făcut revistă la Constanța. De la fiecare crede că a învățat ceva (mai mult sau mai puțin) din tainele artei revuistice.

Ion Drugan îl cunoștea încă înainte de **Vânt de libertate**, i-a intuit forța magnetică a talentului și l-a aruncat în „arenă“ cu fermitatea îmblânzitorului de lei. A mizat pe farmecul crud dar cuceritor, pe sinceritatea naivă dar convingătoare a tânărului oacheș, cu alură de pușlama simpatică, și... a câștigat. Printre actorii „cu vechime“ (Nicky Popescu, Nae Ivănescu,

Cezar Drăgănescu...), își făcea loc, fără complexe, viitoarea vedetă.

Petru Mihail a îndrăznit să-i ceară (în spectacolul **Râdeți și cântați cu noi**) să facă două savuroase compoziții, de babă surdă și de bătrân surd, realizate fără grimase dezagreabile, dar cu efecte comice notabile, izvorâte din scânteierile de floretă ale replicilor.

Cu Const. Dinischiotu a lucrat, între altele, rolurile Guliță din **Chirița în provincie** de V. Alecsandri și Vézinet din vodevilul **Pălăria florentină** de E. Labiche. Era altceva decât prezentările sălcii ale programelor de **estradă** sau anemicele apariții din scheciurile unor spectacole. Să rămâi în scenă mai multă vreme și prezența ta să se facă simțită, să știi să-ți respecti partenerul, să-ți coordonezi gestul cu cuvântul... au fost teme esențiale de actorie „predate“ în repetiții de meticulosul regizor și însușite de actorul interesat de obținerea râvnitului statut de profesionist.

N. Stroe aducea experiența îndelungată în aventura revuistică, întorcându-l pe docilul învățăcel între încremenite canoane „clasice“, de unde tinerii Valeriu Lazarov și Al. Bocăneț, mistuiți de patima devorantă pentru televiziune și de setea nebunească a înnoirii genului, îl vor arunca în volbura aspră dar seducătoare a formelor moderne.

Ion Maximilian, în afară de spectacolele **Micro-revista Constanța, Nu aveți un cap...**

în plus? și **Gong Fantasio**, a pus în scenă **Săracu' Gică**, cel mai strălucit succes de public (peste 1400 de reprezentații, zeci de mii de spectatori în toată țara, turneu de răsunet în Israel etc.), „văzând“ o distribuție care nu va mai fi egalată vreodată într-un teatru de revistă. Deasupra tuturor, un „bestial“ negustor Tache Măslăneanu, interpretat de Jean Constantin.

Venit din teatrul dramatic, dar având legături intime cu genul revuistic pe linie paternă (Puiu Maximilian), ca să nu „urcăm“ în arborele genealogic până la bunicul său, Vladimir Maximilian, regizorul Ion Maximilian a montat comedia lui V. Vasilache, N. Stroe și St. Cristodulo fără să improvizeze, grăbit, situații de umor facil. A lucrat cu fiecare actor, cu meticulozitate, după normele studiate cu dascălii săi. A făcut școală de actorie cu interpreți deprinși cu „pastile“ de haz, de „respirație scurtă“. La aceste „lecții“, Jean a învățat, cât la un curs intensiv de la I.A.T.C., deprinderi artistice și trăirea unor stări cu care nu se mai întâlneau până atunci.

Partitura lui Tache Măslăneanu nu este liniară (încurcăturile sentimentale ale unui bărbat dedulcit cu voluptățile adulterului...). Personajul mânuiește cu abilitate subterfugii viclene și minciuni consolatoare pentru a face față situațiilor grele în care intră cu o seninătate hilară. Dacă ne amintim doar scena a 13-a din actul al doilea, în care Tache e nevoit, la cererea coanei

Evantia, consoarta sa, să-i aplice lui Gică o corecție dură pentru îndrăzneala de a-și aduce amanta în casa lor onorabilă, vom înțelege ce dans imprudent, „pe sârmă“ și „fără plasă“, execută patronul de prăvălie din mahalaua bucureșteană.³³ Cine l-a văzut pe Jean în **Săracu' Gică**, nu i-a putut uita zbuciumul năprasnic și convingător, agitația nebună, masca indignării trucate...Era un **spectacol în spectacol**, în care actorul făcea o risipă devastatoare de energie în încercarea disperată de a „stinge“ disensiunile familiale.

Dar acest rol i-a întins actorului, aflat la vârsta maturității artistice și în plină glorie cinematografică, diferite „capcane“, pe care a știut să le evite cu nelipsitu-i zâmbet seducător... Ar fi putut aluneca, fără să simtă, pe panta unui joc sufocat de ispita bufonadelor facile. Pericolul eșuării într-un cabotinism ridicol îl pândeau la fiecare reprezentație, cu atât mai mult cu cât publicul îl adora și era dispus să-i accepte orice exces scenic. Singura slăbiciune pe care și-o îngăduia, cu complicitatea întregului colectiv, a fost „colaborarea“ - îndrăzneată dar inteligentă, incorigibilă dar savuroasă - cu autorii lucrării. Jean a introdus în text cuvinte, expresii, replici..., diferite de la o reprezentație la alta, în funcție de inspirație, de reacția sălii, de dispoziția sufletească. Regizorul tehnic al teatrului, care îndeplinea, fără retribuție, și funcția de sufleur, încercase, la primele devieri de la „litera“

partiturii, plăcut surprins, să le introducă în paginile dactilografiate ale piesei. Când și-a dat seama că „poantele“ comice cad în cascadă, dezamăgit, s-a recunoscut „învingător“ și a renunțat să mai urmărească textul. Misiunea sufleurului devenise superfluă...

Nicușor Constantinescu, creator de revistă prin excelență, autor și regizor, de la **Alhambra** citire la Teatrul de Stat de Operetă și Teatrul satiric-muzical **C. Tănase**, venit la **Fantasio** la anii pensionării cu spiritul tânăr și forță de muncă proaspătă, a văzut în Jean Constantin vedeta autentică a acestui gen, pe nedrept considerat facil. Mai mult, și-a permis să modifice ordinea numelor din cuplul umoristic constantean (Gelu Manolache - Jean Constantin), propulsându-l pe al doilea în fruntea afișului nu doar **formal**, ci - mai cu seamă - prin **greutatea** partiturilor încredințate acestuia, prin abandonarea aluziilor gitane din monologuri și șlefuirea „de bijutier“ a fiecărei apariții a actorului.

Am amintit anterior o parte din scrierile revuistice ale lui Nicușor Constantinescu destinate interpretului favorit de la **Fantasio**, fie în monologuri, fie în cuplu cu Gelu Manolache. Simt nevoia să le întregesc cu încă un exemplu, dialogul **Unde se duc muștele iarna?** (cunoscut și sub titlul **Tranca - fleanca**), compus în „registru“ umorului absurd, expirând aburi reci, cu esențe urmuziene, deși par mai apropiați de

savoarea dulce - amară a **momentelor** lui nenea Iancu (**Căldură mare**, **Petițiune**). Jean și Gelu, cu fracuri și jobene negre, afișând cu o sobrietate glacială preocupări „elevate“, duelau cu replici care erau auzite pentru prima dată în spațiul scenic de la **Fantasio**.³⁴ Cred că acest **dialog absurd** a fost momentul de grație sublimă atins de cei doi actori, o demonstrație inegalabilă a artei revuistice susținute de un discurs literar rafinat. Rămâneau în umbra memoriei personajele obișnuite din „insectarul“ lui Jean Constantin, pungășii de cartier, micii „găinari“ din comerț, escrocii sentimentali păguboși, potlogarii din preajma vapoarelor acostate la chei, lăutarii „de culoare“ etc.

După ce maestrul a părăsit scena vieții, răspunzând unei oferte de contract nelimitat, venite de departe, de pe o stea, regia spectacolelor de la **Fantasio** căpătase o ciudată formă „de grup“ (autor - compozitor - dirijor și, câteodată, coregraf, cu toate că în revistă ultimul are un cuvânt decisiv în „economia“ lucrării...). Se trăia încă din „osânza“ meșterului, care încet-încet avea să fie uitat sub presiunea insidioasă a schemelor caduce, renăscute din orgolii târziu trezite...

Iar Jean Constantin, actorul de sublimă explozie comică, era supus unei uzuri barbare, în turnee lungi prin orașe, târguri și comune, obligat să reia măști perimate, înțepenite în zona umorului cu arome pestilențiale.

Importantă a fost și relația de scenă dintre el și partenerii săi de spectacol, aici incluzând nu doar actorii - de la Gelu Manolache, colegul de „duet“, la Nicky Popescu, Ion Duțu, George Stancu, Nae Ivănescu, Mariana Cerconi, Vița Ionescu, Fritz Braun. Victor Imoșeanu, Rodica Manolache, Valy Manolache -, ci și instrumentiștii din fosă, care deseori i-au acompaniat cupletele în ritmul său preferat, de tangou interbelic, balerinii („dirijați“, succesiv, de Botzi Szabo, Tiberiu Iacob, Cornel Patrichi, Milidi Tătaru), alături de care lua parte la desenul coregrafic al finalului de revistă.

Interpreții de lângă el l-au recunoscut, la câțiva ani de la debut, drept „capo gruppo“, și l-au respectat, și l-au îndrăgit ca pe un prieten sau frate. Deși, ca orice teatru ce se respectă, n-a fost scutit de bârfe, răutăți și invidii, **Fantasio** a cultivat ideea de trupă și - la greu - sentimentul de familie unită în jurul „purtătorului de drapel“ - Jean Constantin.

Dar prea multă prietenie sau recunoaștere resemnată a valorii unui coleg ca Jean poate deveni păgubitoare atât pentru o parte, cât și pentru cealaltă, prin înăbușirea competiției pentru autodepășire. Același „reproș“ poate fi făcut și criticii teatrale constăntene care „s-a predat“ fără luptă, patronând cu suficiență succesul actorului, aliniindu-se comod în corul elogiilor exprimate în sentințe lingvistice uzate de o prea îndelungată folosință („remarcabil“,

„deosebit de înzestrat“, „cuceritor de firească“, „a punctat cu aplomb“, „excelent joc de scenă“ ș.a.m.d.). Singura „ieșire din front“ (ul) curtoaziei verbale îndrăzneală cronicarul revistei **Tomis** (Carmen Chehaia), care îi situa competențele artistice deasupra ștachetei textelor, fixate de autorii acestora la cote de sublimă mediocritate.

Nici cele câteva publicații centrale care făceau genului revuistic, la vreme de praznic și cu suverană îngăduință, concesia câte unei note de spectacol, n-au ieșit din tiparul îngust al conveniențelor galante („și-a dezlănțuit încă o dată resursele de haz“; „farmec personal“; „actor de mare talent“; „un nume care nu mai are nevoie de prezentare“; „dotat cu o vervă fabuloasă“ etc. etc.).

Chiar dacă era recunoscut ca o vedetă a Teatrului **Fantasio**, a revistei românești, Jean Constantin avea nevoie nu de o critică „lăutărească“, patetică, emoțională și generoasă, ci de una analitică, argumentată, poate dură, dar necesară oricărui artist care își rânduiește viața scenică după normele muncii, modestiei și toleranței, refuzând cu bun simț tentația perfidă a crizelor de orgoliu, deseori simulate, ca să impresioneze...

N-a fost să fie...

În istoria teatrului românesc se întâlnesc multe exemple de actori ai scenelor dramatice cu ascendență în zona divertismentului revuistic, unele ilustre (Alex. Giugaru). Când n-au fost „evadări“ definitive spre repertoriul lui Caragiale, Molière, Cehov..., s-au produs colaborări ocazionale (vezi, de pildă, prezența lui Alex. Arșinel pe afișul spectacolului **Ploșnița** de la Teatrul Național din București). Dar „circulația“ actorilor a cunoscut și itinerarii „răsturnate“, de la Teatrul dramatic la revistă (Gr. Vasiliu-Birlic, Dem Rădulescu, Mihai Fotino, Ion Lucian, Ileana Stana Ionescu, Draga Olteanu-Matei ș.a. la Teatrul **Tănase**; Dan Herdan, Romel Stănciugel, Constantin Guțu, Ileana Ploscaru, Lică Gherghilescu, Emil Sassu..., de la Teatrul dramatic Constanța la **Fantasio** etc.). Mi se pare un proces firesc și benefic atât pentru artiști, cât și pentru instituțiile teatrale.

De această posibilitate, Jean Constantin nu s-a bucurat decât în două rânduri, la Teatrul de Stat din Constanța (în 1969) și la Teatrul Național din București (în 1979). Cu câteva zile înainte de desființarea complexului teatral constănțean, cele trei secții ale sale devenind

teatre cu statut propriu (Teatrul de dramă și comedie, Teatrul liric și Teatrul de revistă **Fantasio**), avea loc premiera spectacolului **Vilegiatura**, trilogie comică de Carlo Goldoni, regizată de David Esrig. Cunoscutul director de scenă, lansat spre vârful piramidei regizorale la Teatrul de Comedie cu **Umbra** (1962) și **Troilus și Cresida** (1965), venea la Constanța cu gânduri îndrăznețe: să realizeze un Goldoni mai puțin jucat, structurând textul, lung și stufos, în două părți reprezentate scenic în două seri consecutive. Era prima încercare de „serial“ teatral în două episoade (de regulă, regizorii noștri preferau spectacolele lungi, de 4 - 5 ore, cum a fost **Din jale se întrupează Electra**, în anii războiului, cu George Vraca în triplu rol, sau **Danton**, ambele la Teatrul Național din București), continuată mult mai târziu (1983) de Alex. Tocilescu, la Teatrul **Bulandra**, cu un spectacol dublu (**Tartuffe** de Molière - **Cabala bigoților** de Bulgakov), programat, succesiv, în două seri.

Esrig a căutat interpreți și în celelalte secții ale Teatrului de Stat și s-a oprit la basul Iosif Buibaș, de la Operă - Operetă, și Jean Constantin, de la „estradă“. Astfel a intrat actorul de revistă într-un colectiv dramatic, alături de Ileana Ploscaru, Dan Herdan, Anca Neculce-Maximilian, Constantin Guțu (cu care se mai întâlnise în spectacolul **Chirița în provincie**, în urmă cu 8 ani), Sandu Simionică, Agatha Nicolau, Aurora Simionică ș.a.

Experiența a fost neîndoielnică: Jean a făcut saltul calitativ spre studierea rolului (Paolo) în mod sistematic, după canoanele clasice ale mizanscenei, cu lecturi la masă, dialoguri între regizor și actor despre personaj, locul său în poveste și relația cu celelalte personaje, cu repetiții lungi de mișcare, apoi altele în decor..., cu lumini..., costume... Deși n-a avut o partitură generoasă, Jean și-a făcut simțită prezența în scenă, impunându-se în analiza critică a unui cronicar de prestigiu lui George Banu, care îi remarcă autenticitatea jocului, „cu o sevă populară nefalsificată“.

Că „tranziția“ (de la revistă la teatrul dramatic) nu era un parcurs comod, că ea presupunea renunțarea la unele deprinderi și automatisme de gest sau accente verbale, este un fapt indiscutabil. Din păcate, cele (doar) 20 de reprezentații ale **Vilegiaturii** au fost insuficiente pentru reușita deplină a acestui „transplant“ artistic, rămas izolat ani de zile, cu toate că Ion Maximilian (regizor și, o vreme, director al Teatrului dramatic constăntean), cunoscându-i și valorificându-i talentul în **Săracu' Gică**, l-ar fi putut chema „sub arme“ în distribuția unor comedii montate la „teatrul mare“, cum a fost numit mult timp Dramaticul din Constanța.

Lui Jean Constantin i s-a anulat șansa unor posibile creații actricești în comedii ca **O noapte furtunoasă**, **Puricele în ureche**, **Sfântul**

Mitică Blajinul, Interesul general, Isabela, trei caravele și un mare mincinos... (ca să amintesc doar câteva titluri apărute în repertoriul teatrului vecin, după **Vilegiatura**). Cei care au formulat opinia că ar fi un actor de „respirație scurtă“, predestinat interpretării miniaturilor satirice revuistice (monolog, cuplet, scheci), au riscat o sentință dură, fără acoperire în plan artistic. Lor li s-au alăturat, din meschine interese de grup sau orgolii exacerbate, persoane din conducerea Teatrului **Fantasio** care, taxându-l pe Jean un „bun al instituției“, nu puteau încuraja succesul acestuia pe alte scene,³⁵ dar și actori de la Teatrul dramatic, îngrijorați de pierderea unor locuri căldute din schemă. Ar fi fost mai confortabil pentru mine să fi recurs la o „eschivă“ abilă, eludând subiectul sau trimitându-l într-un teritoriu de mister încă neelucidat, dacă n-am asista și astăzi la resurecția acelor sechele morale care au înveninat inutil atmosfera teatrală din Constanța.

*

* *

A doua colaborare a lui Jean Constantin cu un teatru dramatic s-a produs după zece ani de la **Vilegiatura**. Radu Beligan se gândea de câțiva ani la o nouă montare a capodoperei caragialiene - **O scrisoare pierdută** - pe prima scenă a țării, directorul teatrului urmând să-și

asume regia spectacolului. De la marile succese cu comediile lui Caragiale, de la **integrala** semnată de Sică Alexandrescu, cu participarea trupei de aur a Naționalului (Alex. Giugaru, Gr. Vasiliu-Birlic, Ion Finteșteanu, Marcel Anghelescu, Elvira Godeanu, Costache Antoniu, Radu Beligan, Niki Atanasiu, Carmen Stănescu, Constantin Bărbulescu ș.a.), trecuseră câțiva „ani buni”; apăruse o nouă generație de interpreți căreia trebuia să i se acorde șansa întâlnirii cu dramaturgia lui „nenea Iancu”.

Într-un interviu acordat Eugeniei Vodă, Radu Beligan mărturisea: „...distribuția actorilor în Caragiale e o treabă specială. Actori excelenți nu rezistă în Caragiale. Cine? Actorii care nu au organicitate, autenticitate în trăire. Orice e „făcut”, nu rezistă în Caragiale. Vorba lui conu Iancu: „dacă nu te prinde, nu te prinde!” Tact, sobrietate, discreție - iată virtuțile pe care le cerea Caragiale din partea unui interpret. Prin urmare, elaborarea distribuției mi-a luat multă vreme; trebuiau găsite nu numai personajele, ci și raporturile dintre ele, echilibrul distribuției. Am pornit de la trei nume când m-am gândit la o nouă **Scrisoare**: Dinică în Cațavencu, Jean Constantin în Pristanda, Valeria Seciu în Zoe”. (Tribuna, 11 octombrie 1979).

Între timp, Valeria Seciu optase pentru colectivul Teatrului Mic, locul ei în distribuție fiind luat de Tamara Crețulescu și, mai târziu, Florina Cercel.

Alegerea interpretului pentru rolul Pristanda mi se pare semnificativă în definirea

personalității artistice a actorului constănțean. În această opțiune, Radu Beligan, a cărui probitate este în afara oricărui dubiu, n-a făcut nici o concesie vreunei presiuni extrascenice. La acea dată, Jean avea o cotă de popularitate ridicată, obținută prin succesele de la **Fantasio (Săracu' Gică**, dar nu numai...) și din cinematografie. Beligan însuși fusese, desigur, impresionat de spontaneitatea și dezinvoltura lui Jean în **Explozia, Cuibul salamandrelor, Brațele Afroditei**, ca să amintesc doar peliculele în care, alături de alții, au fost colegi de distribuție.

...L-am întâlnit de câteva ori când revenea în Constanța, între două repetiții de la Național. Era, în același timp, entuziasmat și îngrijorat de pregătirea noului rol. Îmi spunea că simte „prin toți porii“ importanța și greutatea, bucuria și spaima pe care i le transmitea Pristanda. „E cu totul altceva decât un monolog de la revistă. La Național și la Caragiale, cuvântul e **sfânt**. Trebuie rostit așa cum l-a gândit și la scris „meșterul I.L.C.“. A scris el „domnul prefectul?“ Așa trebuie să spui, n-ai voie să-l „corectezi“ pe autor, rostind ca azi „domnul prefect“. Tot așa cu „tocma“, „catrindală“, „dușamelele“, „unsprece“, „suspendați“ ... Ce să mai spun de replica „Nici nu mai vrea să stea de vorbă cu **nimini**, dar cu **nimini**...“ pe care i-o spun „coanii Joitichii“ (pe cuvântul meu, așa e scris în piesă!). Recunosc, nu mi-a fost ușor să mă obișnuiesc cu acest „nimini“, la care Radu Beligan ține mai ceva ca Academia Română!“

Repetitiile cu Radu Beligan, Dinică,

Marin Moraru, Costel Constantin, Mihai Fotino și Dem Rădulescu au avut valoarea unei universități de artă teatrală. Jean a învățat multe pe cea mai importantă scenă a țării, cum să pună accentul pe cuvânt, cum să-și asculte partenerii și să „joc” fără text, cum să folosească obiectele „din dotare” sau din recuzită (chipiul, sabia, ceașca de cafea, depeșă de la telegraf...).

La premieră a fost copleșit de emoții, ca niciodată în cariera sa artistică. Aplauzele din actul I, scena 1, după celebra numărare a steagurilor, i-au dat aripi, se simțea pe creasta valului... Până la ultima sa replică (și a spectacolului) - „Muzica!” - jocul lui a curs **ascendent**, integrându-se în **echipă** fără complexe, dar și fără ieșiri ostentative „din front“...

Cronicarii teatrali de la publicațiile centrale (v. **Addenda** nr. 1) au remarcat atât **luminile** (surprinzătoare pentru câțiva...), cât și **umbrele** (firești, la urma urmei...) interpretării lui Pristanda.

Din păcate, împrejurări nefericite (frecvențele solicitări în cinematografie, programul excesiv de spectacole de la **Fantasio**, tentația vicleană a obținerii unor venituri mai substanțiale cu un efort fugar...) au dus la întreruperea contractului dintre Jean Constantin și Teatrul Național din București înainte de împlinirea unui an de la data premierei. Beneficiul artistic și pierderea lui au revenit - în proporții egale - ambelor părți.

„...În pas de drac împielit“

(Ecatarina Oproiu)

Să deții o fișă de creație cu peste 60 de roluri în filmele de cinema (mai exact, 63 de filme, al 64-lea fiind în lucru la ora când scriam aceste rânduri...), nu este la îndemâna oricărui actor român. Cele mai multe filme au fost realizate până în 1990 (57, în medie două pe an). Dintre acestea, două filme (**Adio, dragă Nela** și **Atac în bibliotecă**) au fost prezentate în premieră după '90, deși fuseseră produse înainte de acest an. Motivul nu e greu de înțeles.

Carierea cinematografică a lui Jean Constantin a început în 1965, când - deși făcea **estradă** la Constanța de nouă ani - era necunoscut publicului cinefil din țară. Chiar la viitorul teatru de revistă **Fantasio** avea statut de vedetă locală „în formare“, fiind „ținut în frâu“, cu discreție, de prima falangă a comicilor din teatru (Nicky Popescu, Ion Duțu, Nae Ivănescu), dar și de multe texte mediocre... Cele câteva partituri mai răsărite (Guliță din **Chirița în provincie**, scheciurile din **Mozaic Constanța** și **Complexul revistei**) erau **semnalul** unui talent aflat în stare latentă, gata de „explozie“ la întâia aprindere a fitilului, care nu putea fi decât oferta unui rol „incendiar“.

...Și aceasta a venit de la Iulian Mișu, fostul camarad de arme din Regimentul 9 grăniceri - Turnu-Severin, regizorul care selecta interpretii filmului **Procesul alb** și încerca diferite propuneri ale asistentilor săi pentru Gică Hau-hau, o pușlama simpatică, vânzător de ziare în Gara de Nord. Probele prin care trecuseră actori cunoscuți ai scenelor bucureștene (între alții, Ștefan Bănică...), nu-l satisfăcuseră pe tânărul și exigentul regizor. Încă de la primele sale filme, semnate împreună cu Manole Marcus, coleg de promoție (**La mere și Viața nu iartă**), fusese atras de ideea folosirii unor chipuri noi, proaspete, fără ridurile uzurii, fără deprinderi trufase, plictiseli lăncede sau angoase truate ce încolțesc adesea la lumina parșivă a reflectoarelor.

A apelat la actori din provincie sau chiar la neprofesioniști, cu rezultate surprinzătoare (chiar și mai târziu, în **Felix și Otilia**, ca să mă opresc la un singur exemplu...). De Jean Constantin era firesc să-și amintească, chiar după 15 ani de la întâlnirea lor pe fâșia de frontieră, în straie de „plăieși“ și cu sufletul pârjolit de aceeași patimă artistică.

Cu aproape un an înaintea premierei, Iulian Mișu declara într-un interviu acordat Anei Maria Narti: „Interpretări frumoase au izbutit și cei mai puțin cunoscuți - de pildă Jean Constantin de la Teatrul din Constanța -, care a trecut strălucit examenul unuia dintre cele mai savuroase și cele mai dificile

personaje, Gică Hau-hau“. (**Contemporanul**, 5 martie 1965).

Că personajul era „savuros“ prin **ocupație**, căci de **profesie** nu putea fi vorba..., prin „repertoriul“ lingvistic colorat, folosit la difuzarea ziarelor pe peronul gării, prin mimarea inocenței în beciurile poliției - este cât se poate de adevărat. **Dificultatea** rolului, de care amintea regizorul, era impusă de interpretarea lui cât mai firească. Dar Jean a reușit, de la prima sa apariție pe „pânză“, să impresioneze publicul și cronicarii de specialitate (D.I. Suchianu, Gelu Ionescu, Atanasie Toma ș.a.: „formidabilul Jean Constantin“; „actori care au dat un admirabil examen pentru film, ... sperăm să nu fie uitați...“; „...un debut cu totul deosebit“ - v. **Addenda**, nr. 2).

După **Procesul alb** s-a declanșat o adevărată „hăituire“ a actorului constănțean. A fost solicitat de 24 de regizori.³⁶ Cu puține excepții,³⁷ toată „floarea cea vestită“ a regiei de film din țara noastră a apelat din varii motive la serviciile artistice ale lui Jean, încredințându-i roluri **cu nume**³⁸ sau **fără nume** (cam în 15 pelicule), cu ocupații dintre cele mai pitorești.³⁹

*

* * *

Așa cum se observă, cu ușurință, rolurile oferite lui Jean Constantin sunt, cele mai multe, secundare sau episodice, acestea din urmă

rezumându-se, uneori, la o sumară trecere prin cadru. Din bun simț, din prea multă modestie (care poate deveni păguboasă...) dar, mai cu seamă, dintr-o iubire „fără frontiere“ pentru film, asimilat ca a doua sa natură (dacă nu chiar prima), n-a refuzat nici o propunere. Poate că a avut și sfătuitori precauți care l-au învățat că nu e bine să-i superi pe regizori: îi respingi o dată, afurisit vei fi pentru totdeauna!

Cu timpul, Jean s-a resemnat și a ajuns să-și fundamenteze o „filozofie“ proprie a partiturilor sale de pe „pânză“: „Trebuie să fim cum ne vor spectatorii. Pe mine, dacă nu mă văd așa cum mă știu..., zic c-au plătit biletul degeaba și a doua oară îmi întorc spatele...“ (din declarația consemnată de Constantin Stoiciu, **Cinema**, 1973, nr. 9). Aflat între ciocan (regizor) și nicovală (public), a încercat să creioneze cât mai convingător chipul personajului său. Și de cele mai multe ori a reușit, depășind schematismul partituri sau monotonia recursului regizoral. Cine foiletează „dosarul“ cronicilor de film (**Addenda** nr. 2), va desluși câteva opinii polemice despre cariera cinematografică a actorului.

Una dintre ele lansează teza cantonării excesive a lui Jean Constantin în zona rolurilor secundare, mai exact a personajului care se repetă de la un film la altul și se limitează la producerea umorului estimat - pe o „scală“ de aprecieri subiective - în formule de o diversitate

dezarmantă: „redat cu naturalețe“, „de o ieftinătate jenantă“, „irezistibil“, „îngroșat“, „comic de zile mari“, „haz neutilitar“, „demonstrație de virtozitate“, „pete de culoare de prea sigur succes“, „este de-a dreptul uluitoar“, „cabotinizează fără cusur“...

*

*

*

Decis să-și poarte cu umor crucea rolurilor secundare, deși nu miza în nici un fel pe estimarea importanței lor, după modelul Academiei americane de film, care le pretuiește anual cu o celebră statueta, Jean s-a azvârlit fără nici o precauție într-o cursă nebunească între Constanța și Buftea, unde își plăsmuia personajul cu migală de giuvaergiu și fantezie de născocitor...

Dincolo de apariții rutiniere, menite să crească „rețeta“ unor filme condamnate din plecare (scenariu) la mediocritate (**Zile de vară, Canarul și viscolul, Stejar, extremă urgență, Nu filmăm să ne amuzăm, Brațele Afroditei, Un echipaj pentru Singapore** ș.a.), când a avut suportul scenariului de calitate, Jean a reușit să-și cizeleze partiturile mici, să descopere nuanțe tipologice unor caractere pitorești, afundate - cu sau fără voia lor - în smârcul pezevenclâcului.

Tilică din **Explozia** și Jean din **Cuibul Salamandrelor**, aflați în anturajul lui

Salamandră (Gh. Dinică), evoluează de la guristul poznaș al cântărilor de petrecere (din primul film) la echipierul, la fel de hazliu, dar plin de zel, al formației de stingători de incendii (din al doilea). Chiar dacă intervențiile lor aveau menirea de a tempera stările tensionate, actorul a evitat - prin topirea vorbei de duh și a gestului cumpănit la flacăra sincerității curate - prefacerea personajului într-un măscărici caraghios.

În **Gloria nu cântă**, juca „un brunetel cu arcușul“, după cum îl definea el însuși într-un **Panoramic românesc**: „Omul meu nu cântă rău, dar nici nu strălucește. Însă ține morțiș să se producă la televiziune. Rolul nu e prea mare, dar mă străduiesc să scot ceva din el“. (**Cinema**, 1976, nr. 6). Și a reușit, provocând râsul ucigător al spectatorului amator de încurcături vesele, de confuzii spectaculoase, cum este aceea dintre scripcarul prăpădit și un director vanitos.

Un personaj fascinant este administratorul de club Mistică din **Eu, tu și Ovidiu**, care, sesizând idila directorului, îl asigură de loialitatea sa: „Când e vorba de interesul uzinei, sunt mut, surd, paralizat!“ Jean e adorabil și în secvența cu același director (Florin Piersic), care obișnuiește să folosească verbul la persoana a doua plural în discuțiile cu subalternii: „Geamantanul îl **predați** ziaristului din București“. Lui Mistică nu-i vine a crede că atâta politete se prăbușește peste întreaga sa făptură și șoptește cu un glas atât de gătit de emoție, cum numai

Jean știe să-l preschimbe: „Îl **predați** ați spus, tovarășe director?“. Hazul stârnit, euforic, va reizbucni într-o altă scenă, petrecută în piața Ovidiu, unde Misică, rămânând fără comanda directorului (iaurt de oaie și covrigi sărați), subtilizată de inspectorul Ionescu de la Centrală, își crease o teribilă mască a desperării comice.

Dacă un film mediocru - precum **Melodii, melodii...** - a întrunit o surprinzătoare audiență de public, aceasta s-a întâmplat pentru că Jean, interpretul unui „meloman de muzică“, și-a asumat cu nonșalanță răspunderea susținerii, cu mijloace proprii, deseori criticate de unii, jinduite fără încetare de alții, a unui personaj de indubitabil farmec, deși fusese cules de autori din fauna dubioasă a intriganților obscuri.

După Bluferini din **Al treilea salt mortal**, în care a intuit configurația lirico-sentimentală a artistului ambulant de circ, imaginat în mod obișnuit ca un iluzionist șnapan, și Temistocles din **Pruncul, petrolul și ardelenii**, un preot ortodox și... gropar internațional din Vestul sălbatic al Americii, interpretat într-o manieră sobră, cumpătată (surprinzătoare pentru imaginea stereotipă, eronată, de comedian superficial...), Jean Constantin s-a întâlnit cu rolul Bulbuc din **Secretul lui Bachus**, scris de cel mai fecund și profund scenarist român, Titus Popovici, un veritabil profesionist al genului. El și regizorul (Geo Saizescu) au preconizat o „schimbare la față“ a portretului-tip, de

balaoacheș flecar, cu care Jean își obișnuise publicul. Bulbuc este omul de încredere al celui ce tronează peste podgorii și peste conștiințe corupte. Ipochimenu se metamorfozează cu abilitate vicleană în valet rafinat, capabil să ofere, la cerere, o conversație discretă, în șofer cu rosturi de taină, și chiar în expert în vinificație. Captivat de generozitatea partiturii, Jean s-a întrecut pe sine, ceea ce nu s-a mai repetat în al doilea episod cu... „secrete“ (**Secretul lui Nemesis**), unde rolul Cocoloș a fost readus la vechile scheme.

*

*

*

Revenind la observația semnalată anterior, privind distribuirea lui Jean Constantin, cu obstinație, într-unul și același rol, aș risca să răspund la câteva întrebări pe care eu însumi mi le pun: i-a fost ursit acest personaj ca o șansă sau ca o fatalitate? - a fost el înzestrat și pentru roluri principale, „de întindere?“ - ar fi fost capabil să dea viață unei partituri dramatice?

Este evident că scenariștii și regizorii au făcut „front comun“ în jurul personajului - „lichea simpatică“, multiplicându-l până la saturatie, din prea plinul stării de confort sau de certitudine a succesului de casă. Surpriza vine însă de unde nu te aștepti mai puțin. O stimabilă jurnalistă era gata să deplângă revolta actorului

împotriva **tipului** căruia i-a fost dat să se consacre: „De ce să renunțăm noi la el, nu știu... nu-l vreau pe Jean Constantin invers decât e...” (v. **Addenda** nr. 2).

...Asemenea multor circumstanțe complexe, soluția nu poate fi una simplă, monosilabică (cu **da** sau **nu**). Segmentul **gri** predomină nuanțele pure din care rezultă mixturilor.

Îndrăgitul actor constăntean a creat acest personaj începând cu Gică Hau-hau, a fost nevoit să-l reia de-a lungul anilor, dar - cu o sclipitoare intuiție artistică - a ajuns la performanța de a evita clișeele care ar fi putut deveni penibile. Un cunoscut comic al ecranului francez (Louis de Funès) uzita în toate filmele sale același „rețetar” halucinant de grimase și contorsiuni faciale (scotea limba, se apuca de fălci, se ciupea de gușă, își vâră degetele în nas, gât și urechi). Și acest actor a avut parte de o lungă carieră, de un public al său, avid de clovnerii, și chiar de îngăduința criticii. Însuși marele Chaplin, la începuturile sale de Charlot, și-a „construit” vagabondul, bătut de soartă și de semeni, cu un arsenal de gesturi și mișări reluate epuizant.

Geo Saizescu spunea undeva că în cinema comicul se crează în jurul unui personaj („...**tipul** e predominant. Toate marile cinematografii s-au impus prin tipuri comice de talia lui Charlot, Stan și Bran, Hulot”). Autorul lui **Păcală**, dezvoltând ideea, ajungea la concluzii dure:

„Astăzi, actori mari de comedie, Jerry Lewis sau de Funes, vor să suplinească ideile comice prin grimase, fortând nota de comportament a personajelor, care devin astfel caricaturi. Scheme neviabile“.

(**Cinema**, 1972, nr. 7).

Cu toate că s-a lăsat sedus în câteva rânduri de „armele“ grotescului (**Totul pentru fotbal, Omul care ne trebuie, Sosesc păsările călătoare**), ale șarjei mai apăsate (seria **B.D.-urilor, Melodii, melodii..., Iancu Jianu**) sau ale bufonadei gratuite (**Capcana mercenarilor**), Jean Constantin și-a apărat cu tenacitate personajul de ridicolul mutilării lui la limita caricaturii. Dacă a izbutit să impună acest tip, de pungaș nurliu, într-o competiție aprigă cu comicii vestiți ai ecranului autohton, soluția fatalității, de la prima întrebare, devine caducă.

Cât privește înzestrarea lui pentru întruparea unui rol principal, actorul a produs proba în câteva filme în care partitura sa a avut nu doar „întindere“, ci și o cotă valorică apreciabilă în „economia“ peliculei, Ismail din **Toate pânzele sus!** fiind o mărturie elocventă în sprijinul acestei prezumții. Într-o schiță de portret din cartea **Fantasio 40**, îmi îngăduiam să reproșez teatrului constănțean și cinematografilei naționale că „au ratat ocazia de a fi avut artistul capabil să dea naștere unui personaj de mitologie comică și de a-i fi folosit inepuizabilele resurse comice la deplina lor valoare“ . (p. 58).

De altfel, cronicari de cinema cu prestigiu își exprimă regretul că acest „formidabil actor“ (Ecaterina Oproiu), „de mare anvergură“ (N. Ulieru), „excelent interpret de comedie“ (Ileana Dănilache), care „poate interpreta un registru mult mai larg de stări sufletești și o galerie mult mai cuprinzătoare de personaje“ (Smaranda Jelescu), n-a fost folosit mai judicios de cinematografia noastră. (v. **Addenda** nr. 2).

Mai rămâne răspunsul la întrebarea privind disponibilitățile actorului pentru realizarea unor roluri dramatice. În filmografia sa sunt cel puțin trei „mostre“ de exercițiu în tonalitate gravă: **Nemuritorii**, **Evadarea** și **Mastodontul**. După un început timid în filmul lui Sergiu Nicolaescu, o compoziție la granița dintre râs și plâns, cu Ion Ion (din **Evadarea**) Jean avea să convingă spectatorul că este un actor care „se mișcă“ dezinvolt pe claviatura interpretărilor complexe, știind să trăiască și să comunice cu demnitate simțământul tragic al morții. În **Mastodontul**, actorul s-a întâlnit cu unul dintre cele mai impresionante personaje din cariera sa cinematografică, Mitică Dekawe, un fost motociclist la „zidul morții“, care în anii de după război transporta duminica muncitorii comuniști la sate, cu o rablă de camion. Inocenta sa te copleșește, lui Dekawe îi sunt străine idealurile „tovarășilor“, i se cam împleticesc gândurile și simțămintele, dar sinceritatea cu care trăiește clipa, o iubește pe Floarea și moare „în

misiune“, la volan, este zdrobitoare..., camionagiul pârlit și stângaci fiind perceput de spectator ca un veritabil erou.

Regizorul Virgil Calotescu făcea o declarație edificatoare în acest sens: „Jean Constantin, fără a pierde nimic din farmecul lui atât de colorat, va apărea pentru prima dată în postură eroică“. (Cinema, 1974 nr. 10, rubrica **Panoramic**, întocmită de Valerian Sava).

Se vede că rolul i-a venit lui Jean „ca o mânășă“, cum se zice în teatru. Experiența celor zece ani și 19 distribuiri (până la acea dată) în filmul românesc și-a spus cuvântul, dar în conturarea succesului meritul decisiv i-a aparținut lui Ioan Grigorescu, care scrisese o partitură excepțională. Se pare că actorul a descoperit cu încântare (așa cum, din păcate, nu i-a fost dat de multe ori) încărcătura comico-dramatică a personajului și facultățile proprii de a comunica tensiunea emoțională a rolului, după ce o încercase el însuși în fiecare secvență. Intuitiv, el a înțeles că fără trăire emoțională, valoare artistică nu e.

O nuanță tragică a fost imprimată cu măsură pe evoluția hazlie a personajului Limbă din **Revanșa**. În acest film, Jean a confirmat încă o dată că posedă un registru complex de exprimare artistică, schimbând „măștile“ cu nonșalanță.

Deși în **Toate pânzele sus!** lui Ismail i s-a cerut să coloreze încrâncenarea acțiunii cu

intervenițiile sale comice (de situație, de limbaj...), este destul să-l vezi pe turc după amputarea piciorului în pustietatea oceanului, cu privirea de câine credincios tulburată de tristețe, și să-l auzi cum îi șoptește căpitanului Anton Lupan - „Dacă debarcat picior aici, restul debarcam Istanbul“ -, ca să deslușești filonul dramatic al zestrei de talent nativ a lui Jean Constantin și să regreti că acesta n-a fost valorificat de creatorii noștri de cinema.

Tot atât de adevărat este și faptul că publicul vădește reticente la schimbarea măștii comice cu care se obișnuise în vremea când râsul era singura formă de descătușare a energiilor refulate... Prin 1957, la Teatrul Național din București, un mare regizor, Moni Ghelerter, cutezase să-l distribuie pe Grigore Vasiliu-Birlic în piesa **Caleașca de aur** de Leonid Leonov, în rolul fachirului Rahuma, un sărman evreu, artist ambulant, care avea o singură intrare în scenă, pentru a obține de la președinta Sovietului orășănesc autorizația de a prezenta un spectacol. Rol totalmente dramatic, de contre-emplois, pentru un comic de talia lui Birlic. Înainte de a pătrunde **personajul Rahuma** în biroul autorității locale, s-a auzit din culise (prin convenție teatrală, o anticameră...) vocea smiorcăită a **actorului Birlic**, care o implora pe secretara Raecika să-i respecte rândul la audiența așteptată de câteva zile. Doar vocea..., nici urmă de imagine a ochilor rotunzi și bulbucăți sau a

ilustrului nas, un blazon de aristocrat al breaslei, purtat cu justificat orgoliu de celebrul actor. A fost suficientă..., pentru ca sala **Comedia** să se cutremure literalmente sub presiunea zgomotoasă a aplauzelor și râsetelor... Si discursul dramatic a fost ratat!

Într-o manieră asemănătoare a fost asimilat și Jean Constantin de către un public neîndestulat de răs. Dar de la rapacitatea acestuia la claustrarea unui talent robust într-o schemă, de mărunț pehlivan păgubos, din care era riscant să evadeze, orice înțelegere riscă să devină perimată.

*

*

*

În câteva filme, Jean a apărut alături de câte un actor sau o actriță, formând ceea ce se numește **cuplu artistic**. Încă din adolescența sa teatrală, ca amator, a împărțit grijile repetițiilor, emoția fiecărei reprezentatii, amărăciunea eșecului sau beatitudinea succesului cu partenerii săi cei mai apropiați, Constantin Cârnicu - într-o puzderie de cuplete, Mircea Adam - în opereta **Vânt de libertate**. Mai târziu, la **Fantasio**, maestrul Nicușor Constantinescu a creat cuplul Jean Constantin - Gelu Manolache, care (așa cum am semnalat într-un capitol anterior) „a făcut legea“ multă vreme în spectacolul românesc de revistă.

Un **cuplu artistic**, pe scenă sau în cinema, nu este o simplă pereche de actori care intră într-o conexiune de stări amiabile sau tensionate. Cei doi trebuie să comunice fără fisură, convingător, să fie pe aceeași „lungime de undă“, să se „simtă“ unul pe celălalt ca doi poli (din fizică), atât de încărcati cu electricitate opusă, încât să nu poți bănuși cine e „pozitiv“ și cine - „negativ“.

Jean „a debutat“ **în cuplu** cu Elena Buhoci-Gurgulescu în filmul **Răzbunarea haiducilor** (1968). El era Parpanghel, ea - Fira, o familie de țigani, „neluați“ cu acte, pripășiți pe lângă sălașul haiducilor. Scenaristul (Eugen Barbu) și regizorul (Dinu Cocea) n-au intuit ce se va petrece pe platourile de filmare cu aceste personaje episodice, create, asemenea intermezzourilor din spectacolul muzical, pentru a colora și destinde atmosfera încleștată de bătăliile pandurilor.

Mucalitul Parpanghel se lăsa cu bună știință dominat de îndrăcita Fira, încasa palme cu resemnare de supus dintr-un matriarhat uitat de Dumnezeu, inventa gaguri cu o spontaneitate devastatoare, provocând un haz tonifiant și contagios în rândurile întregii echipe de filmare. Așa se face că, după testarea sfioasă a șanselor primului „duet“ comic, s-a ajuns la permanentizarea lui în celelalte trei filme despre haiducii lui Șaptecai, au fost extinse dialogurile și situațiile vesele, atunci când cei doi interpreți

- dar cu precădere Jean - nu-și tăiau, singuri, felia din „tortul“ povestii de celuloid.

După zece ani de la încheierea ciclului, în 1981, Dinu Cocea, făcând greșeala să se întoarcă la filmul cu haiduci, cu „arme și bagaje“ (**Iancu Jianu zapciul și Iancu Jianu haiducul**), relua și cuplul gitan, cu Jean Constantin, sub alt nume (Corcodel), și o nouă parteneră, Draga Olteanu-Matei. Dacă prestația artistică a acestora a fost searbădă, marcată de un haz cam chinuit, „scuzele“ fac trimitere fie spre absența de pe generic a scriitorului Eugen Barbu, un mare creator de caractere puternice și de replici ardeiate, fie către împruținarea „bagajelor“ și demodarea „armelor“ regizorului, obosit și întârziat în tipare costelive, sau - de ce nu - către uzura acumulată, în ani, de cei doi actori.

Cu Draga Olteanu-Matei, actorul de la **Fantasio** se va reîntâlni în filmul lui Virgil Calotescu - **Acțiunea „Autobuzul“** -, unde realizau un tandem „de culoare“ și de succes „prea sigur“ (cum îl definea, malițios, un cronicar...). Despre colaborarea cu partenera sa, Jean mărturisea într-un **Panoramic** semnat de Alice Mănoiu: „Sunt în replică directă cu Draga Olteanu Matei, ne completăm de minune. Ați văzut și dv., când apărem cu trupa de tuciurii, încep țărăniile să-și strângă desagiile. Mai punctăm și noi cu umor drama din autobuz. Oamenii au nevoie să râdă, cum au nevoie să mănânce“. (**Cinema**, 1977, nr. 8).

Ca de obicei, părerile cronicarilor de

cinema asupra alternării suspansului crâncen cu secvențe deconectante au fost împărțite. Diversitatea judecăților este benefică, mai cu seamă când se întemeiază pe argumente viabile, în detrimentul sentințelor autoritare și arogante. **Unii** acceptă asemenea interludii comice, (mai mult) le teoretizează, considerându-le „un complement al oricărei povești sinistre, unde ferocitatea e combinată cu umorul, cruzimea alternând cu acel instinct biologic de apărare care se numește „haz de necaz“. (D.I. Suchianu). **Alții** le resping, condamnând cu indignare sinceră sau mimată devierea de la principii estetice marxiste („...o familie de corturari, care iau filmul pe cont propriu, transformând secvența respectivă în comedie bufă și **abătându-l de la linia principială**“ . (Ștefan Oprea).

Dintre colegii „de afiș“, Jean i-a prețuit foarte mult pe Toma Caragiu și Gheorghe Dinică. Cu primul a debutat în **Procesul alb**, a fost în replică directă în filmele-ciclu (**B.D.** și în filmele cu haiduci), dar n-a format un cuplu. Cu al doilea s-a întâlnit în multe pelicule, însă doar în **Evadarea** au dialogat nemijlocit. A fost o încercare nefinalizată, personajul Ion Ion, interpretat de Jean, fiind sacrificat la jumătatea filmului.

Despre Mitică Dekawe din **Mastodontul** am amintit cu puține pagini mai în față, fără a stărui asupra relației de cuplu cu Dorina Lazăr, interpreta rolului Floarea. Cele două personaje

rămân în plan secund, chiar dacă actorii fac o teribilă risipă de mișcare în decor, de simțăminte tainice și farmec cuceritor. Pentru întâia dată, personajul - Jean Constantin pare sincer îndrăgostit de o femeie, își ascunde afecțiunea cu candoarea bărbatului modest, timid și stângaci, fără a cunoaște bucuria împlinirii prin iubire...

În **Revanșa**, Sergiu Nicolaescu și scenariștii săi (Vintilă Corbul, Eugen Burada, Mircea Gândilă) au preluat, după patru ani, personajul Limbă din filmul **Un comisar acuză**, i-au modificat statutul moral, asociind un haios borfaș de mahala cu comisarul care îl hăituise continuu. Fostul „client“ al poliției devine un partener devotat, până la sacrificiu, al lui Moldovan. Alăturarea unui polițist sobru, cu gesturi mașinale și căutătură metalică, de o haimana mucalită, captivată de aventura trăită lângă comisar, asortată copios cu șotii inocente, a fost primită cu însufletire, în egală măsură, de comentatorii din presă ai genului și de spectatorii ce consumau cu aviditate acel melanj acrișor-dulceag de suspans și ghidușie. Dar ceea ce părea a ajunge un cuplu de durată și succes n-a fost să fie decât un fulgurent foc de paie.

Un ultim cuplu, Marin Moraru - Jean Constantin, din filmul **În fiecare zi mi-e dor de tine** (1988), a surprins pe toată lumea, inclusiv pe cei doi actori, ale căror nume se răsfătaseră de cinci ori pe același afiș, fără ca ei să schimbe

vreo replică. Regizorul Vitanidis a avut ideea trăsnită de a le uni fenomenalul har comic spre desfătarea nesătioasă a publicului care asista, sufocat de râsete homerice, la o cascadă de travestiuri și gaguri năstrușnice. Chiar dacă evenimentele politice nu s-ar fi precipitat, în decembrie '89, înspre un deznodământ echivoc, care a bulversat producția românească de filme (între altele...), este greu de imaginat că o asemenea ispravă artistică ar fi avut parte de o continuitate normală. Încă un experiment abandonat, încă o șansă irosită pentru destinul atât de controversat și fluctuant al actorului comic Jean Constantin.

O variantă a **cuplului** de pe scenă sau ecran este **trio**-ul cunoscut îndeosebi în teatrul de operă (sub numele de tertet) și de revistă. Acest grup de actori a fost denumit în cinema de D.I. Suchianu „cap de afiș colectiv“ sau „cap de afiș policefal“: „La noi, acest cap de afiș colectiv, format numai din bărbați, s-a bucurat de un larg succes: Dem Rădulescu - Toma Caragiu - Jean Constantin - Sebastian Papaiani - Puiu Călinescu. A fost capul de afiș cel mai complex realizat, un caz de vedetism 100%, de tip **Banda veselă**. A fost un fenomen... Serialul polițisto-umoristic al lui Tic-Drăgan este caracteristic în această privință. El tablează în cea mai mare măsură pe acest cap de afiș plural. Asta se vede înainte de începerea filmului. Semnalarea, în generic, a colectivului stârnește în sală murmure de anticipație a unor desfătări ulterioare“.

(D.I. Suchianu, **Cinema**, 1972, nr. 3).

Am transcris acest fragment care face trimitere la câteva filme cu Jean Constantin, în primul rând pentru că poartă cea mai prestigioasă semnătură a criticii românești de cinema; în al doilea rând, fiindcă un mare cineast comentează pozitiv un ciclu de trei filme (**B.D. intră în acțiune**, **B.D. în acțiune** și **B.D. la munte și la mare**) care fuseseră judecate cu o excesivă duritate de către mai tineri colegi de breaslă; **în al treilea rând**, pentru interesanta interpretare a „policefaliei“ a fișului.

Cu toate că D.I. Suchianu lărgeste colectivul la cinci artiști, incluzându-i pe Toma Caragiu și Sebastian Papaiani (de ce nu, Dumitru Furdui și George Mihăiță?), **trio**-ul Dem Rădulescu - Jean Constantin - Puiu Călinescu este grupul omogen de borfași de mahala, care „crește“, ca dramaturgiae și valoare a interpretării, de la un episod la altul. Între ei, Patraulea este jucat de Jean Constantin cu o vervă comică diavolească, percepută și peste ani la fel de proaspătă, scâteietoare și agreabilă.

*

* * *

După cum s-a observat în paginile anterioare, încă de la debutul său în cinema (**Procesul alb**) Jean Constantin a fost partenerul celor mai importanți actori ai scenei și ecranului românesc. Un artist oarecare din provincie, mai

mult - dintr-un teatru de estradă (privit, de regulă, fără condescendență), la întâlnirea cu vedetele Capitalei ar fi fost imobilizat de un firesc complex de inferioritate.

N-a fost cazul lui Jean, care - în ciuda unei timidități tainice - avea o predispoziție înnăscută pentru prietenie, cultivată în anii zburdalnici ai tinereții sale, petrecută în mahalalele Constanței și de-a lungul cheiurilor portuare, înconjurat de băieți „de cartier“ și de diferite etnii. Acest sentiment al prieteniei - o dominantă a vieții lui - l-a ajutat să-și învingă sfiiciunea, să depășească cu umor orice complex, să se adapteze la situații imprevizibile, să suporte persiflant excesele de orgoliu sau falsele crize de personalitate care răsar pe platourile de filmare precum ciupercile după ploile de primăvară...

De aici până la integrarea cordială a actorului constănțean în orice trupă de cinema, înțelegând prin aceasta nu doar actorii, scenariștii, regizorii, operatorii, scenografii..., ci și colectivele de tehnicieni, n-a fost decât un prag ușor de trecut.

Am văzut (și revăzut..., inclusiv în reluările de pe micul ecran) în multe filme, alături de actori de incontestabil prestigiu (Toma Caragiu, Amza Pellea, Gheorghe Cozorici, Radu Beligan, Gheorghe Dinică, Ilarion Ciobanu, Ion Besoiu, Marin Moraru, Mircea Albulescu, Ștefan Mihăilescu-Brăila, Draga Olteanu-Matei, Florin

Piersic, Dem Rădulescu, Sergiu Nicolaescu, Alexandru Arșinel, Stela Popescu ș.a.), un JEAN CONSTANTIN care se mișcă în cadru cu dezinvoltură, neintimidat de numele partenerilor sau de însemnătatea rolurilor acestora, reușind să fie firesc și spontan, să propună autorilor modificări în scenariu, replici și împrejurări noi, de cele mai multe ori acceptate.

Aceasta explică, de fapt, și motivația regizorilor care i-au oferit contracte cu regularitate.

„Rămâne cum am stabilit!“

În acest capitol (de dimensiuni mai reduse decât cele dinainte), ce stă sub semnul unui celebru clip publicitar al lichidului de tărie violentă și origine sankt-petersburgheză, mi-am propus să refac „călătoria“ întinsă și sinuoasă a actorului Jean Constantin prin studiourile de televiziune, prin cluburi, case de cultură, săli de sport, teatre de vară și stadioane, cu spectacole ocazionale, mai mult sau mai puțin improvizate, ca orice șuşanea ce se respectă, precum și prin țări străine, pe unde și-a purtat pașii din interese turistice, dar și artistice.

...Era în plină glorie la **Fantasio**, făcuse înconjurul țării cu **Săracu' Gică**, pătrunzând chiar și în orășele sau comune mai mari, care, poate, găzduiau pentru întâia dată un spectacol de teatru, când - prin anii '70 - Jean a început să răspundă invitațiilor de colaborare cu diferite instituții artistice.

Înainte de toate, e bine să limpezim „ce-l mânia pe el în luptă“, vorba Poetului. Un unic și „măreț“ temei: nevoia de bani! În bugetul său anual, cheltuielile depășeau cu mult încasările obținute oficial, pe statele de plată ale teatrului sau ale studioului de la Buftea. Jean a fost mai

degrabă culant decât avar. A irosit sume spectaculoase în stânga și-n dreapta, cu rude, prieteni, necunoscuți (ce roiau în jurul lui) și femei („Am fost vacă de mulș pentru toate tuțibidele“, mărturisește actorul într-un monolog autobiografic...), în Constanța, prin turnee sau în „cantonamentele“ echipelor de filmare, fără să se gândească la tezurizarea „arginților“ obținuți pe căi licite. Cum în acele vremuri, a investi în vreo daraveră era un gest absurd și nelegiut (la care el, oricum, nu se pricepea), cum - destul de târziu - obținuse (e drept, fără eforturi...) un apartament în zona centrală a orașului, și schimbase câteva autoturisme (cam „obosite“, dar „de import“...), câștigurile sale erau plasate în zeci și sute de note de plată semnate de birtașii răsfățați de la **Modern**, **Continental**, **Berlin** și alte „așezăminte“ de asemenea soi, de care nici un târg nu duce lipsă.

Până în 1990, colaborarea lui preferată era cu orchestrele și ansamblurile folclorice ale sindicatelor (**Chindia** - Târgoviște, **Țarina** - Alba Iulia, **Alunelul** - Alexandria, **Brăulețul** - Constanța, **Ciprian Porumbescu** - Suceava, **Maramureșul** - Baia Mare ș.a.), cu altele, care funcționau pe lângă filarmonici (**Miorița** - Brașov, **Flacăra Prahovei** - Ploiești), sau chiar cu cămine culturale (**Călușul** - Scornicești). Îmi amintesc de afișul spectacolului **Un șerif la Țarina**, care, în afara titlului -pe cât de comercial, pe atât de îndrăzneț în anii '80..., nu

prezenta decât portretul actorului constăntean „deghizat“ în costum specific. Când reușeam să-l întâlnesc în vreo „fereastră“ a încărcatei sale „agende“ și-l întrebam ce mai face, pe unde mai „hoinărește“, îmi răspundea cu inimitabilul său șarm: „Pe ici, pe colo, cu **Cântarea României**. Sarcină de partid, dom'le...“.

Prezența sa în programele acestor orchestre și ansambluri răspundea în primul rând unor imperative pecuniare, contribuind la realizarea și depășirea rețetelor de casă; în al doilea rând, îndeștula setea de răs a spectatorului de oriunde, care - răpus de farmecul irezistibil al artistului - dădea uitării orice exigență, îngurgitând a doua sau a treia oară texte perimate de prea îndelungată folosință. În acei ani, Jean „se producea“, în cele mai obișnuite colaborări, împreună cu partenerul său de la **Fantasio**, Gelu Manolache; cu timpul, și-a creat un repertoriu personal de monologuri și cuplete (scrise de autori specializați în gen: Conți Rădulescu, Puiu Maximilian, Dan Mihăescu ș.a.), pe care le interpreta singur sau primind replica lui Gioni Dimitriu.

După 1990, au apărut - puzderie! - întreprinzătorii particulari care, protejați de autoritățile fiscale, interesate exclusiv de creșterile bugetare, încurajați de dispariția cenzurii oficiale, dar și a celei numite **bun simț**, și de proliferarea sălbatică a sexualismului și trivialității agresive, au făcut din show nu un

bussines normal, ci o speculație vorace și vulgară, cunoscută în civilizația noastră balcanică sub titulatura de **șușanea**.

Asemenea multor actori de comedie din vârful topului, Jean n-a reușit să se sustragă ispitei perfide a profitului comod, slăbiciune omenească de altfel, disculpată - în parte - de fermitatea cu care a refuzat difuzarea, în ambalaj artistic, a maculaturii obscene. Poate din această cauză, în scenariul șușanelor el face figura singulară a cavalerului de la Mancha...

*

*

*

Ca actor al Teatrului **Fantasio**, a luat parte la câteva turnee artistice în străinătate, mai întâi în fostele țări socialiste (R.D.G., Polonia, U.R.S.S.), apoi în Israel, în două rânduri. Spectacolele de turneu erau concepute ad-hoc, prioritate având piesele muzicale și coregrafice. Divertismentul, încredințat cuplului Gelu Manolache - Jean Constantin, îngloba cuplete sau dialoguri comice, care, de regulă, erau traduse în limbile germane, polonă și rusă, și învățate cu scrupulozitate de cei doi actori. Că au avut succes, chiar dacă mai stâlceau câte un cuvânt - două, este dincolo de orice dubiu.

În Israel, cu **Săracu' Gică** și **Revista fanteziei**, a entuziasmat câteva mii de spectatori care, de curând repatriați din România,

înțelegeau și gustau poanta scheciului sau a comediei „de altădată“ a lui Stroe și Vasilache.

După 1990, a răspuns invitațiilor trimise de comunități românești din orașe ale Austriei, Germaniei, Franței, Israelului sau S.U.A., în fața cărora - împreună cu alți artiști (Maria Dragomiroiu, Dem Rădulescu, Ștefan Hrușcă, Mădălina Manole, Gioni Dimitriu ș.a.) - a prezentat show-uri de mare atracție. În toamna anului 1999, spre sfârșitul lunii octombrie, la Zilele României de la Chicago, a fost cooptat pe **Arca Marinei** (o emisiune de divertisment a Televiziunii Naționale **România 1**), implicată direct în programul artistic al manifestărilor. Din reportajul de televiziune, difuzat la întoarcerea în țară, s-a observat buna primire pe care i-au făcut-o lui Jean românii stabiliți în acel ținut. În februarie - martie 2000, într-un lung turneu, de cinci săptămâni în mari orașe din Austria, Germania, Franța, cu același colectiv (mai puțin Hrușcă) și în aprilie 2000, în Suedia, împreună cu Gioni Dimitriu și Dan Spătaru, a „recoltat“ încă o „producție“ record de aplauze și felicitări din partea colectivităților românești din aceste țări.

Să nu se fi întâmplat asta, ar fi fost inexplicabil din cel puțin două motive: în ciuda trecerii anilor, Jean Constantin nu și-a pierdut vigoarea artistică și harul seducției scenice; apoi, faima sa, amintirea duiosă a bucătarului osmanlâu de pe corabia **Speranța** sau a

negustorului fustangiu Tache Măslineanu fuseseră ambalate cu afecțiune în bagajul sentimental al oricărui român ce intra, încrezător și timorat în același timp, într-o lungă și incertă emigrație... Ce balsam mai mângâietor pentru alinarea aleanului de „grai și plai“ decât un cântec și o glumă spusă pe românește de un artist de acasă...

*

*

*

Cu televiziunea, colaborarea lui Jean până în 1990 a fost întâmplătoare: Serialul **Toate pânzele sus!**, de largă audiență, fusese produs, de fapt, de studiourile cinematografilei și (doar) difuzat de televiziunea națională.⁴⁰ Rareori un actor din provincie pătrundea pe platourile **Varietăților** sau programelor de revelion. Era un fel de „embargo“ căruia și el i-a căzut „victimă“, cu toată reputația de comic vestit pentru isprăvile de la **Fantasio** și **Buftea**. Tudor Vornicu, Dan Mihăescu, Al. Bocănet și remarcabila lor trupă (Toma Caragiu, Anda Călugăreanu, Stela Popescu, Ștefan Bănică, Marin Moraru, Vasilica Tastaman, Amza Pellea ș.a.) produceau divertismentul de la televiziune.

Jean apărea ocazional, în câte o antologie de umor, cu înregistrări din spectacolele revistei constănțene, sau în vreun program de revelion, cum - întâmplător - a fost cel din 1974, într-o

„noapte furtunoasă la... Tele-Union“, în care a surprins pe toată lumea, realizatori și spectatori, în rolul încântător de marinar meloman, alături de Stela Popescu și Ștefan Bănică.⁴¹

Peste ani, în plină vară (24 august 1991), constănteanul Ovidiu Dumitru „deschidea“ la restaurantul **Odobești** din Capitală **Cafeneaua actorilor**, atribuindu-i „funcția“ de gazdă lui Jean Constantin, și de invitați - prietenilor acestuia (Ștefan Bănică, Nicu Constantin, Dan Spătaru, Mircea Mureșan, Rodica Mureșan, Alexandru Arșinel, Gioni Dimitriu, Aurel și Gelu Manolache, Sașa Georgescu; de pe pelicula de cinema mai participau Stela Popescu, Carmen Stănescu, Dem Rădulescu). Era o emisiune de televiziune, la primul și, se pare, ultimul ei episod, care își propusese să-i evoce începuturile artistice la Constanta, reușitele din teatru și cinema, pigmentate cu fragmente din filme și amintiri cu șmag de șuetă amicală.

Între timp, audio-vizualul românesc s-a îmbogățit cu posturile private (Tele 7 abc, ProTv, Antena 1, Prima - toate cu difuzare, prin satelit și rețele de cablu, la nivel național), care - intens preocupate de producția proprie, inclusiv de emisiuni muzicale și de agrement - se află într-o continuă concurență și ofertă adresată creatorilor și interpreților genului.

Actorul Jean Constantin a intrat în cercul de preocupări profesionale ale scriitorului și regizorului Dan Mihăescu, care scrie și

înregistrează, pentru programele de revelion ale televiziunii publice, o scenetă interpretată excelent de Dem Rădulescu și Jean Constantin și difuzată în ultima noapte a anilor 1996 și 1997. A fost o „întâlnire de gradul III“ între doi mari actori de comedie care se simt perfect împreună, comunică și se completează impecabil. Dem Rădulescu era un fost „tov. prim“ de județeană, actualmente prosper om de afaceri, bântuit, în stări de euforie bahică, de nostalgia trecutului, pe care încearcă s-o tempereze fredonând melodiile celebre de pe șantierul socialismului multilateral dezvoltat. Jean îl interpreta pe Alifie, un muzicant de local, viorist și... gurist, cu un repertoriu cuprinzător și eterogen, ce pendula lejer între „Trec rânduri, rânduri muncitorii / Cu steagul roș desfășurat, / E steagul marilor victorii / De partid înălțat“, ori „Înflorește țara mea, / Mă uit la ea / Și simt că-mi crește inima...“ și „Foaie verde ca stavridu‘ / Trăiască pluripartidu‘ / Trăiască tranziția / Și cu opoziția...“.

Fără îndoială, Alifie, un rol-mănușă, poate fi aninat în panoplia lui de succese. Când îi spune fostului „prim“: „Eu sunt plin de muzică, ca dumneavoastră de parai“, Jean atinge un pisc al firescului în interpretare, greu accesibil oricărui actor. (Iar cacofonia „trece“, aproape insesizabil...).

Curând, box-office-ul de piață i-a crescut, artistul începe să fie răsfățat pe „sticla“ celor de la **ProTv**, care în 1999 îi dedică o emisiune din

ciclul **Ministerul comediei** și îl invită de mai multe ori în programul concursului **Super-Bingo** ca pe un „special guest star“, care provoacă simpatia „în delir“ a spectatorilor de la capătul firului telefonic („L-am iubit toată viața!“, mărturisea cu ardoare emoțională o doamnă din Câmpina...).

Antena 1, presată de apropierea revelionului 2000, renunță la contemplarea posturilor concurente și, răspunzând provocării, îi propune lui Jean, prin același prolific și valoros Dan Mihăescu, un cuplet satiric, gen șarjă amicală, având ca țintă ritmurile hip-hop. Într-un trio frenetic, de imitație creatoare, Jean, Stela și Arșinel au potențat cu fantezie primitivismul ideatic al textelor grupurilor **Genius**, **André**, **Valahia** și altele de aceeași teapă, care își jeluiesc „pojarul“ estival („La mare, la soare / Fetitele sunt goale“), se lamentează dezolant și inutil, încercând, cu stângăcie să-și ascundă o frivolitate prea evidentă („Banii și fetele / Ne mănâncă zilele“) sau descoperă, extaziate, excentrități în fauna marină („Un meduz și o meduză / Stau pe plajă buză-n buză...“).

...Deși la televiziune „explozia“ talentului actoresc al lui Jean Constantin s-a produs cam târziu, sunt semne vizibile că ea va dăinui și în anii ce vin.

„The show must go on!“

(„Spectacolul trebuie să continue!“)

Între remarcabilii actori români de comedie, care s-au exprimat în genul revuistic sau în cinema, se poate contura un timbru artistic personal al lui JEAN CONSTANTIN, o notă specifică a interpretării sale?

Răspuns afirmativ!

Anonimul din zeci de monologuri sau cuplete, Măslineanu (din **Săracu' Gică**) - la **Fantasio**, Pristanda din **O scrisoare pierdută** (varianta regizorală a lui Radu Beligan) - la Teatrul Național din București, Gică Hau-hau, Parpanghel, Mitică Dakawe, Patraulea, Ismail, Bulbuc, Limbă etc. - din filme, Alifie - din sceneta lui Dan Mihăescu de la televiziune..., toate aceste roluri (și altele...) au câteva trăsături ce se pot reuni sub un numitor comun.

În **primul rând**, limbajul și conduita personajului care, deși în cele mai multe cazuri, are o corelație directă cu lumea interlopă (mici escroci, borfași de duzină, întreprinzători păguboși...) sau cu „ginta“ corturarilor..., n-au fost „hrănite“ de la sursa ineipuizabilă a trivialității de bodegă sau bordel. Lui Jean însuși, ca om, îi repugnă vulgaritatea, cu toate că a

cunoscut și a trăit în medii sociale unde gestul obscen și verbul spurcat lustruiau blazonul golanului din buza portului. Poate și din acest motiv personajul său, în ciuda isprăvilor plasate la limita codului penal, era agreat și, până la urmă, îndrăgit nu doar de spectatorul ieșit de curând din pușcărie, ci și de intelectualul cultivat la școala dramelor existențiale ale lui Ibsen sau Fellini.

În **al doilea rând**, Jean Constantin reușea să provoace râsul cel mai sănătos printr-o gestică bine controlată, oscilând - după caz - între o agitație teribilă, un joc irezistibil al brațelor, ochilor și mimicii faciale, de cele mai multe ori în lipsa textului, și calmul imperturbabil, de majordom englez. Acest limbaj corporal, al gesturilor și fizionomiei, atât de dificil și grațios în același timp, poate fi redus de actorii influențați de mode trecătoare la o cotă de involuție derizorie, vecină bună cu caricatura ridicolă. Din fericire, Jean - chiar dacă era scăpat „din chingi“ regizorale, pe scenă sau pe platourile de filmare - n-a eșuat în bufonade gratuite, salvat de bunul simț nativ, care nu l-a părăsit niciodată.

În **al treilea rând**, Jean rămâne în orice apariție actoricească maestrul mimării inocenței, pe care o trăiește atât de profund în privirea încărcată de uimiri fariseice și spaime ipocrite, sau în vocea înmuiată, stinsă, sufocată, pierită, pârjolită..., încât, fără eforturi, personajul său își păcălește „șefii“ (comisarul de poliție, Tipătescu,

directorul de uzină, nevasta Evantia etc. etc), îl păcălește și pe spectator. Sau, poate, și „șeful“ și spectatorul se lasă păcăliți din prea multă slăbiciune față de ipochimen...

*

*

*

În decembrie 1999, întrebat de Aristide Buhoiu, într-o emisiune de la **Tele 7 abc**, cine ar putea fi urmașii lui Toma Caragiu, Dan Mihăescu, după ce a numit, fără alte comentarii, cuplurile Stela Popescu - Alexandru Arșinel și Nae Ivănescu - Vasile Muraru, l-a desemnat pe **JEAN CONSTANTIN**, „un uriaș care rupe sala în două“ cu un monolog, cu o frază de genul „Eu n-am nimic cu Iliescu, eu cu Ceaușescu am ce am: am casă, am mașină, am pensie...“, sau „Înainte mâncam iaurt ca să strângem bani de mașină. Acum vindem mașina ca să avem bani de iaurt...“, sau „La noi justiția e oarbă și poliția e chioară. Spuneți-mi un hoț mare care a ajuns în pușcărie și eu mă duc să-i țin de urât...“.

Dintre cei care îl cunosc, mulți îl consideră un copil mare și poate că au dreptate, după cum adevăr grăia Mihai Berechet (un actor și, apoi, regizor de indiscutabil talent al Teatrului Național din București), în captivanta sa carte de amintiri: „...la oricé vârstă, actorii rămân copii, unii mai capricioși, mai zurbagii, alții mai educați, mai potoliti... Oricum, copii! Neterminând o joacă

începută în prima copilărie, ei continuă să se joace până la adânci bătrâneți... Cât de serioasă, de dificilă, de aplicată și istovitoare e joaca lor, nu o pot aprecia decât cei care îi judecă stând lângă ei „la joacă“, nu cei care îi văd numai jucând și-i judecă din fotoliu, din acte sau din birouri“. (**9 caiete albastre**, Editura muzicală, p. 212).

Deși în această carte am folosit deseori verbul **la trecut**, viața artistică a lui JEAN CONSTANTIN se conjugă **la timpul prezent**. La 73 de ani, vitalitatea sa este clocotitoare, iar popularitatea se menține sus, pe „creasta valului“.

În 1999, a filmat **Sexy Harem Adakaleh**, cu Mircea Mureșan..., a apărut în spectacole de divertisment în țară și peste hotare, în show-uri de televiziune, a înregistrat albume cu casete audio și CD-uri.

Omul și actorul JEAN CONSTANTIN „mărșăluiesc“ ferm și voios pe potecile alunecoase dar seducătoare ale vieții și artei.

THE SHOW MUST GO ON!

Note

1. Stranie pensionare..., într-un anonim deprimant. Atunci parcă nu ne-am dat seama, eram cu toții „drogați“, striviți de tăvălugul interdicțiilor. În afara sărbătoririlor din ianuarie, ale celor două „vedete“, nimic nu mai era permis.

Și totuși..., Aurel Manolache - când plănuia ceva, chiar la limita „legalității“ -, având acces dincolo de ușile capitonate de la „casa albă“ a județului, obținea orice fel de aprobare. Îmi e greu să cred că cineva din conducerea locală (politică, administrativă sau culturală...) s-ar fi împotrivit organizării unui praznic de pensionare a lui Jean Constantin, în toamna anului 1987.

N-a existat însă voința.

A. Manolache n-a avut noblețea de a se depăși pe sine, de a se înălța, ca un lord, deasupra unor orgolii mizerabile și de a-i da Cezarului ceea ce binemerita.

2. În anii '50, pe când era angajat al Ansamblului artistic al Casei de cultură a sindicatelor, neavând locuință, Jean Constantin primise o cămăruță, lipsită de grup sanitar, în podul Cazinoului constănțean. Pentru a depune gunoii menajere și a-și face toaleta, era nevoit

să coboare la parter. Într-o dimineată, în holul principal, actorul a fost surprins în... pijama de către o delegație oficială care inspecta edificiul, propus să redevină Cazino. Se zice că un ștab de la București ar fi întrebat: „Cine e tovarășul?”. I s-a raportat, cu respect, că e un artist amator care, în lipsa altui spațiu, locuiește în podul Cazinoului. „Să-i repartizați imediat o casă!”, ar fi sunat imperativ indicația „șefului” cel mare.

Astfel, Jean a primit un apartament în apropierea falezei, pe strada Cristea Georgescu, unde a locuit multă vreme.

3. a) „Îmi ceri să-ți povestesc o întâmplare hazlie... Sunt multe, dar cea de la Teatrul de vară din Eforie Sud, deși am mai spus-o, are de toate... La spectacolul acela - **Săracu' Gică** - venise și echipa de filmare de la **Toate pânzele sus!**: Ion Besoiu, Colea Răutu, Ilarion Ciobanu, regizorul Mircea Mureșan... Stăteau în primul rând. Eu, împreună cu Gelu Manolache, făceam o glumă, deviind, sau, mai bine zis, „adaptând” textul inițial pentru spectatorii din primul rând. După ce aflu ce gropi libere, simple sau betonate, sunt în cimitir, la întrebarea „ce fel de vecini prefer?”, îi numesc pe colegii mei de filmare. „Bine, și cum să-i așez?” „Oricum, răspund eu, dar Ilarion Ciobanu să fie cât mai departe de mine, eventual în alt cimitir”. La care, acesta se ridică și, în plin spectacol, țipă cu o voce care, se știe, nu-i tocmai melodioasă: „Mă, amărâtule, și mort ți-e frică

de mine!“ Vă dați seama ce-a fost în grădină...“
(Din interviul publicat de Stan VLAD,
Almanahul **Gong**, 1987).

b) O întâmplare cu niște pești

„Eram la Snagov, în cabane, și ne odihneam după niște filmări grele. Seara trebuia să ne întoarcem la București. Eu, la înapoiere, urma să fac o vizită fratelui meu mai mare, stabilit în București de vreo 30 de ani. Ce mi-am zis: să nu mă duc cu mâna goală. Așa că am aranjat cu niște pescari să-mi facă rost de câțiva crapi, plătici..., într-un cuvânt, niște pești mai mărișori. Mă duc după-amiază pe malul lacului și îmi iau peștii, trei crapi și trei plătici, fiecare exemplar în jur de două kilograme. Vin fericit la cabană să le dau un praf de sare și să-i pun într-unul din frigidererele bufetului din camping. Nu știu de unde îmi apare în cale nea Tomiță Caragiu, care făcea parte din echipa de filmare. Cum mă vede, mă și ia la... ture cu morga lui sobră și inimitabilă: „Bravo, țigane, te apucași de braconaj! Furi peștii statului! Frumos, ce să zic! Ei, află Parpanghele, că peștele se confiscă“. Am zis: „Nea Tomiță, să vezi..., am de făcut o vizită deseară la...“. „Nimic, am zis, peștele se confiscă“, îmi ia exemplarele și dispare în bufet.

Înnebunit, fug din nou la pescari și mai fac rost de doi crăpceni. Ghinion pe capul meu: iar îmi iese în cale nea Tomiță și iar îmi confiscă peștele, spre hazul celor din echipă, care aflaseră tărășenia. După-amiază aud că un microbuz al

echipei se repede până la București cu o treabă... urgentă. Mă dau pe lângă Milică, șoferul, și aflu că treaba „urgentă“ era să-mi transporte peștii, din dispoziția lui nea Tomiță, la restaurantul **Pârâul rece**, spre a fi pregătiți pentru aceeași seară, când urma să fie sacrificați pe grătar și la tigaie. Cum mă aveam bine cu Milică, îl rog să mă repeedă și pe mine în București. Omul, binevoitor, mă ia și, ajunși la **Pârâul rece**, îmi spune că peștii vor fi făcuți saramură și prăjiți, fără să știe că îmi aparținuseră, că nea Tomiță va fi amfitrionul chiolhanului la care a invitat vreo zece colegi din echipă. Mă despart de șofer și simulez că mă îndrept spre hala Traian. După zece minute, fac cale întoarsă și îi spun responsabilului că nea Tomiță s-a răzgândit și m-a însărcinat să iau peștii și să-i duc la **Bordei**. Iau sacul în mare grabă și mă duc direct la fratele meu, Nelu.

Spre seară, se povestește, nea Tomiță și invitații săi descind la **Pârâul rece**, se pun trei mese cap la cap și este chemat responsabilul, căruia, ca un amfitrion ce era, nea Tomiță îi comandă: „Maestre, mai întâi vodcă și la saramură ne faci o mămăliguță pripită. Până atunci, prăjitul, și pui și vreo zece baterii la gheață“. Responsabilul rămâne perplex și abia reușește să se disculpe: „Păi, domnule Caragiu, a venit Jean Constantin și a luat peștii, cică ați spus dumneavoastră să-i ducă la **Bordei** și să-i pregătească acolo“. La auzul acestor vorbe, Caragiu a scrâșnit din dinți și a mai zis:

„Ah, țigane, am să te mănânc de viu, cu pene, cu fulgi cu tot!“

Vreo trei săptămâni n-am mai dat pe la Buftea, deși aveam de făcut filmări. Aflasem că nea Tomiță pusese în alertă pe toți portarii studiourilor să-i dea de veste dacă mă văd, la orice oră, acasă, la teatru, oriunde. Și uite, asta fu întâmplarea mea cu peștii și cu mult regretatul nea Tomiță Caragiu“. (Povestire înregistrată și publicată de Ion DRĂGĂNESCU, în **Litoral**, suplimentul estival al ziarului **Dobrogea nouă**).

c) „Revistele muzicale din anii '70 - '80 se încheiau, cf. recomandărilor forurilor politice, administrative și culturale (care erau „o apă și-un pământ“), cu tablouri muzical - coregrafice dedicate Partidului și Cărmaciului, vorba lui Adrian Păunescu. Una dintre aceste reviste, de la **Fantasio**, a bătut recordul de „plecăciune“ politică, întrucât aducea în decor, pe fundal, un imens portret al „tânărului“ secretar general și președinte, „nea Nicu“.

La o reprezentație dintr-un turneu, la o casă de cultură a unui oraș (nu mai are importanță numele lui, putea fi oriunde, starea de spirit era aceeași...), în timpul unui monolog al lui Jean, din partea a doua a spectacolului, s-a stins lumina în toată clădirea. Nu se mai întâmplase vreodată un asemenea accident. Sala l-a „apostrofat“ în glumă: „Ce ne-ai făcut, nea Jeane, ai stins lumina!“ ... „Repar-o, bre nea Jeane, să te vedem, te pricepi?“

Când s-a reaprins lumina, cu o figură

„nevinovată“ le-a zis: „N-am stins-o eu, oameni buni, s-a stins (și, pe aceste vorbe, s-a întors și a arătat cu mâna portretul lui Ceaușescu) de la... tablou!“

Și s-a produs cutremurul: aplauze, râsete, urale!

Cu greu a continuat monologul a cărui poantă finală se produsese deja...“ (Întâmplare reală, repovestită în **Programul Radio-Tv**. de către Dan MIHĂESCU).

d) Jean Constantin nu se consideră un disident al regimului dictatorial, dar nici docilitatea resemnată nu-l caracteriza. În desele turnee artistice prin țară, asculta, la un mic aparat de radio cu baterii (de care nu se despărțea niciodată), știrile și comentariile postului **Europa liberă**, fără să se ferească de colegii din trupă. Se vede că cineva avea sarcina „nobilă“ de informator al instituției din b-dul Lenin (azi, Mamaia), numită Inspectoratul județean al Securității, pentru că i s-a „recomandat“ actorului, discret, printr-o terță persoană, să renunțe la aceste „audii“, ca să nu aibă greutate la obținerea vizei pentru un turneu în Occident.

4. v. interviul acordat lui Stan VLAD, în Almanahul **Gong**, '87, p. 170.

5. Opereta **Vânt de libertate**, în 3 acte și 5 tablouri, de I. Dunaevski; libretul de V. Vinikov, V. Kraht și V. Tipot, tradus de Octavian Cecatti, Sică Alexandrescu și Nicușor Constantinescu. Distribuția: Caliopei Marinescu

(Clementina), Sima Mahachian, Elena Mirică, Anastasia Zaman (Stela), George Bădulescu (Mario), Mircea Adam (Filip), Jean Constantin (Toma), Ion Buruc (Patronul), Ecaterina Vasile (Pepita), Stela Opreș, Maria Joita (Mona), Steliana Stamatiade, Angela Topârceanu (Berta), Aurel Popărescu, Nae Popescu (Cezar Gall), Valeriu Petcu (Georg Stan), Vasile Cinciu (Miky), Constanța Popescu (Reghina), Tiberiu Bruckner (Chiorul), Dumitru Stan, Ilie Ciobanu (Comisarul), Gheorghe Rogoveanu (Sergentul), Gheorghe Zoican (Chesterfield); în alte roluri: Lucia Buruc, Liliana Mițcu, Ion Stănică, Varvara Milea (marinari, docheri, femei polițiști).

Corepetitori: Margareta Miga, Ion Botea; decoruri: Eugen Gropșianu; coregrafia: Ion Buruc; conducerea muzicală: Gheorghe Velea; regia artistică: Ion Drugan.

6. Din caietul-program al spectacolului Casei de cultură a sindicatelor din Constanța.

7. Grădina de vară **Maxim Gorki** era situată între b-dul I.V. Stalin (azi, Tomis) și str. Scarlat Vârnăv (azi, 1907), care continua după intersectarea b-dului Republicii (azi, Ferdinand), până în apropierea fostei gări C.F.R. În prezent, în locul grădinii de vară **Maxim Gorki**, care programa spectacole de teatru și cinema în sezonul estival, se află parcul din fața edificiului Consiliului municipal și județean. Grădina de spectacole a fost dezafectată în anul 1958, o dată cu instalațiile feroviare din zonă.

8. Probabil că a fost scris de prof. Ion Bădică, prezent, în 1955, în paginile ziarului cu cronici teatrale, alături de I. Rădulescu și V. Stănescu. Dar numai Ion Bădică folosea „tov.”-ul în fața numelui artiștilor...

9. Textele acestor spectacole se află în arhiva Secretariatului literar al Teatrului **Fantasio**. Nici un vers de cuplet, nici o replică a vreunei scenete n-a fost inventată sau recreată cu intenții ostentative, în sprijinul argumentării.

10. Folosesc acest nume al teatrului constăntean înainte de instituirea oficială, din 1969, ca să simplific titlatura de „secție de estradă a Teatrului de Stat din Constanța”.

11. „Ai fost primul Marinică / Ce-a ajuns fruntaș pe țară / Și-ți urăm, măi Marinică, / Să fii și a doua oară.”

12. „Vezi plăcinta? pentru tine-i... / Eu cu-al iernii anotimp / Ți-o dau toată... Dar mai bine / Vino mâine, că... n-am timp!”

13. „Deși bagi mâna-n alți bani, / În mod cu totul excepțional, / Noi îți dorim azi „La mulți ani” / De-acord cu-ntregul... tribunal.”

14. „Chiar dac-am vrea să-ți dăm plăcinte, / Chiar dac-am fi un pic miloși, / Ai prefera ca și-nainte / Tot micionele și gogoși.”

15. „Dorim ca moș Gerilă vouă / Să nu v-aducă nici un ac, / Doar pentru rochia a nouă / Să-si dea modelul de la sac.”

16. „Iar acum la muncitori, / La uniții - agricultori, / La cei care construiesc / Vă urăm

în Noul An / Sporuri, depășiri de plan.“

17. „Formidabil telefonul! / Ei, acum să vezi ploconul, / Că i-am prins cu timpul mort / Și-o să le trag un raport / Să se-audă în raion / Că nea Mitu Spiridon / Nu doarme, nu, veghează, / Circulă și cercetează, / Toată ziua-i pe teren / Ca albina pe polen, / Bâzz, bâzz, prin tot raionul, / Târ, târ, târ cu telefonul... / Dirijează acțiunea, / Informând exact regiunea.“

18. **Jean Constantin:** Dacă în cursul anilor 1957 - 1959 s-au construit 50.000 de apartamente, câte se construiesc între 1960 - 1965? **Nae Ivănescu:** Păi, într-un an ar veni 16.667, iar în 6 ani... 100.000. **J.C.:** Nu, 300.000! **N.I.:** Cum așa? **J.C.:** Simplu. Directivele Congresului al III-lea prevăd: „Pentru anii 1960 - 1965, vor fi date în folosință 300.000 apartamente“.

19. „La mare sau la ghiol, pe maluri, / El stă întins ca să se pârlească / Și-apoi el sare-n valuri / Care fiind reci el face bârr! / De-aceea eu duminica / Merg ca să îmi bronzes pielea.“

20. „Și fiindcă unu are șut tare, / Marchează gol în trupul meu / Și uite-așa din șutul lui / M-am pomenit cu un cucui.“

21. „Și de ce m-a părăsit, nu știu. Frumos sunt... nu? Băiat de viață sunt... nu? Am cunoscut-o într-o luni... Și ce mult a durat dragostea noastră... Până joi. Marți ne-am logodit... Un singur martor am avut..., un prun. Sub el i-am pus în deget inelul... Și Piti era frumoasă...“

22. „La câte-un concert simfonic / Vine și ia loc / Eleganta coana Dora / Ce cască cu foc! / N-a venit ea pentru Mozart, / Ci ca să-și arate / Rochia sau blana nouă / Din străinătate.“

23. „Doi oșeni și jumătate / Au venit la mare, frate / Să se odihnească, măi, / Și să facă-n mare băi. / Doi oșeni și jumătate / Stau în vile minunate / Și în lacul Techirghiol / Fac plajă la „nudul gol“; „Doi oșeni și jumătate / Au venit la mare, frate / Și un ghezaș din Ardeal / Ne-a adus pe litoral / Și câte-am văzut aci / N-om uita cât om trăi, / Numai case peste case / Colorate și frumoase, / C-am rămas cu gurile căsca / Și ne-am zis greșit-am fra / Suntem în străinăta“.

24. „Însă când vine după mine nea Cutare / Și-i scoate repede un fâș de sub tejghea, / M-apucă bucuria și-i spun cu voce tare: / Ah, ce frumos și dulce m-ai trombonit mata!“

25. „Un post vacant eu am creat / Pentru mine / Și-adjunctul meu m-a declarat / Pe mine / Și fiindcă m-am apreciat, / Eu bilinar m-am premiat / Pe mine însumi. / Dar într-o zi, nedelicat / Cu mine, / De jos în sus m-am criticat / Pe mine însumi, / Mi-am spus că sunt un om meschin, / Că m-am premiat cu... prea puțin / Pe mine însumi.“

26. „- Pentru ce-ți trebuie lemne? - Pentru cămăși... - Și ce faci cu ele? - Le ard... - Cămășile? - Nu, lemnele... - Eu îți pot da o soluție. - Pentru lipit? - Nu, pentru cămăși. - N-are clor? - Cine? - Soluția de spălat. Trebuie să fie un fel de alba...“

- Iulia? - Nu Alba-flux. - Lux! - Nu, flux! -
Reflux!“

27. „Vine dânsul cu păpușa și-o
instalează-n hotel / Și-i comandă un ficatus pe
care-l mănâncă el, / Pe urmă, când păpușa merge
ca să dea un telefonum, / El se cară în silentium
și-o lasă pe ea ploconum... / Că rămâne nu-i
nimica, da' n-are-un argintus chiorus / Și plătești
tu nota, Naius, că tot ești fost senatorus...“;
„P-ormă vin iar șase fete, tot alea da-n pieles
nudes... / De ce le dezbracă Naius, că doar nu
sunt paparudes...? / - Nu-nțelegi? Ca spectatorul
să vadă mai bine gestum... / - A, dacă nu se vede
dansul, măcar să se vadă gestum!...; Dar
programus ca programus... mie-mi place
continuarea / Când jazz-bandul urlă forte și
începe frământarea... / Că mă uit la ei, cum dracus
se zbat cinci ore bătutes... / Ia pune-i să toace
varza, că nu țin nici cinci minutes... / Și mă mir
ce distracționes: separatus și ca mutus, / Unul
hăis și-altul cea-cea... Ce-am avut și ce-am
pierdutus... / Dar dansând tot la doi metri, cum
de vine ăla micu? / - Poate din tremurătură...
- A, de vină-i tot șeicu’?“

28. „Ce frumos era mai înainte, / Că pe
noi pe-atunci ne pomenea / Doar la cokteiluri și
delegații / Și pe-aeroport doar ne filma... / Se
spunea că-n bunăstarea țării / S-a făcut gaură-n
buget / Pentru că la o Alimentară / S-au stricat
cinci sticle de oțet... / Se vorbea de limonada
caldă / Sau c-a rupt un cui un salahor / Dar nu se

băgau în milioane, / C-asta nu era de nasul lor!...“.

29. „Oho, ce texte jucam acolo... Molière... Shakespeare... Pușor Maximilian... Aurel Storin... Sașa Georgescu... Și cum ne mai lăudau în ziare! Ce cronici aveam! Ode, madrigale..., nu cronici!“; „Pe-atunci, la cinema, publicul nu venea decât la filme românești. Și nu la oricare, doar la **Maiorul și moartea, Răzbușnarea haiducilor, BD în acțiune, BD în alertă, BD la munte și la mare, Haiducii lui Șaptecăi...** Încolo, la **Vagabondul, Cei doi grădinari, la Angelici, Pardaiani și Fantomași...** aiurea, gol!“

30. „...Unde e jocul meu cultural iubit, pokerul cu fructe? Cum care poker? Ăla, de bagi un leu, tragi de mâner, dacă ies trei gutui, te umpli de bani și poți să-ți cumperi gem de vișini... Ca să vă spun drept, am salutat cu bucurie mereu crescândă, transformarea - în noile aparate - a valetilor în gulii, a popilor în morcovi și a damelor în prune. Păi, te întreb pe dumneata, de la bărbat la bărbat, tot aia e să te prindă nevasta în local umblând după trei dame sau după... trei prune? Se compară una cu alta?“

31. „Cum l-am îndrăgit pe Asinache și l-am văzut că n-are slujbă, m-am gândit să-i aranjez un ciubuc la Buftea, că - printre atâția - s-o mai găsi loc pentru încă un... măgar! Dar mai înainte l-am dus să vadă, pentru documentare, câteva filme de-ale mele. Nu le știa, că, poate

n-ați observat, nu prea se înghesuie măgarii la filme românești...“.

32. **Iubesc, iubesc** (o comedie muzicală sovietică), **Fantasio Studio L** (un concert cu orchestra și soliștii Ilona Motica, Alex. Jula și Ionel Miron), **Fantasio Delfinarium** (spectacol estival), **În pas cu țara** (spectacol agitatoric pentru alegeri), **Melodii '80** (concert ocazional).

33. „Las' că aranjez eu! Ssst! (face semn, apoi tare) Bine, mă măgarule... (se duce lângă ușa pe care a ieșit Evantia)... cum ți-ai permis? Cine te-a crescut? (încet) Ssst... de plan! (tare) Am să-ți arăt eu ție, nerecunoscătorule, ingraturile! (încet) Aiurea, trebuie să împăcăm femeia... (tare) Drept cine mă iei tu pe mine? (bate din palme ca să se audă alături că îl bate pe Gică; încet) Să creadă că te-am bătut... Du-te la prăvălie, că aranjez eu tot... (Gică iese; tare) Să nu fii obraznic cu mine! (bate din palme) Na! Te satur eu! (Evantia intră și vede scena de la primul Na!: Așa, dă-i, trage-i, nu te lăsa!) (Tache, ambalat) Păi, ce crezi că-l las? (surprins, mai dă în vânt de câteva ori, apoi văzând-o) Aoleo!“.

34. „**Jean**: Nu vă supărați, pot să vă inoportunez cu o întrebare?

Gelu: Poftiți...

Jean: Nu știți ce zi e astăzi?

G: Miercuri.

J: Sigur?

G: Da. Dar de ce întrebați?

J: Pentru că mă doare capul de parcă ar fi joi..."

G: Dar dacă era marți, nu vă durea?

J: Ba da, dar era altceva.

G: Ce era?

J: Marți.

G: Dar.. scuzati-mi indiscretia, de ce vă doare capul numai miecuri?

J: Pentru că sunt frământat.

G: Ca... Coca?

J: Coca... aluat?

G: Si cine a dat?

G: Cine vă frământă?

J: Nu se vede? O problemă: unde se duc muștele iarna?

G: Ei, asta-i! Unde se duc muștele iarna?... Muștele se duc... Unde se duc?

J: Da' știu că vă bubuie mintea miercurea! La lăptărie nu m-am gândit, dar am căutat la o vecină.

G: De ce?

J: De bioc. O femeie foarte rea.

G: De ce?

J: De muscă. Dar nu iarna.

G: Vara. La italieni.

J: Deci rămâne deschisă.

G: Vecina?

J: Nu. Problema: unde se duc muștele iarna?"

35. Din procesul-verbal al ședinței BECOM (Biroul executiv al Comitetului oamenilor muncii) al Teatrului **Fantasio**, din 12 iunie 1981:

„Tovarășul Jean Constantin a ridicat problema planificării muncii în teatru, rugând conducerea teatrului să fixeze la 17 numărul de reprezentații pe lună. Cere, de asemenea, ca în timpul său liber conducerea teatrului să nu intervină sau să se intereseze de ceea ce face.

Tovarășul Aurel Manolache, directorul teatrului, arată că, potrivit instrucțiunilor, colaborările tov. Jean Constantin se pot face numai cu avizul conducerii teatrului și numai după îndeplinirea sarcinilor minimale.

Tovarășul Jean Constantin revine, insistând ca numărul reprezentațiilor lunare să nu depășească cifra de 17.

Tov. Aurel Manolache susține că teatrului i se cere să mărească numărul de reprezentații peste cifrele din planul aprobat inițial“.

36. Alexandru Bocăneț, Ion Niță, Radu Gabrea, Ștefan Traian Roman, Maria Callas Dinescu, Timotei Ursu, Andrei Blaier, Haralambie Boros, Alecu Croitoru, Dan Pița, Nicu Stan, Doru Năstase, Cornel Todea (câte **un film**), Iulian Mișu, Virgil Calotescu (**2 filme**), Manole Marcus, Francisc Munteanu, Gheorghe Vitanidis (**3 filme**), Geo Saizescu (**4**), Mircea Mureșan (**6**), Dinu Cocea, Sergiu Nicolaescu (**9**), Mircea Drăgan (**10**).

37. Mircea Danieliuc, Mircea Veroiu, Nicolae Mărgineanu, Elisabeta Bostan, Lucian Pintilie, Stere Gulea.

38. Gică Hau-hau, Aurel, Tilică, Ion Ion, Mitică Dekawe, Cârlig, Vârlan, Achim, Câmeci, Mistică, Jorj, Grecu, Teach, Bluferini, Temistocles, Cucu, Bulbuc, Marin, Cocoloș, Mielu, Elvis (în câte **un film**), Limbă, Max, Corcodel, Aurică, Gică, Barabulă, Ismail (**2 filme**), Patraulea, Jean (**3**), Parpanghel (**4**).

39. Escroc, hot, culegător de ciuperci, impresar șusanist, popă ortodox și gropar internațional, căpitan de cursă lungă, cărciumar, bucătar turc, valet stilat (în câte **un film**), vânzător ambulant, dresor, gangster, administrator de grădiniță și hotel, șef de galerie la fotbal, vraci universal (**2 filme**), șofer (**3**), violonist (**4**), bișnițar (**5**), țigan (**6**).

40. În august 1989, la televiziune începea difuzarea unui nou serial românesc, **Misiunea**, scris de Francisc Munteanu și regizat de Virgil Calotescu. În distribuție: Ovidiu Iuliu Moldovan, Șerban Ionescu, Ștefan Iordache, Mitică Popescu, Catrinel Dumitrescu, Teodora Mareș, Ion Dichiseanu, Vistriian Roman, Cezara Dafinescu, Constantin Diplan, Ștefan Sileanu, Tora Vasilescu - actori importanți ai scenei și ecranului autohton, cărora li se alăturau, „cu participare extraordinară“, în roluri de mai mică întindere, Stela Popescu, Ilarion Ciobanu, Mircea Albulescu, Iurie Darie, **Jean Constantin**.

Fiind un film - comandă, pentru evocarea „luptei eroice a comuniștilor“, cele mai multe roluri nu depășeau schematismul întepenit al anilor '50, cu excepția câtorva figuri de „negativi“ (între ei, bineînțeles, Jean Constantin), care, nu știu cum se făcea, dar în dramaturgia cinematografică a unor scenariști apreciați (Titus Popovici, Eugen Barbu, Ioan Grigorescu, Francisc Munteanu) - erau superiori „pozitivilor“...

41. În programul de revelion 1990, refăcut într-o săptămână, după 22 decembrie, a fost difuzat, sub genericul **În căutarea replicii pierdute**, un florilegiu de scenete umoristice în interpretarea lui Marin Moraru, **Jean Constantin**, Stela Popescu, Toma Caragiu, Carmen Stănescu, Dem Rădulescu, Radu Beligan, Octavian Cotescu, Coca Andronescu. Erau înregistrări vechi, dar unele - interzise de cenzura regimului totalitar - intrau pentru prima oară, prin micul ecran, în casele românilor.

Addenda nr. 1

TEATROGRAFIE

(spectacole, roluri, extrase din cronici)

I) Teatrul de Stat, sectia de estradă (1958 - 1969); **Teatrul de revistă Fantasio (1969 - 1986)**

1958

ESTRADĂ PE SATELIT, concert spectacol de Nicky Popescu și George Mihalache; muzica de I. Vasilescu, H. Mălineanu, V. Vasilache, Marius Mihail; r. Petru Mihail.

Alături de: Lucia Pârvulescu, Nicky Popescu, Joly Egyed, Ilona Moțica. I. Pietraru, Valy Andreescu, Nae Ivănescu, George Stancu ș.a.

„...în acest spectacol întâlnim tineri artiști amatori ca **Jean Constantin**, George Stancu, Ortansa Domocoș, care ne dau serioase promisiuni“. (Ion DRĂGĂNESCU, **Dobrogea nouă**, 31 ianuarie 1958).

CU DRAGOSTEA NU-I DE GLUMIT, comedie muzicală de Vl. Duhovicinâi și M. Slobodski; regia: Ion Drugan.

Alături de: Emil Sassu, D. Bitang, Valy

Andreescu, Vița Ionescu, Obren Păunovici, Lucia Pârvulescu ș.a.

CARNAVAL PE NOTE, concert de estradă pe un libret de Nicky Popescu; muzica de Camelia Dăscălescu, Florentin Delmar, Sergiu Malagamba, Ionel Stănculescu; regia: Ion Drugan.

Alături de: Ilona Moțica, Vița Ionescu, Nicky Popescu, I. Pietraru, Biță Rădulescu, George Ionescu ș.a.

„...Nicky Popescu și **Jean Constantin** sunt cei doi prezentatori înzestrați, care știu să vorbească cu publicul“. (Nicolae MOTOC, **Dobrogea nouă**, 22 ianuarie 1959).

1959

CA LA CONSTANȚA, revistă de I. Drăgănescu și Nicky Popescu; muzica de Marcel Popescu și I. Stănculescu; regia: Ion Drugan.

1960

A 13-a **LUNĂ**, concert spectacol de V. Cebotenko și C. Teodori; muzica de Radu Șerban, Emanoil Ionescu, Aurel Manolache, I. Stănculescu; regia: Ion Drugan.

Alături de: Ilona Moțica, Gelu Manolache, Valy Manolache, Cornelia Teodorescu ș.a.

LA MARE ȘI LA... MAI MARE, revistă de I. Berg, N. Cornea și Nicky Popescu; muzica

de Aurel Giroveanu, Aurel Manolache, I. Stănculescu; r. Constantin Dinischiotu.

Alături de: Gelu Manolache, Nicky Popescu, Nae Ivănescu, Valy Manolache, Ion Duțu, Trio Do-Re-Mi (I. Văcaru, Igor Povorosniuc, Mircea Brad), Mariana Negruț ș.a.

„Tabloul **Spiridon de la raion** este foarte reușit sub toate aspectele, meritele revenind în egală măsură autorilor și interpreților, în special lui **Jean Constantin**, figura centrală a tabloului, care știe să sublinieze, fără să uzeze de grotesc, anumite trăsături de caracter ale personajului, un comod, un om care cunoaște realitatea doar prin telefon“. (Costică GHINEA, **Dobrogea nouă**, 13 noiembrie 1960).

1961

CHIRIȚA ÎN PROVINCIE, comedie cu cântece de V. Alecsandri; muzica de A. Flechtenmacher; r. Constantin Dinischiotu.

Alături de: Constantin Guțu, C. Rădulescu, Valy Manolache, Vița Ionescu, Nicky Popescu, Gelu Manolache, George Stancu.

„**Jean Constantin**, prin mijloace subtile și modeste, dar extrem de convingătoare, ne-a pus în fața unui Guliță autentic!“ (Bazil DUNĂREANU, **Dobrogea nouă**, 3 martie 1961).

1962

MOZAIC CONSTANTA, spectacol-concert de Eugén Mirea și Sașa Georgescu;

muzica de I. Vasilescu, H. Mălineanu, Mișu Iancu, I. Stănculescu, A. Manolache; r. Petru Mihail.

1963

RÂDEȚI ȘI CÂNTAȚI CU NOI, revistă de Mircea Crișan, Radu Stănescu și Gelu Manolache; muzica de Gherase Dendrino, H. Mălineanu. N. Kirculescu, R. Șerban, G. Grigoriu, Temistocle Popa, A. Manolache, I. Stănculescu; regia: Petru Mihail.

CINE RÂDE, CÂȘTIGĂ, revistă de I. Berg, H. Nicolaide, G. Mihalache, N. Cornea; muzica de G. Grigoriu; A. Manolache, I. Stănculescu; r. Const. Dinischiotu.

1964

CU CÂNTEC, JOC ȘI VOIE BUNĂ, revistă de Eugen Mirea și Gelu Manolache; muzica de Elly Roman, G. Grigoriu, A. Manolache, T. Popa, Florin Bogardo; regia: Ion Drugan.

FĂRĂ NOI NU E SPECTACOL, concert-spectacol de E. Mirea și Sașa Georgescu; muzica de A. Manolache, V. Veselovski, I. Stănculescu, Valențiu Grigorescu; regia: Ion Drugan.

COMPLEXUL REVISTEI, revistă de Nicușor Constantinescu, George Voinescu, E. Mirea; muzica de A. Manolache; r. Nicușor Constantinescu și G. Voinescu.

1965

ACASĂ LA REVISTĂ, revistă de I. Drăgănescu și Ovidiu Dumitru; muzica de Noru Demetriad, I. Stănculescu, Aurel Bucur; regia: Ion Drugan.

1966

PLOAIA DE MUSAFIRI, glumă muzicală de I. Avian și Fred Firea; muzica de A. Giroveanu; regia: Const. Dinischiotu.

PĂLĂRIA FLORENTINĂ, vodevil de Eugen Labiche; muzica de R. Șerban și V. Veselovski; r. Const. Dinischiotu.

Alături de: Emil Sassu, C. Guțu, Valy Manolache, Gelu Manolache, Ilona Moțica, Romel Stănciugel, Georgeta Chiriță, Titorel Pătrașcu, Fritz Braun.

AVEM ȘI NOI MASCATII NOȘTRI, concert-spectacol de Gelu Manolache; muzica de A. Giroveanu, N. Kirculescu, Sergiu Malagamba, T. Popa, R. Șerban, I. Stănculescu; r. Mihai Maximilian.

1967

NAVIGATORII REVISTEI, revistă de M. Maximilian și Gelu Manolache; muzica de R. Șerban, V. Veselovski, A. Manolache; r. Valeriu Lazarov.

„Nu putem încheia aprecierile noastre fără să aplaudăm din toată inima pe talentații comici **Jean Constantin** (remarcabil în toate aparițiile) și Gelu

Manolache“: (Octavian GEORGESCU, **Dobrogea nouă**, 20 aprilie 1967).

MICRO-REVISTA CONSTANTA, retrospectivă umoristică și muzicală; r. Ion Maximilian.

1968

UN CONCERT PE ADRESA DUMNEAVOASTRĂ, concert-spectacol de E. Mirea și Sașa Georgescu; muzica de I. Vasilescu, H. Mălineanu, T. Popa, A. Manolache, I. Stănculescu; r. N. Stroe.

„Ne-au încântat, ca întotdeauna, ne-au entuziasmat **Jean Constantin** comic deosebit de înzestrat, cuceritor de firesc, și Gelu Manolache...“ (Alex. MIHALCEA, **Tomis**, nr. 4, aprilie 1968).

REVELION ÎN IULIE, revistă de H. Mălineanu și A. Manolache; r. Nicușor Constantinescu și G. Voinescu.

Alături de: Gelu Manolache, Coca Chiriță-Andronic, Trio Do-Re-Mi, Ilona Moțica, Valy Manolache, Dumitru Caramitru, Mariana Cerconi, Sarina Braun.

„Cuplul original, care asigură succes scenei constănțene - **Jean Constantin** și Gelu Manolache - interpretează cu gust și savoare artistică o piesă substanțială, **Vinerea neagră**. Un număr ce poate figura oricând într-o antologie a genului“: (Octavian GEORGESCU, **Dobrogea nouă**, 24 noiembrie 1968).

„Un alt cuplu, de astă dată de interpreți, a știut să valorifice partitura, punctând cu aplomb

gagurile. Este vorba de **Jean Constantin** (cunoscut și din episodice, dar șocante apariții în câteva filme) și Gelu Manolache. Susținând de-a lungul întregii reprezentări un autentic recital comic, acești doi actori știu să se completeze reciproc, aruncându-și unul altuia replicile - cheie ca într-un duel alert, fiecare revenind în prim-plan“. (Eugen COMARNESCU, **Informația Bucureștiului**, 10 decembrie 1968).

1969

SĂRACU' GICĂ, comedie muzicală de V. Vasilache, N. Stroe, Șt. Cristodulo; muzica de A. Manolache și V. Vasilache jr.; r. Ion Maximilian.

Alături de: Gelu Manolache, Mariana Cerconi, Valy Manolache și Rodica Manolache, Dan Herdan și Victor Imoșanu, Coca Andronic, Fritz Braun, Elena Iacob, Igor Povorosniuc, George Stancu ș.a.

„**Jean Constantin** se zbenguie pe scenariu în maniera sa caracteristică: improvizează gesturi și atitudini, își anticipează și își pregătește replicile cu un excelent joc de scenă, stârnind râsul uneori înainte de a apuca să deschidă gura...“ (Eugen VASILIU, **Tomis**, nr. 9, septembrie 1969).

„Am asistat la ceea ce se poate numi un spectacol agreabil, ce solicită o lacrimă și un zâmbet, în care câțiva actori talentați au reușit să-și depășească partiturile. Ne referim în primul rând la Gelu Manolache (...) și la **Jean Constantin**, care, interpretând pe Tache

Măslineanu , și-a dezlănțuit încă o dată resursele de haz“. (Eugen COMARNESCU, **Informația Bucureștiului**, noiembrie 1969).

„Confruntările cele mari, dintre patronul Tache Măslineanu și „omul lui“, Gică Sâmbureanu, au fost susținute de **Jean Constantin** și Gelu Manolache, doi actori dotați, avântați și plini de rezonanță umană. Jean Constantin, cu gesticulația sa asimetrică și intempestivă, ne-a amintit de comicul francez Louis de Funès“. (Zeev Ben CHAIM, **Viața noastră**, Israel, 10 aprilie 1970).

1970

NU AVETI UN CAP ÎN PLUS?, cap-o-d-operă de Sașa Georgescu și I. Maximilian; muzica de A. Giroveanu și A. Manolache; r. Ion Maximilian.

„**Jean Constantin** a evoluat în nota sa obișnuită de haz dezinvolt, uneori spontan, adaptându-și textul la mimică și rareori mimica la text. De la un spectacol la altul, el adaugă noi retușuri de interpretare fiecărui scheci, găsește noi gesturi, noi tonalități, sau intuiește durata exactă a cine știe cărei pauze de efect între cuvinte“. (Eugen VASILIU, **Tomis**, nr. 9, septembrie 1970).

1972

HODORONC FANTASIO, revistă de Petre Bărbulescu, Ovidiu Dumitru, Gelu Manolache; muzica de A. Manolache, I. Cristinoiu; r. Alex. Bocăneț.

„**Hodoronc Fantasio** este un veritabil recital

al acestor excelenți actori de comedie, Gelu Manolache și **Jean Constantin**. Ei susțin spectacolul de la un capăt la celălalt și verva cu care interpretează fiecare scheci, umorul molipsitor, spontaneitatea scenică sunt de cea mai bună calitate. Păcat însă că nu sunt serviți de un text pe măsura talentului lor“. (C. Ismăileanu, **Dobrogea nouă**, 10 februarie 1972).

„Însă, în primul rând, spectacolul a constituit prilejul unui adevărat recital actoricesc oferit publicului de cei doi protagoniști, **Jean Constantin** și Gelu Manolache, artiști multiplu înzestrați, perfect adecvați rolurilor, și, în plus, dotați cu ceea ce s-ar putea numi într-o accepție improprie limbajului criticului de artă - farmec personal“. (Florian LUNGU, **Muzica**, 1972, nr. 5).

1974

SUPER-FANTASIO, revistă de N. Constantinescu, E. Mirea, H. Mălineanu și Sașa Georgescu; muzica de H. Mălineanu și A. Manolache; r. N. Constantinescu.

Alături de: Gelu Manolache, Dan Spătaru, Ilona Moțica, Mariana Cerconi, Valy Manolache, D. Caramitru, Coca Andronic, Trio Do-Re-Mi, Fritz Braun, Clara Anton, Victor Imoșeanu.

„Pe **Jean Constantin** - actor de mare talent - îl aplaudăm fără rezerve în rolul „insului ciudat“, cu obiceiuri ciudate, în travesti, când încondeiază flecăreala, în postura de dirijor pasionat sau mecanic auto de „duminică“. (Smaranda OTEANU, **Scântea**, 22 februarie 1974).

1975

HOTII DE CEASORNICE, comedie muzicală de N. Constantinescu și Sașa Georgescu; muzica de A. Manolache; r. N. Constantinescu.

ARPEGII PONTICE, concert-spectacol; direcția muzicală: Aurel Manolache.

1976

GONG... FANTASIO, concert-spectacol de Petre Bărbulescu și Ion Maximilian; muzica de A. Manolache; r. Ion Maximilian.

„Am lăsat la urmă pe **Jean Constantin** și **Gelu Manolache**, pentru că ei sunt cei ce salvează acest spectacol, dându-i „sarea și piperul“ genului revuistic: umorul, satira de cea mai bună calitate“. (Constantin ISMĂILEANU, **Dobrogea nouă**, 24 noiembrie 1976).

1977

ASTĂ SEARĂ DOAR NOI DOI, spectacol de selecțiuni; r. Nicușor Constantinescu.

FANTASIO XX, spectacol umoristic-muzical (prezentat la aniversarea a 20 de ani de la înființarea teatrului); r. Nicușor Constantinescu.

VESELIA N-ARE VÂRSTĂ, revistă de N. Constantinescu, Sașa Georgescu, H. Mălineanu și A. Manolache; r. Nicușor Constantinescu.

1978

TELE-FANTASIO, revistă de Ion Mustată și Marius Teicu; r. Ion Drugan.

„Regret că **Jean Constantin** și **Gelu Manolache**, acești talentați actori (...) nu au încă parte de texte mai bune, în care umorul să irumpă nestăvilit, satira să vizeze aspecte de profunzime ale vieții noastre de toate zilele“. (Carmen CHEHAIA, **Tomis**, nr. 3, septembrie 1978).

1979

REVISTA DE AUR, revistă de N. Constantinescu, Sașa Georgescu, H. Mălineanu și A. Manolache; r. N. Constantinescu.

1980

FANTASIADA, concert-spectacol de Gelu Manolache și Jean Constantin; muzica de H. Mălineanu, A. Manolache, I. Cristinoiu, G. Grigoriu, L. Profeta, N. Kirculescu, Dan Stoian, V. Vasilache, Dan Mizraki; d.a. Aurel Manolache.

„Gelu Manolache și **Jean Constantin**, interpreți a căror vervă și disponibilitate scenică și-au găsit în paginile propriilor partituri literare pretexte ale unor autentice momente de divertisment și amuzament“. (Ștefan CĂRĂPĂNCEANU, **Muzica**, 1981, nr. 3).

1981

FANTASIORAMA, revistă muzicală de H. Mălineanu, Sașa Georgescu și A. Manolache; d.a. A. Manolache.

„**Jean Constantin**, un nume care nu are nevoie de prezentare, nume care, de la o vreme este nelipsit de pe genericul producțiilor noastre cinematografice, pe scenă „se dăruie“ și „dăruie“ spectatorilor clipe de neuitat, iar - în cazul unor scenarii inspirate - fixează momente antologice ale genului“. (Ștefan CĂRĂPĂNCEANU, **Muzica**, 1981, nr. 8).

1983

RÂS NON-STOP CU JEAN ȘI GELU, retrospectivă muzical-umoristică; d.a. A. Manolache.

NUNTĂ LA FANTASIO, revistă de H. Mălineanu, Sașa Georgescu, A. Manolache; r. Cornel Patrichi.

„...un talent de talia lui **Jean Constantin**, actor care a atacat cu succes și partituri adiacente genului (teatru, film, radio, emisiuni tv), de această dată suferă de încorsetarea unor texte care nu-l definesc și nu-i crează posibilitatea etalării măsurii talentului său“. (Ștefan CĂRĂPĂNCEANU, **Muzica**, 1984, nr. 2).

1986

FANTASIO-SERVICE, divertisment umoristic -muzical de Dan Mihăescu, I. Maximilian, Jean Constantin, Gelu Manolache, Mircea Popescu; muzica de Viorel Gavrilă, H. Mălineanu, G. Grigoriu, A. Giroveanu; r. Andrei Mihalache.

Alături de: Gelu Manolache, Mariana

Cerconi, Coca Andronic, Fritz Braun, Rodica Manolache, Mihai Sorin Vasilescu, Victor Imoșeanu, Cornelia Pop, Gina Varga.

„Dotat cu o vervă fabuloasă, cu un instinct al comicului și un simț al improvizației nedisimulat, **Jean Constantin** are la activ roluri bune în filme și seriale de televiziune. Se scriu texte speciale pentru el (în care se cam abuzează însă de aceleași poante și aluzii), texte cărora el le face o transfuzie de personalitate. Este un excelent comic de esență populară și faima i-a sporit aplombul, fie că se află în mijlocul unui stadion de fotbal sau într-o sală mică. Nu i-ar strica o mai excelentă dozare a mijloacelor, câteodată vulgarizatoare, deși recunoaștem că e greu să rezisti chemării de sireună a publicului care vrea să râdă!“ . (Alec POPOVICI, **Teatrul**, 1986, nr. 9).

FANTASIO COLOR, revistă de Mihai Maximilian și Vasile Veselovski; r. Mihai Maximilian.

II) Teatrul de dramă si comedie din Constanta

1969

VILEGIATURA, trilogie comică de Carlo Goldoni; r. David Esrig.

Rolul: Paolo

Alături de: Constantin Guțu, Anca Neculce-Maximilian, Dan Herdan, Ileana Ploscaru, Sandu Simionică, Virgil Andriescu, Iosif Buibaș, Aurora Simionică, Agatha Nicolau, Viorica Faina-Borza, Petre Lupu, Emil Bârlădeanu.

„Aceeși libertate interioară e în exces la **Jean Constantin**; actorul nu-și poate disciplina cele o mie de tentații simultane“. (Ileana POPOVICI, **Teatrul**, 1969, nr. 6).

„**Jean Constantin** (Paolo) joacă autentic, cu o sevă populară nefalsificată, fără a ajunge însă la o concordanță stilistică cu partenera sa“. (George BANU, **România literară**, 1 mai 1969).

„**Jean Constantin** a dat culoare și pitoresc replicilor lui Paolo, pigmentând cu farmecul său propriu silueta rolului, mai palid schițată în text“. (Mihai BOTEZ, **Tomis**, 1969, nr. 5).

III) Teatrul National I.L. Caragiale București

O SCRISOARE PIERDUTĂ, de I.L. Caragiale; r. Radu Beligan.

Rolul: Pristanda

Alături de: Costel Constantin (Tipătescu), Grigore Gonta (Dandanache), Mihai Fotino (Trahanache), Marin Moraru (Farfuridi), Gheorghe Dinică (Cațavencu), Mihai Mălaimare (Ionescu), Alexandru Georgescu (Popescu), Dem Rădulescu (Un cetățean turmentat), Tamara Crețulescu (Zoe), Radu Gheorghe (Un fecior).

„Ghiță Pristanda, lucrat pe o formulă și articulație marionetistică (ceea ce, în principiu, n-ar fi neindicat pentru „un instrument“ în mâna celor mari și tari pe care-i slujește), a fost văduvit de **Jean Constantin** de datele destinate să confere rolului și o anume temperatură umană“. (Florin TORNEA, **Teatrul**, 1979, nr. 10).

„De abuzul de bufonadă s-a făcut vinovat și interpretul cu totul necunoscut (dar se pare că destul de cunoscut în film), **Jean Constantin** (...), jucându-l pe Pristanda, faimosul, și căzând uneori în cel mai rău stil Th. Sperantia“. (Radu POPESCU, **România liberă**, 29 septembrie 1979).

„... **Jean Constantin** este, cred, o altă fericită alegere, își joacă rolul cu patimă, fără detașare“. (Doru MIELCESCU, **Tribuna României**, 15 octombrie 1979).

„Cu bune reușite, **Jean Constantin** (Pristanda) dovedește că este un actor cu disponibilități mai largi decât se credea“. (Adi CUSIN, **Flacăra**, 25 octombrie 1979).

„O atracție a acestei distribuții cu mari actori (și se cere a numi pe Marin Moraru, Gheorghe Dinică, Dem Rădulescu) ar fi aducerea de la revistă, de la Constanța, a celebrului **Jean Constantin** în Pristanda. Numele său rămâne, firește, o atracție pe afiș, plus câștigul personal al actorului de a juca pe prima scenă a țării un rol de importanță“. (Ileana LUCACIU, **Săptămâna**, 26 octombrie 1979).

„**Jean Constantin** în Pristanda, este, spre cinstea sa, un alt actor decât cel pe care-l știm din show-urile cu care ne-a obișnuit. Linia și umorul său sunt cele ale personajului; l-am dori și ceva mai nuanțat ca ton și intensitate“. (Nicolae BARBU, **Cronica**, 2 noiembrie 1979).

„Actorii de acum au altă personalitate - nu mai scăzută, ci pur și simplu alta. Ei reușesc admirabil, cu excepția lui Grigore Gonta, prea influențat de „viziunea Ciulei“ asupra lui Dandanache. Astfel sunt Costel Constantin - Tipătescu, **Jean Constantin** - Pristanda, Gheorghe Dinică - Cațavencu, Marin Moraru - Farfuridi...“ (Marius ROBESCU, **Luceafărul**, 1979, nr. 42).

„Dar majoritatea rolurilor reiau, în linii generale, interpretări știute (Pristanda - **Jean Constantin**, Dandanache - Grigore Gonta)“.
(Valentin SILVESTRU, **România literară**, 18 octombrie 1979).

„A rămas deoamdată la liniile exterioare ale rolului **Jean Constantin**, un Ghiță Pristanda dotat cu hazul natural al actorului“.
(Margareta BĂRBUȚĂ, **Demnitatea teatrului**, Editura Eminescu, 1984, p. 159).

„Marin Moraru (Farfuridi) și Gheorghe Dinică (Catavincu) crează fiecare momente irezistibile (cu măsură), cel dintâi mai aproape de un comic „buf“, al doilea mai aproape de unul „scrâșnit“, amândoi întâlnindu-se însă în acel punct în care prezența lor are aproape efectul unui „gaz ilariant“. Împrejurare de care nu se află departe nici **Jean Constantin** (Pristanda), cu o apariție neașteptată (în sens pozitiv) printr-un umor ponderat și de calitate, actorul „întorcând spatele“ revuisticului (era și cazul, măcar o dată)“.
(Aurel BĂDESCU, **Contemporanul**, 19 octombrie 1979).

Addenda nr. 2

FILMOGRAFIE

(generice, roluri, extrase din cronici)

1966

PROCESUL ALB - sc. Eugen Barbu; r. Iulian Mihu;

în distribuție: Iurie Darie, Gheorghe Dinică, Lica Gheorghiu, Marga Butuc-Barbu, Gina Patrichi, George Constantin, Colea Răutu, György Kovacs, Gheorghe Cozorici, Toma Caragiu, Draga Olteanu, Nelly Nicolau Ștefănescu.

Rolul: Gică Hau-hau

„...ca și tipul vânzătorului de ziare, creat cu brio de actorul **Jean Constantin**, personaj plin de culoare...” (Dorin COSTIN, **Scânteia**, 22 februarie 1966).

„El (regizorul Iulian Mihu; n.m.; J.B.) a lăsat - pentru varietate - recitative unor actori care „s-au instalat” cu vădită plăcere în roluri: George Constantin, Toma Caragiu și formidabilul **Jean Constantin** în Gică Hau-hau”. (Gelu IONESCU, **Contemporanul**, 25 februarie 1966).

„Trebuie să notăm neapărat cu majuscule numele interpreților acestui film: Iurie Darie, George Constantin, Toma Caragiu, Gheorghe Dinică (...),

Jean Constantin (un debut cu totul deosebit) și alții“. (Atanasie TOMA, **Scânteia tineretului**, 5 martie 1966).

„În **Procesul alb** s-au folosit actori care au dat un admirabil examen pentru film, actori care sperăm să nu fie uitați în goana după „inedit“: Marga Barbu, Toma Caragiu, George Constantin, Gheorghe Dinică sau **Jean Constantin**“. (D.I. SUCHIANU, **Gazeta literară**, 24 martie 1966).

„Alături de aceștia (Iurie Darie, Toma Caragiu, Gina Patrichi, György Kovacs; n.m.), filmul constituie un examen - trecut cu brio - pentru o serie de actori debutanți, ori pentru unii care, deși au mai jucat într-unul sau două filme, de abia acum au avut posibilitatea împlinită a cersei afirmări: Marga Barbu, George Constantin, Aristide Teică, **Jean Constantin**“. (Tudor STĂNESCU, **Ramuri**, 5 aprilie 1966).

1967

ZODIA FECIOAREI - sc. Mihnea Gheorghiu; r. Manole Marcus;

Alături de: Gilda Marinescu, Cristea Avram, Ioana Bulcă, Ana Szeles, Mircea Bașta, Sorin Postelnicu, Maria Antonova, Peter Paulhoffer, Jorj Voicu.

„Unele stridente există în film, și cu toate eforturile unor actori de talent (ca Jorj Voicu sau **Jean Constantin**), cu tot umorul unor evoluții ale celor doi, repetițiile marelui spectacol în aer liber parcă vin din alt film“. (Călin CĂLIMAN, **Cinema**, 1967, nr. 3).

MAIORUL ȘI MOARTEA - sc. Ion Băieșu; r. Alex. Boiangiu;

în distribuție: Gheorghe Dinică, Vasilica Tastaman, Ștefan Mihăilescu-Brăila, Florin Scărlătescu, Peter Paulhoffer, Marin Moraru, Mircea Crișan, Constantin Rautchi, Ion Anghel.

Rolul: Șoferul

„Proza lui Ion Băieșu practică replici colorate și spontane, caracterizând cu sevă și prospețime modul de a gândi al personajelor. Bine serviți de dialog, interpreții l-au servit la rândul lor cu toată convingerea. Un bun exemplu este în acest sens **Jean Constantin**, interpretul șoferului, care - ca și în **Procesul alb**, dar fără a se repeta - își creionează cu umor și pitoresc personajul din lumea interlopă“. (Tudor CARAMFIL, **Informația Bucureștiului**, 21 iunie 1967).

„În alte roluri, Mircea Crișan (Bică), **Jean Constantin** (șoferul), Vasilica Tastaman (Lavinia) aduc aportul (sic!) unui joc de calitate pe latura comediei...“ (Eugen ATANASIU, **România liberă**, 22 iunie 1967).

„În distribuția omogenă ca valoare mai trebuie amintită și reîntâlnirea cu **Jean Constantin**, „marele anchetat“. (Gelu IONESCU, **Contemporanul**, 30 iunie 1967).

„Bine chibzuite în acest film sunt și rolurile secundare interpretate de actori cunoscuți: **Jean Constantin**, Mihăilescu-Brăila, Vasilica Tastaman“. (D.I. SUCHIANU, **Gazeta literară**, 13 iulie 1967).

„Astfel, de la Solomonică, un „vechi

specialist“ (cu faimă internațională) în spargerea de case de bani, care și-a creat o „morgă“, chiar „un stil de viață și o manieră de a acționa“, până la mărunțul borfaș (interpretat cu farmec și precizie de **Jean Constantin**) mișună o lume de mici infractori, fiecare contribuind cu ceva la „marea lovitură!“. (Mircea MOHOR, **Cinema**, 1967, nr. 7).

ZILE DE VARĂ - sc. Fănuș Neagu; r. Ion Niță;

în distribuție: Ștefan Mihăilescu-Brăila, Coca Andronescu, Dody Caian Rusu, Draga Olteanu, Ștefan Bănică, Florin Tănase.

Rolul: Aurel

1968

RĂZBUNAREA HAIDUCILOR - sc. Eugen Barbu, Mihai Opreș, Dinu Cocea; r. Dinu Cocea;

în distribuție: Emanoil Petruț, Marga Barbu, George Constantin, Toma Caragiu, Olga Tudorache, Constantin Guriță, Ileana Buhoci-Gurgulescu.

Rolul: Parpanghel

„Cât despre contribuția regizorală, notăm același profesionalism de care Dinu Cocea a dat dovadă și în seriile anterioare, o cursivă derulare cinematografică a intrigii, agrementează din loc în loc cu momente de umor (remarcabili, în acest sens, Toma Caragiu și **Jean Constantin**)“. (Călin CĂLIMAN, **Contemporanul**, 3 mai 1968).

1970

PREA MIC PENTRU UN RĂZBOI AȘA DE MARE - sc. Dumitru Radu Popescu; r. Radu Gabrea;

în distribuție: Mihai Filip, (copil), Mircea Albulescu, Gheorghe Cozorici, Gheorghe Dinică, Ernest Maftei, Dan Nutu, Ștefan Radof, Ileana Popovici, Ovidiu Schumacher, Nicolae Wolcz.

Rolul: Vlăjganul

CANARUL ȘI VISCOLUL - sc. Ioan Grigorescu; r. Manole Marcus;

în distribuție: Florin Gabrea, Mircea Albulescu, Nineta Gusti, Ana Szeles, Maria Rotaru, Violeta Andrei.

Rolul: Dresorul

B.D. INTRĂ ÎN ACȚIUNE - sc. Nicolae Tic, Mircea Drăgan; r. Mircea Drăgan;

în distribuție: Toma Caragiu, Sebastian Papaiani, Puiu Călinescu, Dem Rădulescu, Iurie Darie, Ioana Drăgan, Dumitru Furdui, Cella Dima, Boris Ciornei.

Rolul: Patraulea

„Verva comică din **B.D.** este, mai curând, estradistică decât cinematografică. (...) ...intențiile umoristice se fac simțite mai curând în dialog decât în imagine, cu excepția scenelor de pantomimă „grasă“ șarjate de **Jean Constantin** în mansarda sa. Dar efectul rămâne și aici tot scenic, vecin cu cabotinajul“. (Tudor **CARANFIL**, **Informația Bucureștiului**, 16 decembrie 1970).

„**Jean Constantin** este actorul care colorează orice situație dramatică nu atât pentru că dă textului o rezonanță cu farmece dialectale, ci pentru că îl îmbracă și îl însoțește de o mimică ce completează replica, o edulcorează. Personajul amintește, pe undeva, de un erou al lui Matei Caragiale, care se amestecă în discuții fără să fie de-acolo, dar având darul să le aducă la sine. În rostirea lui Jean Constantin nici un cuvânt nu rămâne neutru și nici un personaj încredințat lui nu trece pe planul doi sau își confundă locul geografic“. (Mircea ALEXANDRESCU, **Cinema**, 1970, nr. 12).

1971

Haiducii lui Șaptecai - sc. Eugen Barbu, Mihai Opreș; r. Dinu Cocea;
în distribuție: Florin Piersic, Marga Barbu, Colea Răutu, Toma Caragiu, Florin Scărlătescu, Aimée Iacobescu, Nucu Păunescu, Ileana Buhoci-Gurgulescu, Constantin Codrescu, Nicolae Gărdescu, Carmen Maria Strujac, Constantin Guriță, Mariella Petrescu.

Rolul: Parpanghel

„**Vis comica** e asigurată, ca de obicei, prin eficacitatea aparițiilor lui Toma Caragiu (Răspopitul) și **Jean Constantin** (Parpanghel)“. (Florin POTRA, **Săptămâna**, 2 aprilie 1971).

Zestrea Domniței Ralu - sc. Eugen Barbu, Mihai Opreș; r. Dinu Cocea;

în distribuție: Florin Piersic, Marga

Barbu, Constantin Codrescu, Toma Caragiu, Florin Scărlătescu, Colea Răutu, Aimée Iacobescu, Ileana Buhoci-Gurgulescu, Nucu Păunescu, Nicolae Gărdescu, Constantin Guriță, Carmen Maria Strujac.

Rolul: Parpanghel

„**Jean Constantin** îl readuce pe ecran pe pitorescul și guralivul Parpanghel, împlinind partitura comică a filmului“. (Dorin COSTIN, **Scânteia**, 14 aprilie 1971).

„**Zestrea domniței Ralu** are și un alt atu care atrage publicul: umorul (numai arareori îngroșat). Protagonisti: Toma Caragiu și **Jean Constantin**“. (Călin CĂLIMAN, **Cinema**, 1971, nr. 6).

B.D. ÎN ALERTĂ - sc. Mircea Drăgan , Nicolae Țic; r. Mircea Drăgan;

în distribuție: Toma Caragiu, Dem Rădulescu, Sebastian Papaiani, Puiu Călinescu, Iurie Darie, Dumitru Furdui, Ion Besoiu, Vasilica Tastaman.

Rolul: Patraulea

SĂPTĂMÂNA NEBUNILOR - sc. Eugen Barbu, Mihai Opreș; r. Dinu Cocea;

în distribuție: Florin Piersic, Marga Barbu, Colea Răutu, Toma Caragiu, Ileana Buhoci-Gurgulescu, Carmen Maria Strujac.

Rolul: Parpanghel

B.D. LA MUNTE ȘI LA MARE - sc. Nicolae Tic, Mircea Drăgan; r. Mircea Drăgan;

în distribuție: Toma Caragiu, Dem Rădulescu, Puiu Călinescu, Ion Finteșteanu, Dumitru Furdui, Ioana Drăgan, Sebastian Papaiani, Reka Naghi.

Rolul: Patraulea

„...iar **Jean Constantin**, a cărui popularitate a crescut vizibil după **B.D.**, cabotinizează fără cusur...“ (Călin CĂLIMAN, **Contemporanul**, 24 decembrie 1971).

„Partitura comică a acestui episod oarecum dramatic o susține deopotrivă căpitanul Panait (alias Toma Caragiu), cât și cei trei borfași de mahala (Dem Rădulescu, Puiu Călinescu și **Jean Constantin**). Foarte bune sunt, de pildă, secvențele în care borfașii încearcă să încropească o „șușanea de estradă“ pe litoral...“ (Al. RACOVICIANU, **Cinema**, 1972, nr. 1).

1972

EXPLOZIA - sc. Ioan Grigorescu; r. Mircea Drăgan;

în distribuție: Radu Beligan, Gheorghe Dinică, Toma Caragiu, Dem Rădulescu, George Motoi, Toma Dimitriu, Colea Răutu, Draga Olteanu, Florin Piersic, Mircea Diaconu, Cezara Dafinescu, Mircea Bașta, Aurel Cioranu.

Rolul: Tiliță

„Să nu-l uităm pe **Jean Constantin**, personaj pitoresc, de contrapunct“. (Al. RACOVICIANU, **Cinema**, 1973, nr. 1).

1973

ULTIMUL CARTUȘ - sc. Titus Popovici, Petre Sălcudeanu; r. Sergiu Nicolaescu;

în distribuție: Ilarion Ciobanu, George Constantin, Amza Pellea, Sebastian Papaiani, Marga Barbu, Colea Răutu, Ninetta Gusti, Carmen Maria Strujac, Mitzura Arghezi, Ernest Maftei, Constantin Brezeanu.

Rolul: Gangsterul

„De altfel, la un înalt grad de profesionalism joacă George Constantin, Amza Pellea, **Jean Constantin** (gangsterul chilipirgiu) - actorii sunt toți impecabili și variat aleși“. (D.I. SUCHIANU, **România literară**, 31 mai 1973).

„E greu să-i uităm pe Colea Răutu, brutal și criminal sub masca unui valet credincios, pe **Jean Constantin**, jalnic cuțitar, jalnic mahalagiu, pe Sebastian Papaiani...“ (Dan COMȘA, **Cinema**, 1973, nr. 6).

1974

UN COMISAR ACUZĂ - sc. Sergiu Nicolaescu, Vintilă Corbul, Eugen Burada, Mircea Gândilă; r. Sergiu Nicolaescu;

în distribuție: Amza Pellea, Gheorghe Dinică, Ion Besoiu, Sergiu Nicolaescu, Emerich Schäffer, Ștefan Mihăilescu-Brăila, Marin Moraru, Florin Scărlătescu, Ioana Ciomârtan, Jean Lorin Florescu.

Rolul: Limbă

„**Jean Constantin**, foarte bun și vesel în rolul lui Limbă, o pușlama simpatică...” (Călin CĂLIMAN, **Contemporanul**, 5 aprilie 1974).

„...Sergiu Nicolaescu este secundat în filmul său de o serie de actori remarcabili, capete de afiș, care aduc masivitate și omogenitate peliculei. M-aș referi la Amza Pellea (...). Limbă, pungașul de buzunare, țiganul din Plumbuita, care e în stare să fure și oul de sub găină, colorează savuros pelicula. Reușit, foarte reușit **Jean Constantin**“ . (Sanda GHIMPU, **Cinema**, 1974, nr. 5).

FRĂȚII JDERI - sc. Profira Sadoveanu, Constantin Mitru, Mircea Drăgan; r. Mircea Drăgan;

în distribuție: Gheorghe Cozorici, Sebastian Papaiani, George Calboreanu, Toma Dimitriu, Geo Barton, Sandina Stan, Iurie Darie, Emanoil Petruț, Florin Piersic, George Motoi, Ștefan Velniciuc, Marcel Anghelescu, Carmen Stănescu, Ioana Drăgan, Gheorghe Dinică.

STEJAR, EXTREMĂ URGENTĂ - sc. Horia Lovinescu, Mihai Opreș; r. Dinu Cocea;

în distribuție: Constantin Diplan, Ion

Caramitru, Irina Petrescu, Amza Pellea, Vasile Cosma, Geo Barton, Mihai Pălădescu, Cornelia Gheorghiu, Mircea Anghelescu.

„Din tabloul reconstituit cu minuție nu lipsesc nici scenele gen cabaretul, cupletul **Tănase** sau numărul vânzătorului ambulant (jucat, ca de obicei, cu aplomb și umor, de **Jean Constantin**), care aduc ceva din atmosfera vulgar-pitorească a perioadei interbelice“. (Ioana CREANGĂ, **România literară**, 2 august 1974).

NEMURITORII - sc. Sergiu Nicolaescu, după o idee de Titus Popovici; r. Sergiu Nicolaescu;

în distribuție: Amza Pellea, Ion Besoiu, Ilarion Ciobanu, Sergiu Nicolaescu, Colea Răutu, Gheorghe Dinică, Gina Patrichi.

„...**Jean Constantin**, pe care regizorul îl pune prima dată să facă compoziție - un rol aproape serios - stârnește hohote de râs de câte ori deschide gura. Așa încât, parcă presimțind aceasta, spre sfârșit până și acest foarte bun actor, care se va fi hotărât să iasă din schemă, decade în ea“. (Smaranda JELESCU, **Scânteia tineretului**, 13 ianuarie 1975).

1975

NU FILMĂM SĂ NE-AMUZĂM - sc. Teodor Mazilu; r. Iulian Mișu;

în distribuție: Toma Caragiu, Gheorghe Dinică, Jean Georgescu, Gina Patrichi, Violeta Andrei, Aimée Iacobescu,

Alexandru Boc, Flavia Buref.

EVADAREA - sc. Francisc Munteanu;
r. Ștefan Traian Roman;

în distribuție: Gheorghe Dinică,
Emmerich Schäffer, Ion Marinescu,
Constantin Codrescu, Mihai Pălădescu,
Emanoil Petrut, Ion Bog, Silviu
Stănculescu.

Rolul: Ion Ion

„...umorul înnăscut al unuia, redat cu
naturaletă-i obișnuită de **Jean Constantin...**“ (Ioana
CREANGĂ, România literară, 21 august
1975).

„În afara lui Dinică, pentru mine un caz
singular în galeria actorilor de film, **Jean Constantin**
care demonstrează, pentru prima dată, în afara
talentului său recunoscut de comediant, că este
ACTOR“.(Ștefan Traian ROMAN, **Săptămâna**,
22 august 1975).

„Dacă filmul **Evadarea** își păstrează până la
sfârșit spectatorii odată intrați în sală, secretul constă
în jocul magistral al lui Dinică și în demonstrația de
virtuozitate actricească realizată de **Jean**
Constantin“.(Radu GEORGESCU, **Săptămâna**,
29 august 1975).

„În ceea ce îl privește pe **Jean Constantin**,
el a făcut tot ce poate și ce știm noi că știe să facă,
dar poate la el se manifestă în cel mai înalt grad
schematismul funciar al realizatorilor principali. De
ce acest actor de mare înzestrare, care poate
interpreta, cum a dovedit-o - din când în când - și
aici, un registru mult mai larg de stări sufletești și o

galerie mult mai cuprinzătoare de personaje, să fie pus la infinit să interpreteze roluri de inși simpatici și cu inimă largă, apti de sacrificiu și cu umor specific?“ (Smaranda JELESCU, **Scânteia tineretului**, 2 septembrie 1975).

„Soldatul Ion Ion - **Jean Constantin** are rolul să devină simpatic și apoi să moară“. (Eva SÂRBU, **Cinema**, 1975, nr. 9).

„Beneficiind de prezența unor actori ca Gheorghe Dinică, **Jean Constantin**, Emerich Schäffer, **Evadarea** a primit de la început girul publicului“. (Eugen PATRICHE, **Tribuna României**, 1 octombrie 1975).

„Nimic în această peliculă nu este atins de fiorul originalității, al inventivității creatoare - cerință primordială chiar și în cazul unui produs artizanal cuviincios. Nici măcar unica scenă nimerită ca „atmosferă“, aceea în care țiganul - soldat - transmisionist - trombonist - pianist, **Jean Constantin**, cântă un săltăreț motiv folcloric în fața ofiterului ss-ist... (...) Ar mai trebui observat, pe deasupra, că nici măcar rețeta nu e aplicată cum se cuvine. De pildă, filmul pierde pe drum personajul simpatic, pe „secondantul comic“, adică pe Jean Constantin“. (Florian POTRA, **Viața românească**, 1975, nr. 12, p. 62).

MASTODONTUL - sc. Ioan Grigorescu;
r. Virgil Calotescu;

în distribuție: Toma Caragiu, Gheorghe Dinică, Liviu Ciulei, Olga Tudorache, Ernest Maftei, Emil Botta, Dan Nutu, Dorina Lazăr, Constantin Codrescu,

Colea Răutu, Grigore Gonta.

Rolul: Mitică Dekawe

„**Jean Constantin** este actorul exclusiv de intuiție, care - necunoscând zăbala inhibitoare a self-controlului - explodează dintr-un film în altul, spre delectarea elevată a numeroșilor săi simpatizanți“. (Radu GEORGESCU, **Săptămâna**, 7 noiembrie 1975).

„**Jean Constantin**, un vesel - dar cu destin dramatic - „Mitică Dekawe“, reprezentat fără ostentație...“ (Călin CĂLIMAN, **Contemporanul**, 7 noiembrie 1975).

„...șoferul Dekawe, căruia **Jean Constantin** îi conferă, cu aceeași economie de mijloace, o savoare inconfundabilă“. (Valeria SAVA, **România liberă**, 8 noiembrie 1975).

„...la antipodul acestei galerii, în registrul comic, cuplul Dorina Lazăr - Floarea și **Jean Constantin** - Mitică Dekawe, revelația și reconfirmarea, căci apariția Doreinei Lazăr este o revelație, iar fiecare apariție a lui Jean Constantin este e reconfirmare a inepuizabilelor resurse de haz pe care le posedă“. (Eva SÂRBU, **Cinema**, 1975, nr. 11).

„Sarea și piperul acestui film este personajul acela rătăcit printre comuniști, rătăcit în general pe lume, ca un colet cu destinatarul necunoscut: fostul motociclist la „zidul morții“, Mitică Dekawe. Cățărat la volanul acelei minuni de camion care „a făcut războiul“, printre muncitorii de duminică ai satelor de după război, el, tocmai el care nu pricepe nimic din ce se întâmplă în jur, este destinat să-i transporte,

să împartă cu ei pericolele, să-și pună pielea în băț o dată cu ei.

Savoarea personajului stă în totala lui dezinteresare. Ceilalți au un scop anume. El transportă pur și simplu scopul. Ceilalți au un țel anume. El îi conduce pur și simplu spre acel țel. Cu candoare și cu o sfântă inconștientă. Mitică Dekawe se ține de „ai lui“, iar ei îl păstrează ca pe o mascotă. Mitică Dekawe n-are idealuri. Au ceilalți pentru el. Mitică Dekawe n-are decât spaime. Ceilalți sunt acolo să i le împrăștie. Savoarea personajului este, da, dezinteresarea. Cheia succesului său este neajutorarea. El este un împiedicat. Prin lume, prin viață, prin evenimente. El este cel de care se împiedică toată lumea. Dar nu atunci când are un volan în mână sau o motocicletă sub el. Atunci e altfel. Atunci, de pildă, poate s-o ducă pe Floarea val-vârtej în sat strigând: „Unu-i Mitică Dekawe!“ Atunci, de pildă, poate să moară cu volanul în mână fără să aibă timp să rostească o vorbă. Atunci își iese Mitică Dekawe din pielea de caraghios, din pielea de împiedicat, și de spăimos, și de neajutorat și devine, în chip dureros, erou. Atunci și acolo, sarea și piperul acestui film grav se dizolvă chiar în realitatea lui“. (Eva SÂRBU, **Cinema - magazin**, 1976, p. 21).

ZILE FIERBINȚI - sc. Francisc Munteanu; r. Sergiu Nicolaescu;

în distribuție: Vladimir Găitan, Ileana Popovici, Marga Barbu, Mircea Albulescu, Sergiu Nicolaescu, Colea Răutu, Emmerich Schäffer, Zephi Alșec, Mircea Anghelescu, Sebastian Papaiani.

1976

INSTANȚA AMÂNĂ PRONUNȚAREA

- sc. Mihai Opreș în colaborare cu Dinu Cocea și Gabriel Iosif; r. Dinu Cocea;

în distribuție: Ion Caramitru, Radu Beligan, George Motoi, Tanti Cocea, Colea Răutu, Constantin Guriță, Gilda Marinescu, Octavian Cotescu, Constantin Diplan, Gheorghe Cozorici, Draga Olteanu-Matei.

Rolul: Cârlig

„...**Jean Constantin**, care este de-a dreptul uluitor!“ (Horia PĂTRAȘCU, **Flacăra**, 10 iunie 1976).

BUNICUL ȘI DOI DELINCVENȚI - sc. Petre Sălcudeanu; r. Maria Callas Dinescu;

în distribuție: Octavian Cotescu, Silviu Stănculescu, Draga Olteanu-Matei, Nae Gh. Mazilu, Elisabeta Jar-Rozorea, Fabian Ferenc, Constantin Diplan, Sanda Toma, Ovidiu Iuliu Moldovan.

Rolul: Vârlan

„...un „vecin“, apariție reconfortantă și relaxantă în persoana lui **Jean Constantin**, el fiind responsabil cu relax-ul în orice film cu nevoie de relax...“ (Eva SÂRBU, **Cinema**, 1976, nr. 11).

ROȘCOVANUL - sc. și r. Francisc Munteanu;

în distribuție: Costel Băloiu, Sebastian Papaiani, Constantin Rautchi, Constantin

Codrescu, Florina Cercel, Ștefan Tapalagă, Zephi Alsec, Corina Chiriac, Sergiu Nicolaescu, Florin Piersic, Ferencz Bencze.

Rolul: Achim

1977

CUIBUL SALAMANDRELOR - sc.

Ioan Grigorescu; r. Mircea Drăgan;

în distribuție: Gheorghe Dinică, Radu Beligan, Stuart Whitman, Woody Strode, Tony Kendall, Florin Piersic, William Berger, Gordon Mitchell, Valentin Plătăreanu, Mircea Diaconu, Roberto Massina, Vasile Boghiță, Ray Milland.

Rolul: Jean

„**Jean Constantin** (preluat cu succes din **Explozia**), cu o replică de duh, stoarsă și deșertului, călărind viteaz în deplasare o cămilă „în misiune oficială“. (Alice MĂNOIU, **Cinema**, 1977, nr. 2).

„**Jean Constantin**, mucalitul, provoacă, orice ar face și orice ar spune, un râs din oficiu“. (Ecaterina OPROIU, **România liberă**, 23 martie 1977).

GLORIA NU CÂNTĂ - sc. Dumitru Solomon; r. Alexandru Bocăneț;

în distribuție: Toma Caragiu, Octavian Cotescu, Tora Vasilescu, Horațiu Mălăele, Cornel Patrichi, Mihai Pălădescu, Margareta Pogonat, Constantin Diplan, Ileana Stana Ionescu.

„**Jean Constantin**, irezistibil, perseverent, „artist cu arcușul“, irezistibilă prezentă în lumea filmului“. (Eva SÂRBU, **Cinema**, 1977, nr. 5).

„**Jean Constantin** merge la țintă în pas de drac împielit“. (Ecatarina OPROIU, **România liberă**, 21 mai 1977).

ÎMPUȘCĂTURI SUB CLAR DE LUNĂ

- s. Petre Sălcudeanu; r. Mircea Mureșan;

în distribuție: Ion Besoiu, Mircea Diaconu, Ion Caramitru, Dan Nuțu, Catrinel Paraschivescu-Blaja, Amza Pellea, Octavian Cotescu.

Rolul: Cârnelci

„Cu o excepție totuși, când așteptările au fost, după mine, dejucate: acea edulcorare comică presupusă a spori atractivitatea filmului prin numărul pe care-l face atât de înzestratul **Jean Constantin**. Nu actorul e de vină aici, ci numai partitura. În afara unui singur moment, în care îi somează pe răufăcători și salvează o situație grea, personajul lui Jean Constantin nu „se leagă“, nu se prinde în povestire“. (Mircea ALEXAN-DRESCU, **Contemporanul**, 16 decembrie 1977).

„...modestul culegător de ciuperci, redimensionat cu grațioasă ironie de **Jean Constantin**“. (Ioana CREANGĂ, **România literară**, 22 decembrie 1977).

„Filmul are și unele momente de suspans, e presărat și cu poante hazlii pe care le susține **Jean Constantin**...“ (Ștefan OPREA, **Diorame cinematografice**, Editura Junimea, 1983, p. 218).

1978

ACTIUNEA „AUTOBUZUL“ - sc. Ioan Grigorescu; r. Virgil Calotescu;

în distribuție: Gheorghe Dinică, Irina Petrescu, Mircea Albulescu, Ion Dichiseanu, Silviu Stănculescu, Vistrian Roman, Draga Olteanu-Matei, Aurel Giurumia, Dumitru Rucăreanu.

Rolul: Țiganul

„Un singur element de destindere întrerupe acest gradat crescendo, cel datorat hazului din prea obișnuitul „număr“ oferit de **Jean Constantin**, secondat acum și de Draga Olteanu-Matei“. (Ioana CREANGĂ, **România literară**, 19 ianuarie 1978).

„...momentul baloacheșilor, adică al Dragăi Olteanu-Matei și al lui **Jean Constantin**, număr irezistibil, cu nimic surprinzător pentru actor...“ (Ecaterina OPROIU, **România liberă**, 19 ianuarie 1978).

„Draga Olteanu-Matei și **Jean Constantin**, pete de culoare apăsată, de prea sigur succes“. (Alice MĂNOIU, **Cinema**, 1978, nr. 2).

„Dar tot aici, Virgil Calotescu a greșit: de dragul pitorescului comic, introduce printre pasagerii autobuzului o familie de corturari (interpreți: **Jean Constantin** și Draga Olteanu-Matei), care iau filmul pe cont propriu, transformând secvența respectivă în comedie bufă și abătându-l de la linia principală“. (Ștefan OPREA, **Diorama cinematografică**, Editura **Junimea**, 1983, p. 219).

EU, TU ȘI OVIDIU - sc. Alexandru Struțeanu, Beno Meiorovici, Geo Saizescu, după o idee de Bogdan Căuș; r. Geo Saizescu;

în distribuție: Florin Piersic, Violeta Andrei, Sebastian Papaiani, Dem Rădulescu, Ileana Stana Ionescu, Vasilica Tastaman, Rodica Popescu, Dana Dogaru, Aurel Giurumia, Geo Saizescu, Nineta Gusti, Ștefan Mihăilescu-Brăila, Cosma Brașoveanu, Aurel Cioranu, Rodica Mandache, Amza Pellea, Draga Olteanu-Matei, Octavian Cotescu, Coca Andronescu, Nucu Păunescu.

Rolul: Mistică

„...publicul îl vrea pe **Jean Constantin** și actorul își face numărul punând la bătaie accentul exotic și abulia oacheșă“. (Ecaterina OPROIU, **România liberă**, 2 martie 1978).

„Burlescul capătă astfel o osatură satirică și o coloratură liric-muzicală, fără a uita de pitorescul mai mult sau mai puțin bizar al responsabilului de club (**Jean Constantin**), care substituie destinației culturale a instituției sale funcția hotelieră de sezon...“ (Valerian SAVA, **Tribuna**, 16 martie 1978).

„Interpreții au evoluat grațios și cuminte pe textele date. (...) **Jean Constantin**, cu arhicunoscuta propensiune spre umorul exotic - pitoresc (aici îi vine de minune fracul iluzionistului - hipnotizator, ce discută „provizor“, pe post de responsabil sindical, cu funcții multiple), asigură partea cea mai savuroasă a comediei cu fistic, iar amatorilor de haz neutilitar

evoluția sa poate părea o desfătare“. (Alice MĂNOIU, **Cinema**, 1978, nr. 3).

SEPTEMBRIE - sc. Timotei Ursu, după un subiect de Adrian Dohotaru; r. Timotei Ursu;

în distribuție: Anda Onesa, Geo Costiniu, Sandu Popa, Ștefan Mihăilescu-Brăila, Sandu Sticlaru, Eugenia Bosânceanu, Horațiu Mălăele, Ruxandra Sireteanu.

Rolul: Jorj

„Excelente apariții în roluri mai mult sau mai puțin episodice: Ștefan Mihăilescu-Brăila, **Jean Constantin**, Sandu Sticlaru și Nicu Constantin“. (Horia PĂTRAȘCU, **Flacăra**, 6 aprilie 1978).

„...Dar în ceea ce-l privește pe **Jean Constantin**, așa cum zice el, „are texte băiatu“, nu texte prea lungi, dar actorul știe chiar și fără texte, chiar numai dându-și ochii peste cap să-și marcheze personajul, același personaj care-l plimbă prin toate peliculele, același dar inepuizabil, mereu așteptat, mereu binevenit și pentru public și pentru casiera cinematografului“. (Ecatarina OPROIU, **România liberă**, 12 aprilie 1978).

MELODII, MELODII... - sc. și r. Francisc Munteanu;

în distribuție: Margareta Pâslaru, Cornel Constantiniu, Sergiu Zagardan, Radu Goldiș, Cornel Patrichi, Ion Dichiseanu, Aurel Giurumia, Amza Pellea, Costel Băloiu, Marga Barbu.

Rolul: Grecu

„Singura apariție care ne mai încălzește sufletele e cea a lui **Jean Constantin**, acest actor atât de viu, de prezent, chiar jucându-și o partitură pe care i-o cunoaștem pe dinafară“. (Nicolae MATEESCU, **Luceafărul**, 29 iulie 1978).

„...**Jean Constantin**, comic de zile mari, admirabil actor, din păcate folosit mereu mai des în subproducții penibile, numai pentru a atrage publicul, ca la bâlci; pe cei care au văzut filmul îi rog să încerce a-și imagina cam ce ar însemna **Melodii, melodii...** fără Jean Constantin!?“ (Horia PĂTRAȘCU, **Flacăra**, 3 august 1978).

„Și singurul rol mai consistent, cel al comperului și al „impresarului“, cel al marelui sforar și al mărunțului șuşanist, personajul „melomanului de muzică“, lăsat, fără menajamente, pe umerii bine antrenați, e drept, în acest soi de performanțe, ai lui **Jean Constantin**“. (Rodica LIPATTI. **Cinema**, 1978, nr. 8).

REVANȘA - sc. Sergiu Nicolaescu, Vintilă Corbul, Eugen Burada, Mircea Gândilă; r. Sergiu Nicolaescu;

în distribuție: Gheorghe Dinică, Sergiu Nicolaescu, Amza Pellea, Ion Besoiu, Mircea Albulescu, Silviu Stănculescu, Ion Marinescu.

Rolul: Limbă

„În sfârșit, un neașteptat dar încântător cuplu, Sergiu Nicolaescu alături de un **Jean Constantin** nelipsit de pitorescul cunoscut și atât de apreciat, dar completat cu o notă tragică pe care nu și-a mai găsit-o de la **Procesul alb**“. (Eva SÂRBU, **Cinema**, 1978, nr. 8).

„Pentru că o prea compactă duritate ar putea să cadă în monotonie, Sergiu Nicolaescu și-a ales un partener, excelent complement de culoare, umor, de pitoresc. O dată în plus, **Jean Constantin** este formidabil!“ (Ecaterina OPROIU, **România liberă**, 6 septembrie 1978).

„La drept vorbind, comisarul Moldovan nu e singur. Are un adjunct. Un țigan caraghios și plin de duh (**Jean Constantin**), care e de o fidelitate absolută (...). Prezența lui aduce acel indispensabil complement al oricărei povești sinistre, unde ferocitatea e combinată cu umorul, cruzimea alternând cu acel instinct biologic de apărare care se numește „haz de necaz“. (D.I. SUCHIANU, **România literară**, 14 septembrie 1978).

„**Jean Constantin** a fost ales pentru a deveni al doilea factor într-un tandem reușit: el îl va însoți pe comisarul Moldovan peste tot, aducând totodată cu el (insinuant, nu explicit) biografia unui găinar care nu se împacă cu criminalitatea trecută pe rang de autoritate. Jean Constantin sugerează perfect tipul infractorului care, lovindu-se de autorități, cu a căror lipsă morală nu se poate împăca, refuză să le devină victimă; el înțelege să-și plătească greșelile proprii față de un statut moral, dar fascismul îl obligă să se simtă (chiar inconștient), (până și el superior)“. (Radu GEORGESCU, **Săptămâna**, 16 septembrie 1978).

„În sfârșit, Sergiu Nicolaescu își asociază în persoana lui **Jean Constantin** nu numai un partener pitoresc, ci și o calitate: umorul“. (Nicolae MATEESCU, **Luceafărul**, 16 septembrie 1978).

TOTUL PENTRU FOTBAL - sc. Mircea

Radu Iacoban; r. Andrei Blaier;

în distribuție: Petre Gheorghiu, Aurel Giurumia, Paul Lavric, Ovidiu Schumacher, Gheorghe Dinică, Mihai Mereuță, Nicolae Praidă, Sebastian Papaiani, Emil Hossu, Cornel Coman, Monica Ghiuță, Nicu Constantin, Rică Răducanu.

Rolul: Max

„Pentru spectatorul venit să râdă, s-a dat ca fel principal pe **Jean Constantin**, „hartist“ în teniși, dresor de suporteri, dirijor de cor, inimă de trombonist, de sufletist, de liber panseist“. (Ecatarina OPROIU, **România liberă**, 19 octombrie 1978).

„Tamango (Rică Răducanu) la contrabas și **Jean Constantin** la pieptăne sunt irezistibili“. (Eva SÂRBU, **Cinema**, 1978. nr. 12).

„Când, în câteva scene, dacă nu cumva chiar pe toată lungimea partiturii sale, **Jean Constantin** își etalează calitățile particulare de comedian (același în toate filmele), substanța comediei lui Iacoban și Blaier se subțiază și deviază de la „direcția loviturii principale“. Sigur, numerele individuale au loc în orice comedie, dar ele nu trebuie să spargă rotunjimea întregului și să se expună în sine, ci să se subsumeze ansamblului“. (Ștefan OPREA, **Cronica**, 12 ianuarie 1979).

„Nu lipsește nici **Jean Constantin**, făcând deliciul galeriei pe stadion și în sala de cinema. Dialogul lui cu Răducanu despre studiile superioare ale fotbalistilor are mult haz“. (Emil HUREZEANU, **Tribuna**, 5 aprilie 1979).

1979

NEA MĂRIN MILIARDAR - sc. Vintilă Corbul, Eugen Burada, Amza Pellea; r. Sergiu Nicolaescu;

în distribuție: Amza Pellea, Draga Olteanu-Matei, Ștefan Mihăilescu-Brăila, Sebastian Papaiani, Ștefan Bănică, Puiu Călinescu, Hamdi Cerchez, Ștefan Thury, Cornel Gârbea, Stela Popescu, Petre Lupu, Vasilica Tastaman.

Rolul: Teach

„...un **Jean Constantin** și de astă dată cu accent, dar un accent transoceanic de vreme ce nu-și mai zice Gică Hau-hau. Își zice chief și nu vorbește decât pe Okay! (...). Litoralul by night arată mai amețitor decât Las Vegasul, iar Jean Constantin deghizat în blondă Damă cu camelii este un moment desfătător pentru amatorii de burlesc“. (Ecatarina OPROIU, **România liberă**, 6 februarie 1979).

„Alături de Amza Pellea, apar și alți comici renumiți: Draga Olteanu-Matei, **Jean Constantin**, Ștefan Mihăilescu Brăila (...)“. (D.I. SUCHIANU, **România literară**, 8 februarie 1989).

„Îngroasă, în schimb, ca de obicei, **Jean Constantin** (mai ales în secvențele de travesti)“. (Ștefan OPREA, **Cronica**, 16 martie 1979).

EXPRESUL DE BUFTEA - sc. Matty Aslan; r. Haralambie Boros;

în distribuție: Dem Rădulescu, Sebastian Papaiani, Puiu Călinescu, Coca Andronescu, Nae Roman, Paul Lavric, Adriana Trandafir, Petre Lupu.

Rolul: Jean

„Ei bine, artistul uitat, dl. Parcălvăd, este el însuși, **Jean Constantin** în persoană, acolo de față. Pare hiperbolă, caricatură, sarjă. Dar nu e. Așa se întâmplă uneori: realitatea hiperbolizează gagul și nu vice-versa!“ (D.I. SUCHIANU, **România literară**, 15 martie 1979).

„Filmul propune, în prim-plan, creațiile unei triplete comice contemporane de largă audiență (Dem Rădulescu - Puiu Călinescu - **Jean Constantin**), dar „centrul de greutate“ al filmului cade astfel, prin forța lucrurilor, pe secvențe discutabile ca gust și ca finalitate cultural-educativă“. (Călin CĂLIMAN, **Contemporanul**, 16 martie 1979).

„N-ar fi avut loc în această selecție secvența din **Acțiunea „Autobuzul“** (Draga Olteanu-Matei și **Jean Constantin**) pentru simplul motiv că umorul ei e de o ieftinătate jenantă“. (Ștefan OPREA, **Diorame cinematografice**, p. 206).

BRATELE AFRODITEI - sc. Ioan Grigorescu; r. Mircea Drăgan;

în distribuție: Radu Beligan, Violeta Andrei, Mircea Albulescu, Larbi Dougmi, Dem Rădulescu, Ahmed Basri, Amza Pellea, George Mihăiță, Florina Cercel.

Rolul: Jean

„O întregă distribuție de actori români și marocani, deosebit de înzestrați, pe care publicul îi iubeste și cărora le acordă întotdeauna credit, de la Radu Beligan, Violeta Andrei, Mircea Albulescu, **Jean Constantin** (...) - fac imposibilul pentru a insufla viață și credibilitate unor fantome disperate

de propria lor inconsistență dramatică“. (Mircea ALEXANDRESCU, **Contem-poranul**, 30 martie 1979).

OMUL CARE NE TREBUIE - sc. Ion Băieșu; r. Manole Marcus;

în distribuție: Ilarion Ciobanu, Jeana Gorea, Catrinel Paraschivescu, Octavian Cotescu, Aristide Teică, George Mihăiță, Cornel Coman, Ovidiu Schumacher, Marga Barbu, Vasile Cosma, Matei Alexandru.

Rolul: Antrenorul

„Delicios și șarjând uneori, așa cum ne-am obișnuit de altfel, **Jean Constantin**, în rolul antrenorului de fotbal (iar dacă aluziile, destul de subțiri, la Titi Tească deranjează, replica: „Tovarăși, ați înnebunit? Păi dacă câștigăm meciul sunt distrus, mă strâng organele de gât!“, va intra, cred, în circuit)“. (Horia PĂTRAȘCU, **Flacăra**, 29 noiembrie 1979).

„Alături de un **Jean Constantin** în mare vervă, dezlănțuit spre bucuria numeroșilor săi suporterți și de un... Octavian Cotescu...“ (Radu GEORGESCU, **Săptămâna**, 30 noiembrie 1979).

„Multe din personaje sunt transformate în caricaturi, împinse în pitoresc, filmul luând astfel o alură glumeată, care nu este în folosul său. **Jean Constantin**, Aristide Teică (...) sunt, în interpretarea lui Manole Marcus, o galerie de caricaturi inofensive, devitalizate...“ (Nicolae MATEESCU, **Luceafărul**, 1979, nr. 50).

1980

AL TREILEA SALT MORTAL - sc.
Nicolae Mărgean, Atanasie Toma; r.
Alec Croitoru;

în distribuție: Ion Dichiseanu, Maria
Clara Sebök, Iosefini, Vistriean Roman,
Virgil Ogășanu, Silviu Stănculescu,
Cornel Coman, Camelia Zorlescu,
Cornelia Teodosiu, Geo Saizescu,
Nicolae Barosan.

Rolul: Bluferini

„...Sau admirabilului comic constăntean **Jean Constantin**; acesta (...) nu poate să demonstreze mare lucru (din scamatoriile lui A. Iosefini, n.m., J.B.), fiind preocupat mai ales a împlini latura sentimentală a rolului său, inspirat, oarecum, din opera **Paiate** de Leoncavallo și îndeosebi din celebra arie **Ridi, pagliacci!**, aici interpretată în proză, noaptea, printre rulote, eminentemente discret“. (Interim, **România literară**, 31 iulie 1980).

„Și iată că o mână de actori buni-buni, fermecători-fermecători, cap de listă **Jean Constantin** cu al său Bluferini, urmat scurt de Ion Dichiseanu cu al său René Vogel alias John Smith, Maria Clara Sebök (...), o mână de actori, deci, își fac datoria, ca de obicei, cu talent și cu înverșunare, datoria lor fiind de astădată să presare sare și piper peste o gustare dulce-dulce“. (Eva SÂRBU, **Cinema**, 1980, nr. 7).

„Am trecut peste „contribuția“ lui **Jean Constantin** din acest film. El se lasă în voia unui succes care i-a adus popularitate, dar revista, gluma

ușoară, mimica, gestul, până și replica („Lady“, pronunțată cu „a“ într-un moment cât de cât sentimental) îl trădează continuu, trimițându-l într-o zonă rarefiată, lipsită de interesul dramatic meritat totuși de un Bluferini, artist ambulant de circ, ins șters dar trăind aici un brusc apel la o glorie nici măcar visată, fiind, în același timp, un om de încredere, un slujitor al adevărului“. (Ioan LAZĂR, **Scânteia tineretului**, 26 august 1980).

1981

PRUNCUL, PETROLUL ȘI ARDELENII - sc. Francisc Munteanu, după o idee de Titus Popovici; r. Dan Pița; **în distribuție:** Ilarion Ciobanu, Ovidiu Iuliu Moldovan, Mircea Diaconu, Ștefan Iordache, Zoltan Vadasz, Ileana Iliescu, Dragoș Pâslaru, Tatiana Filip, Dumitru Palade, Carmen Galin, Papil Panduru.

Rolul: Temistocle

„...un popă ortodox și gropar internațional, **Jean Constantin**, la a cărei primă apariție sala hohotește, dar nu și la a doua, nu și la următoarele, pentru că este pus, în fine, în starea lui de actor, adică în starea lui naturală“. (Eva SÂRBU, **Cinema**, 1981, nr. 1)

„...**Jean Constantin** (mai ponderat ca oricând în desfășurarea gesturilor comice) completează o distribuție unitară și foarte bine stăpânită regizoral“. (Ștefan OPREA, **Diorame cinematografice**, p. 223).

CAPCANA MERCENARILOR - sc. Liviu Gheorghiu, Sergiu Nicolaescu; r. Sergiu Nicolaescu;

în distribuție: Gheorghe Cozorici, Sergiu Nicolaescu, Ion Besoiu, Amza Pellea, Colea Răutu, Cornel Gârbea, Klaus Gehrke, George Mihăiță, Șerban Ionescu, Violeta Andrei, Ileana Popovici, Constantin Rautchi, Constantin Codrescu, Enikő Szilagyi.

Rolul: Corcodel

„Revista e prezentă o dată cu **Jean Constantin**, ce-și face numărul, nesărat câteodată, precum mâncarea oferită de personajul său unui măgăruș altminteri drăguț. Ca să nu mai vorbim de furatul găinilor din cotet, scenă-appendice, bună pentru structura altui film“. (Ioan LAZĂR, **Scânteia tineretului**, 29 ianuarie 1981).

„Îngrijorat ca publicul să nu devină morocănos de atâta vehemență a ostentativei urâtenii umane, Sergiu Nicolaescu își diluează intențiile presărând pe ici-colo, exact cu efect de contracarare a ceea ce construisese, câteva momente de comic mărunț: **Jean Constantin** cu măgărușul, cu cascheta, furtul găinilor...“ (Nicoleta GHERGHEL, **Săptămâna**, 30 ianuarie 1981).

IANCU JIANU ZAPCIUL și IANCU JIANU HAIDUCUL - sc. Mihai Opris, Vasile Chiriță, Dinu Cocea; r. Dinu Cocea;

în distribuție: Adrian Pintea, Mihai Mereuță, Stela Furcovici, Marioara

Sterian, Radu Beligan, Mihai Pălădescu, Draga Olteanu-Matei, Dan Nasta, Constantin Guriță, Ilarion Ciobanu, Florina Cercel, George Constantin, Carmen Maria Strujac, Adela Mărculescu, Cornel Coman, Niță Anastase-Fifi, Enikő Szilagy.

Rolul: Corcodel

„Distribuit foarte des, dar mereu în pielea unui personaj ce-i seamănă, să așteptăm clipa când **Jean Constantin** va fi lăsat sau obligat, în fine, să joace și altceva decât fantoșa gitană“. (Ioan LAZĂR, **Scânteia tineretului**, 13 februarie 1981).

„Nu suntem cruțați nici de momentele de frivolitate, nici de picanteriile suprasaturate ale Dragăi Olteanu-Matei și ale lui **Jean Constantin**. Măscăriciul Corcodel trebuie să ajungă și „cioară-n par“ de spânzurătoare numai spre satisfacția și deliciul unui anumit public“. (Nicolae GHERGHEL, **Săptămâna**, 13 februarie 1981).

DUELUL - sc. Vintilă Corbul, Sergiu Nicolaescu, Eugen Burada; r. Sergiu Nicolaescu;

în distribuție: Sergiu Nicolaescu, Colea Răutu, Ion Rîțiu, Ovidiu Iuliu Moldovan, George Constantin, Ion Besoiu, Ștefan Mihăilescu Brăila, Vladimir Găitan, Cornel Gârbea, Aristide Teică.

AM O IDEE! - sc. Mircea Radu Iacoban; r. Alecu Croitoru; **în distribuție:** Petre

Gheorghiu, Valentin Plătăreanu, Ovidiu Schumacher, Dem Rădulescu, Ștefan Tapalagă, Nicu Constantin, Stela Popescu, Vasilica Tastaman, Melania Cârje.

Rolul: Max

1982

UN ECHIPAJ PENTRU SINGAPORE - sc. Ioan Grigorescu, Nicu Stan; r. Nicu Stan;

în distribuție: Gheorghe Cozorici, Florin Zamfirescu, Mariana Mihuț, Victor Rebengiuc, Gheorghe Visu, Ștefan Sileanu, Radu Panamarenco, Ion Besoiu, Dumitru Palade, Radu Gheorghe, Lucian Iancu.

Rolul: Cucu

„...**Jean Constantin** (pe când un rol principal pentru acest excelent actor de comedie?)“ (Ileana DĂNĂLACHE, **Viața studentescă**, 26 mai 1982).

1983

MISTERELE BUCUREȘTILOR - sc. Eugen Barbu, Nicolae Paul Mihail; r. Doru Năstase;

în distribuție: Marga Barbu, Florin Piersic, George Motoi, Enikő Szilagyí, David Ohanesian, Olga Delia Mateescu, Teofil Vâlcu, Ion Dichiseanu, Ion Besoiu,

Ovidiu Iuliu Moldovan, Costel Constantin, Csech Szabolcz.

Rolul: Profesorul Aurică

„...cu un **Jean Constantin** gata să dea exact ceea ce doriți de la el: culoare, accent exotic, fanfaronadă, candoare, haz cu cârlig, ba chiar și „o secretară cu zbenghi între ochi“. (Ecaterina OPROIU, **România liberă**, 24 septembrie 1983).

„**Jean Constantin** - într-un rol de culoare, profesorul Aurică, vraciul universal“. (Roxana PANĂ, **Cinema**, 1983, nr. 9).

„Cam purtat de situații, **Jean Constantin**. (Ioan LAZĂR, **Scânteia tineretului**, 5 noiembrie 1983).

1984

UN PETIC DE CER - sc. și r. Francisc Munteanu;

în distribuție: Gheorghe Cozorici, Ovidiu Iuliu Moldovan, Gheorghe Dinică, Stela Popescu, Mircea Diaconu, Diana Lupescu, Constantin Diplan, Ion Marinescu, Cristina Deleanu, Enikő Szilagyı, Sebastian Papiani, Amza Pellea.

Rolul: Gică

„Fără surprize, prin urmare, simpatic foc, **Jean Constantin**, cu binecunoscutele sale atuuri de mimică, de pronunție, de gestică. El colorează viu portretul unui șofer-filozof care face deliciul sălii“. (Ecaterina OPROIU, **România liberă**, 1 februarie 1984).

„**Jean Constantin** și Stela Popescu, caractere bine studiate, personajele trăind dincolo chiar de „micile ticuri“ imposibil de eliminat din interpretarea celor doi“. (Ileana DĂNĂLACHE, **Viața studentescă**, 8 februarie 1984).

„Francisc Munteanu a mizat poate mult pe **Jean Constantin** în personajul unui șofer al șantierului. E limpede că a mizat pe el, și afișul filmului nu face decât să ridice la putere această intenție. O **captatio benevolentiae** a publicului care, de obicei, plătește. Plătește și acum pentru că „Jian“ Constantin aduce public, e drept cam cu aceleași argumente actoricești de la o vreme încoace (dar poate că n-o fi vina lui). Trebuie să recunoaștem că dorința de amuzament, de râs a spectatorului, Jean Constantin o satisface și - ceea ce nu-i la îndemâna oricui - o face cu destulă sobrietate, cu meșteșug și autocontrol. Nu știu dacă spectatorul pleacă de la film fredonând cu Mirabela Dauer **Un petic de cer**, dar sigur pleacă de la film invocând un „șefule“ à la Jean Constantin. Că nu degeaba ocupă el trei sferturi de afiș, iar restul distribuției (Gheorghe Cozorici, Ovidiu Iuliu Moldovan, Stela Popescu ș.a.; n.m.) stă la subsol“. (Mircea ALEXAN-DRESCU, **Contemporanul**, 3 februarie 1984).

„Alt soi de neglijențe: un personaj ca șoferul Gică (interpretat de **Jean Constantin**, a cărui menire pe genericul fim a ajuns să fie una singură, deși actorul e de mare anvergură) dispăre după prima jumătate de oră, fără ca rolul să i se împlinescă cât de cât...“ (Nicolae ULIERU, **Săptămâna**, 24 februarie 1984).

„...actori cu priză la public, nu doar în rolurile

principale, ci și în cele de plan doi (...cu drepturi egale am aprecia întreaga distribuție, începând cu Mircea Diaconu, Stela Popescu, **Jean Constantin**...)..." (Roxana PANĂ, **Cinema**, 1984, nr. 2).

SECRETUL LUI BACHUS - sc. Titus Popovici; r. Geo Saizescu;

În distribuție: Emil Hossu, Ștefan Mihăilescu Brăila, Dem Rădulescu, Sebastian Papaiani, Gheorghe Dinică, Octavian Cotescu, Rodica Mureșan, Ileana Stana Ionescu, Cornel Gârbea, Dumitru Rucăreanu, Enikő Szilagy-Dumitrescu, Horatiu Mălăele.

Rolul: Bulbuc

„Galeria de mari comici ai ecranului românesc este completată cu Dem Rădulescu (...), Octavian Cotescu (...), **Jean Constantin** (Bulbuc)..." (Călin CĂLIMAN, **Contemporanul**, 9 martie 1984).

„...**Jean Constantin** care, știindu-se stilat, devine laconic și tăcerea lui, pavoază cu „ochii peste cap“ și gesturi cenzurate, e tot atât de convingătoare ca și faimoasa-i limbuție (el e valetul cu măsuța pe roțile, care - servind masa - întreabă în stil britsh: Dorțiți conversație?)". (Ecaterina OPROIU, **România liberă**, 16 martie 1984).

„Și, în sfârșit, actorii, aleși și ei pe sprânceană; rolurile, în marea lor majoritate, sunt greu de imaginat în altă variantă de distribuție. Să spunem doar atât: **Jean Constantin** e aici..., printre alții, savuros, ca de obicei, dar fără a face gol în jur (cum se mai întâmplă, chiar și atunci când e „secundar“ sau

„episodic“) pentru simplul motiv că aici, în jur, e plin!“ (Roxana PANĂ, **Cinema**, 1984, nr. 3).

„...sobru, față de cunoscutele-i disponibilități pentru șarja grotescă, **Jean Constantin** schimbă abil felurile veșminte, recomandându-se cu același aplomb ca șofer discret, ca valet stilat ori ca specialist oenolog, pregătit să alterneze spectacolul „erudiției“ profesionale și viclenia dură“. (Ioana CREANGĂ, **Tribuna României**, 15 aprilie 1984).

1985

SOSESC PĂȘĂRILE CĂLĂTOARE - sc. Fănuș Neagu; r. Geo Saizescu;

în distribuție: Emil Hossu, Rodica Mureșan, Tora Vasilescu, Octavian Cotescu, Ștefan Mihăilescu-Brăila, Sebastian Papaiani, Geo Saizescu, Cornel Gârbea, Vali Voiculescu-Pepino, Rodica Popescu-Bitănescu, Dumitru Chesa, George Mihăiță, Ernest Maftei, Ovidiu Moldovan, Nae Gh. Mazilu.

Rolul: Marin, cârciumarul

„...altele reliefate grotesc, precum bufetierul poltron, evadând din sfera divertismentului telegenic, prin frenetica vervă a lui **Jean Constantin**“. (Ioana CREANGĂ, **România literară**, 4 aprilie 1985).

„...(filmul) îmbracă haina stufoasă, cu sumedenie de estuare narrative, în care ancorează picanterii potrivite pentru un actor ca **Jean Constantin**“. (Ioan LAZĂR, **Scânteia tineretului**, 18 aprilie 1985).

„...în compania unor actori demult și solid

așezați în sufletul spectatorilor - Octavian Cotescu, **Jean Constantin** (...), acel cadru poetic mărturisește sincer dorința regizorului de a traversa de pe trotuarul comediei de situații pe cel al comediei lirice“. (Eva SÂRBU, **Cinema**, 1985, nr. 4).

„...**Jean Constantin**, surclasând dimensiunile de divertisment telegenic ale partiturii prin verva sa frenetică“. (Ioana CREANGĂ, **Tribuna României**, 15 mai 1985).

„În general, comedia lui Saizescu e căznică, voind să se nască din orice. Iar unde aceasta nu se poate naște cu nici un chip, regizorul recurge la procedee auxiliare. Un asemenea **procedeu**, devenit rutină comică, se numește **Jean Constantin**. El e pus întotdeauna să suplinească **substanța**. Lumea râde, deci e bine. Dacă, la sfârșit, ai întreba pe cineva de ce a râs, ar fi greu să-ți răspundă“. (Ștefan OPREA, **Cronica**, 7 iunie 1985).

MASCA DE ARGINT - sc. Eugen Barbu, Nicolae Paul Mihail; r. Gheorghe Vitanidis;

în distribuție: Florin Piersic, Marga Barbu, Alexandru Repan, Szobi Csech, Ion Besoiu, Ovidiu Iuliu Moldovan, Traian Stănescu, George Motoi, Marin Moraru, Vasile Nițulescu, Mihai Mereuță, Constantin Codrescu, Gheorghe Nuțescu, Coca Andronescu, Olga Delia Mateescu, Ana Szeles.

Rolul: Profesorul Aurică

„Din lumea împestrită de Halimà (în care

landourile se învecinează cu căruțele, fracurile cu ișlicurile, tilindrele cu giubelele) se mai detasează boierul conservator Varadala (Constantin Gurită), oamenii Agiei (George Motoi și Traian Stănescu) și pitorescul „profesor“ Aurică (cărui **Jean Constantin** îi împrumută binecunoscuta sa vervă) - „alinător al sufletului omenesc, prestidigitator, studii la Viana, în pauză scoatem măsele și punem lipitori... Apropie-te, neamule!“ (Roxana PANĂ, **Cinema**, 1985, nr. 6).

1986

COLIERUL DE TURCOAZE - sc. Eugen Barbu, Nicolae Paul Mihail; r. Gheorghe Vitanidis;

în distribuție: Florin Piersic, Marga Barbu, Szoby Csech, Alexandru Repan, Ion Besoiu, Traian Stănescu, George Motoi, Constantin Codrescu, David Ohanesian, Coca Andronescu, Rodica Popescu-Bitănescu, Olga Delia Mateescu.

Rolul: Profesorul Aurică

1987

TOATE PÂNZELE SUS! - sc. Alexandru Struțeanu, Mircea Mureșan, după romanul lui Radu Tudoran; r. Mircea Mureșan;

în distribuție: Ion Besoiu, Ilarion Ciobanu, Sebastian Papaiani, George

Paul Avram, Cristian Șofron, Julietta Szönyi, Ion Dichiseanu, Colea Răutu, Jean Lorin Florescu, Gheorghe Visu, Dorin Dron, Aurel Giurumia.

Rolul: Ismail

„**Jean Constantin** joacă unul din rolurile carierei sale, interpretându-l pe hazliul Ismail, „sarea și piperul“ echipajului“. (Dana DUMA, **România literară**, 15 ianuarie 1987).

„O altă soluție rudimentară, aleasă de regizor, este suprasolicitarea umorului, îndeosebi a aspectelor facile ale acestuia: într-o asemenea „viziune“, Ismail devine fără să vrea personajul principal al filmului, spre deliciul puștii preșcolare și al celor care au dat mai rar pe la ore... Nu neg faptul că, în această evidențiere, un cuvânt greu are de spus și interpretul, multo- simpaticul Jean Constantin, a cărui prestație scapă de sub orice control regizoral (dacă Mircea Mureșan și-o fi propus așa ceva!) și ne relevă într-un fel de „autonomie“ plăcută la vedere dar păguboasă (în cele din urmă) pentru economia filmului“. (Nicolae ULIERU, **Săptămâna**, 16 ianuarie 1987).

„Piperul (în absența altor necesare „mirodenii“) este adus de **Jean Constantin**, manierizat înainte de a fi ajuns la seria a doua a filmului“. (Simelia BRON, **Viața studentească**, 18 ianuarie 1987).

„Partea leului“ la capitolul umor îi revine irezistibilului **Jean Constantin** (bucătarul Ismail)“. (Călin CĂLIMAN, **Contemporanul**, 6 februarie 1987).

„...momente poetice alternate cu momente comice - imbatabil **Jean Constantin**, cu haremul său și felul unic în care își miruiește dușmanul cu polonicul, arma lui de bucătar... (...). Nu știu cum ar fi arătat **Toate pânzele sus!** fără figura liniștită a căpitanului Lupan - Ion Besoiu (...), fără nevinovăția veșnic vinovată a lui Ismail - Jean Constantin, apariție așteptată cu nerăbdare și primită cu bucurie...” (Eva SÂRBU, **Cinema**, 1987, nr. 2).*

CUCOANA CHIRIȚA - sc. Draga Olteanu-Matei, după Vasile Alecsandri; r. Mircea Drăgan;

în distribuție: Draga Olteanu-Matei, Dem Rădulescu, Ileana Stana Ionescu, Marin Moraru, Mihai Fotino, Bianca Ionescu, Cezara Dafinescu, Ștefan Tapalagă, Lică Gherghilescu, Adrian Păduraru, Cornel Constantiniu, Dorin Anastasiu, Iurie Darie, Rodica Popescu-Bitănescu, Teofil Vâlcu. Marian Hudac, Adriana Șchiopu.

Rolul: Barabulă

„Ne rămâne plăcerea de a savura (...) clipele în care **Jean Constantin** „își face numărul“, cu o voluptate ce riscă mereu să depășească vizibil

*) Filmul **Toate pânzele sus!**, difuzat în sălile de cinema în 1987, a fost o adaptare a serialului de televiziune din anii anteriori, pe care regizorul Mircea Mureșan a realizat-o - pentru marele ecran - în trei episoade: **Secretul epavei**, **Misterele mărilor** și **Întâlnire în Atlantic**.

conturul personajului...“ (Ion PARHON, **Familia**, nr. 6, 1987).

„Sala compătimeste cu Bârzoii (...) sau cu Barabulă (**Jean Constantin**) când lansează un „Bonjour, chiparosule...“ (Eugenia VODĂ, **Cinema și nimic altceva**, Editura **România literară**, 1995, p. 124).

„Ba chiar am văzut că atât **Jean Constantin**, cât și Adriana Șchiopu, au roluri de culoare, sunt aplaudați frenetic în sala de cinema când rostesc fraze de resort, netraduse - probabil pentru că le-au învățat corect...“ (Valentin SILVESTRU, **Cinema**, 1987, nr. 6).

1988

CHIRITA ÎN IASI - sc. Draga Olteanu-Matei, după Vasile Alecsandri; r. Mircea Drăgan;

în distribuție: Draga Olteanu-Matei, Dem Rădulescu, Ileana Stana Ionescu, Marin Moraru, Mihai Fotino, Bianca Ionescu, Cezara Dafinescu, Ștefan Tapalagă, Lică Gherghilescu, Adrian Păduraru, Cornel Constantiniu, Dorin Anastasiu.

Rolul: Barabulă

ÎN FIECARE ZI MI-E DOR DE TINE - sc. Octavian Sava; r. Gheorghe Vitanidis;

în distribuție: Teodora Mareș, Emilia Popescu, Viorel Păunescu, Nicolae Caranfil, Stela Popescu, Marin Moraru,

Alexandru Arșinel, David Ohanesian, Iurie Darie, Coca Andronescu, Florin Piersic.

Rolul: Gică

„Îl secondează, pe post de aghiotant al maestrului (Marin Moraru; n.m.), **Jean Constantin**, în stilul său caracteristic, stârnind prelungi hohote de râs, mai ales când este luat drept altul, el luându-se drept altul permanent“. (Călin CĂLIMAN, **Contemporanul**, 3 iunie 1988).

„...să remarc, mai întâi, că filmul impune un cuplu insolit și cu mari șanse de reușită în limitele genului: Marin Moraru și **Jean Constantin**; cele două roluri intră excelent „în rezonanță“, iar momentul de travesti realizat de cei doi (mari) interpreți poate fi reținut pentru o antologie a umorului (cinematografic) românesc“. (Nicolae ULIERU, **Săptămâna**, 24 iunie 1988).

„Bagheta regizorală temperează cu tact orice exces de mimică și de aceea și **Jean Constantin**, și Alexandru Arșinel, și invitatul spectacolului, David Ohanesian, reușesc să fie în tonul gagului, fără nici o notă în plus“. (Alice MĂNOIU, **Cinema**, 1988, nr. 6).

„...filmul trebuie văzut (...) nu doar pentru **Jean Constantin**, un actor atât de îndrăgit de criticul cel mai sever - publicul“. (Ioan LAZĂR, **Suplimentul literar artistic al Scânteii tineretului**, nr. 28, 1988).

„Fiecare actor creionează pre limba sa fiecare personaj. Cu ironie fină, cu vervă astringentă - Marin Moraru. (...) Cu patentul de mucalit fără pereche -

Jean Constantin“. (Eugenia VODĂ, **Cinema și nimic altceva**, Editura Fundației **România literară** 1955, p. 54).

1990

ADIO, DRAGĂ NELA*) - sc. Fănuș Neagu, Petre Bărbulescu; r. Cornel Todea;

în distribuție: Ștefan Iordache, Mircea Diaconu, Dan Deșliu, Irina Gărdescu, Vasilica Tastaman, Dan Nuțu, Florian Pitiș, Jean Lorin Florescu, Adrian Georgescu, Ștefan Radof.

Rolul: Italianul

1991

MISS LITORAL - sc. și r. Mircea Mureșan;

în distribuție: Alexandru Arșinel, Anca Turcașiu, Rodica Popescu-Bitănescu, Horațiu Mălăele, Marius Gâlea, Radu Nicolae, Carmen Trocan, Mitică Popescu, Eusebiu Ștefănescu, Mihai Dinvale, Vasile Muraru, Matei Alexandru

Rolul: Mielu, căpitan de cursă lungă

*) - Filmul **Adio, dragă Nela** a fost produs și interzis în 1972 (după vestita dar funesta Plenară a CC), ca și **Faleze de nisip** și **De ce bat clopotele, Mitică?**, programarea lor fiind posibilă abia după 1990.

1993

ATAAC ÎN BIBLIOTECĂ - sc. George Arion; r. Mircea Drăgan;

în distribuție: Șerban Ionescu, Dina Cocea, Cezara Dafinescu, George Motoi, Magda Catone, Eugenia Bosânceanu, Ștefan Tapalagă, Rodica Popescu-Bitănescu, Vasile Boghiță, Dorina Done.

1994

A DOUA CĂDERE A CONSTAN-
TINOPOLULUI - sc. Octavian Sava; r. Mircea Mureșan;

în distribuție: Alexandru Arșinel, Stela Popescu, Dem Rădulescu, Rodica Mureșan, Loredana Groza, Aurelian Temișan, Geo Saizescu.

Rolul: un turc (afacerist)

„Cum să te stăpânești de a nu râde când îi vezi pe (...), pe **Jean Constantin** interpretându-l pe un turc venit ori revenit în țară cu afaceri dubioase sau, pur și simplu, jucându-l pe Jean Constantin?“ (Ion PARHON, **Tribuna**, 1994, nr. 1).

„Linia întâi a filmului este susținută însă de o parte a „naționalei“ noastre de comedie. Dem, Arșinel, Stela, **Jean** sunt mereu pe fază și marchează goluri în poarta spectatorilor care au făcut coadă la bilete“. (Adina DARIAN, **Noul cinema**, 1994, nr. 2).

1996

PUNCTUL ZERO - sc. și r. Sergiu Nicolaescu;

în distribuție: Darby Hinton, Brian McNamara, Virgil Andriescu, Kathleen Kinmont, Iurie Darie, Emil Hossu, George Mihăiță, George Alexandru, Ion Rîțiu.

Rolul: Elvis

„Regizorul face însă mari eforturi pentru a-și satisface spectatorii, recurgând și la ieftine ingrediente sexi (amor sub duș sau dansatoare semi-nude), lirice (hârjoana pe muzică de nai, pe fundalul Muzeului Satului) sau umoristice (recital **Jean Constantin**, cu poante etnice și glumițe cu „implementarea“). (Dana DUMA, **Noul cinema**, 1966, nr. 3).

„...ritmul cinematografic fiind alternat cu intermezzo-uri comice (vezi și personajul Elvis, interpretat de **Jean Constantin**)...“ (Călin CĂLIMAN, **Contemporanul – Ideea europeană**, 4 aprilie, 1966).

„Actorii care trec prin film sunt - cu excepția americanilor (...) și a lui **Jean Constantin** - atât de șterși și de sufocați de haosul general, încât (...) la sfârșitul proiecției ai și uitat (sincer!) ce au jucat“. (Eugenia VODĂ, **România literară**, 1966, nr. 10).

2000

SEXY HAREM ADA KALEH* - sc. și r. Mircea Mureșan;

* La data preluării manuscrisului (martie 2000), filmul nu fusese prezentat în premieră.

în distribuție: Ștefan Bănică jr., Rona Hartner, Tamara Buciuceanu-Botez, Rodica Mureșan, Stela Popescu, Alexandru Arșinel, Ileana Stana Ionescu, Tudorel Filimon.

Rolul: Ismail

Addenda nr. 3

- Înregistrări pe CD și casete audio
- Aprecieri critice în afara cronicilor
- Mărturisiri din interviuri

**Album (compact disc și casetă)
înregistrat la studioul Thalasa Records din
Constanța, în anii 1998 - 1999**

FRUMOSUL... DE LA MAREA NEAGRĂ

1. Sunt Jenică din Constanța (2'39'')
2. Vreau să fac un chef nebun (3'15'')
3. Romanța și tangoul pensionarului
sărac (3'12'')
4. Fir-ar mama ei de viață! (4'15'')
5. Te pup, te pup... (2'53'')
6. Banii, banii... te fac om!? (3'35'')
7. Drum bun... și mai uitați să mai veniți!
(2'00'')
8. Sue Ellen la Medgidia (3'03'')
9. Ce frumoasă-i viața! (3'02'')
10. Lăutarii (7'14'')
11. Melodii de neuitat (5'40'')
12. Țara mea (3'55'')

Aprecieri critice în afara cronicilor

„**Jean Constantin** și Gelu Manolache sunt doi stâlpi pe care ansamblul, destul de inegal, al Teatrului **Fantasio** se poate sprijini cu nădejde. Practicând un umor buf - atenție la alunecări spre comedie - cel dintâi - (...), cuplul, pe care l-am văzut la lucru și în **Revista în iulie** și-a arătat valoarea în comedia muzicală **Săracu' Gică**, ambele, de altfel, foarte gustate de public...” (Radu ALBALA, **Teatrul**, 1970, nr. 7).

„**Jean Constantin** ne-a cucerit definitiv încă de la debut: vânzătorul de ziare Gică Hauhau din **Procesul alb**. Excelentul nostru actor ne ține de atunci, încontinuu, sub atacul artileriei sale de invenții comice, sub tirul său verbal năucitor, sub avalanșa de nedumeriri pe care le posedă mereu cu el acest Păcală parcă abia trezit din somn. Serialele **Haiducilor** și **Brigăzii diverse** i-au adus o enormă popularitate, dar și ușoara amenințare de a i se suprasolicita efectele comice”. (Magda MIHĂILESCU, **Cinema**, 1971, nr. 12).

„**Jean Constantin** afirmă - și n-am nici un motiv să nu-l cred - că și-a suflecat mânecile și e gata să pornească la atac: împotriva lui însuși,

împotriva tipului pe care l-a creat. Jean Constantin ține neapărat să ne convingă că poate mai mult decât îi cer mărunțișurile **B.D.**-ului, și e gata să demonstreze că poate alerga cu ochii legați spre orice rol i-ar întinde brațele. Cred și asta, dar parcă, undeva, în inima mea asta slabă de spectator, se ascunde un regret - egoist, recunosc - după personajul cu care ne-a învățat: borfașul smolit și simpatic, cam păgubos de felul lui și nu cine știe ce viteaz, manevrându-și micile potlogării cu veșnica frică de dumnezeul aspru al păguboșilor (cu trese de căpitan de miliție și nume civil de Caragiu), mărunțul găinar care se plimbă prin comedioarele noastre politiste, trăgând după el „o jumătate“ incredibil de blondă și de vampă.

Dincolo de naturalețea cuceritoare a acestui actor constănțean, pe care nu-l intimidează nimic, niciodată, nici Bibanul din dreapta, nici Puiu Călinescu din stânga, nici operatorul de film și nici falnica ofițereasă de miliție Ioana Drăgan!, dincolo de marea lui vână comică și de hazul din „marginea“ de București (sau, mă rog, de Constanța), dincolo de spontaneitatea, de permanenta invenție comică, de mimica lui amuzantă - Jean Constantin place prin tipul pe care l-a creat. Ei bine, da, există la publicul nostru o generoasă disponibilitate pentru acest mărunț tip de coțcar de mahala, gata oricând să „ciupească“, dar ratându-și mai întotdeauna - prin ghinion sau neînțelegere - loviturile, și care

e dispus să-l ierte imediat și ușor, după fiecare rateu, și să hotărăscă - orice ar fi! - că el rămâne un „băiat bun și dulce“.

De ce să renunțăm noi la el, nu știu. Oamenii sunt porniți tot timpul să se dezmință, să se renege, să se bronzeze dacă sunt prea albi, să se decoloreze dacă-s prea smoliți, să devină tragici dacă sunt prea joviali și invers. Dar eu sunt gata să jur oricând, nu-l vreau pe Jean Constantin invers decât e...“ (Sanda FAUR, **Cinema**, 1972, nr. 2).

„**Procesul alb** îl adusesese în cinema pe **Jean Constantin** într-un personaj de un pitoresc pe muchie de cuțit; **Canarul și viscolul** îi oferise o partitură mai amplă, exact în același stil. Dar, cu o intuiție (pe care n-a dovedit-o, din păcate, un alt talentat comic, Ștefan Bănică, mergând în cinema pe linia minimei rezistențe), Jean Constantin nu a lucrat în tușe groase roluri care se pretau la șarjă. N-a aplicat acea savantă și periculoasă tehnică a artei spaniole numită **esperanto**, care caracterizează însăși caricatura, distrugând firescul, adevărul de viață și, implicit, emoția artistică“. (Alice MĂNOIU, **Cinema**, 1972, nr. 4).

„**Jean Constantin** este un fenomen comic. Fiecare fibră a lui poartă în structurile sale celulare - umorul. Umorul lui și numai al lui, pe care-l știm pe de rost și pe care cădem de acord să-l luăm proaspăt de fiecare dată. El nu se obosește niciodată să-l schimbe și cred că bine

face. Fiecare personaj comic e tras spre el, personajul comic Jean Constantin, „bronzatul“ de la mama de-acasă, băiat de comitet și de suflet, săritor, nițeluș fricos, nițeluș poltron, dar artist cu inima-n scripcă și cu lacrima gata în colțul ochiului.

Jean Constantin ne face o clipă, pe tot, să credem că-i privim personajul de sus, cu înduioșată superioritate, gata să-l batem cu familiaritate pe umăr: el e întotdeauna cățana simplă lângă care fiecare suntem cel puțin caporal. Ei bine, asta-i marea farsă pe cae ne-o face: pentru că, de fapt, întotdeauna jucăm după melodia pe care-i place lui să ne-o cânte la scripcă“. (Sanda FAUR, **Cinema**, 1973, nr. 1).

„Când e vorba de **Jean Constantin**, ei bine, nu, nu mai vreau, pun mâinile la piept, condeiu pe masă și refuz să mai caut, să mai întreb, să mai aflu.

Nu mai vreau să știu de ce-ar putea suspina în tăcere Jean Constantin, prefer și eu, ca tot omul din stal, să mi-l închipui pus numai pe șotii, făcând numai bancuri. Pe Jean Constantin, gazetarii bucureșteni n-au prea apucat să-l cunoască personal, să-l intervieveze, să-l descoasă, să-l știe pe de rost.

Jean Constantin e încă pentru noi un mister, și ce bun e misterul câteodată, ce bine prinde el! Uite, de pildă, eu nu aș vrea deloc să știu că marele actor al Constanței și al comediei cinematografice românești e care cumva

nemuțumit că interpretează, iar și iar, același personaj: smolit, șmecher și uneori păgubos. De ce să fie nemuțumit? Toți pot fi Despot Vodă? Și la o adică, bufonul regelui, sau al boss-ului, sau al șefului - nu-i mai înțelept decât regele, decât boss-ul sau șeful?

Lui Jean Constantin să-i rămână ce-i al lui Jean Constantin și, credeți-mă, nu se va trezi cu mâinile goale“. (Sanda FAUR, **Almanah Cinema**, 1974, p. 179).

„Există în ansamblu un cuplu excelent de comici, Gelu Manolache și **Jean Constantin**. Ei știu, într-adevăr, să distreze“. (Eihal HATARBUT, **Adevărul**, Israel, 23 mai 1975).

„Prin el își iau revanșa toți umilii generoși care își împrăștie umorul în dreapta și stânga, precum pădăia puful, fără să ceară nici o atenție specială, ba mai mult, parcă cerându-ți scuze că atentează la timpul și răbdarea noastră.

Numai că odată aflată în fața lui **Jean Constantin**, nu mai poți avea ochi și urechi pentru altceva, capitulezi de bună voie sub artileria grea a invențiilor sale comice care, o dată dezlănțuite, par a nu mai putea fi stânjenite, asemenea forțelor ucenicului vrăjitor.

De la Gică Hau-hau din **Procesul alb**, trecând apoi prin serialele **B.D.** - urilor, prin **Explozia** sau **Mastodontul**, Jean Constantin a parcurs drumul, nu cel mai ușor, de la interpretul sortit unui comic pitoresc la actorul desăvârșitei demnități, care rostogolește vorba de duh nu

numai spre înveselirea noastră, ci, dimpotrivă, spre luarea noastră aminte“. (Magda MIHĂILESCU, Sanda FAUR, **Cinema-magazin**, 1976, p. 140).

„Comicii filmului românesc, un alt detașament încercat al cinematografului, sunt cei ce semnează, după opinia spectatorului, actul de naștere al filmului în care apar. Pentru că o comedie cu Dem Rădulescu, cu Sebastian Papaiani, **Jean Constantin**, Ștefan Bănică își compune legile și estetica proprie sub ochii noștri. (...)

Trecând în revistă producția românească din ultimii ani, vom descoperi că multe din personajele secundare, care au obligat memoria afectivă să le ia în seamă, poartă numele aceluiași interpreti. Ernest Maftעי, Fory Etterle, Mihai Mereuță, Sandu Sticlaru, **Jean Constantin**, Draga Olteanu, actori excelenți, care de atâtea ori au izbutit să scoată un erou din anonim. Chiar dacă ani la rând ei au fost solicitați pentru același gen de roluri, talentul lor „s-a răzbunat“, în felul lui, impunând în fața publicului evidența unui mic detașament de soldați credincioși, actorii planului doi, cei cu care se merge sigur la victorie“. (Magda MIHĂILESCU, volumul **Cinematograful românesc contemporan, 1949-1975**, cap. **Valori interpretative**; coordonatori: Ion Cantacuzino și Manuela Gheorghiu; Editura **Meridiane**, 1976, p. 135-136).

„Marii comici ai ecranului nostru nu-s alții decât ai teatrului. Aceasta nu-i o judecată de valoare, ci realitate. Comedia noastră cinematografică nu a dat deocamdată comicii ei puri, cu două excepții, după părerea mea, prodigioase: Papaiani și **Jean Constantin**; în rest, și-a importat din teatru forțele ei de șoc. (...) Erupția lui Gică Hau-hau a însemnat ceva în filmul nostru. Un necunoscut, luat parcă de pe stradă și nu din teatru, un talent natural și fără solemnitate „făcea rupere“ la public și continuă să facă pe roluri mici, din câteva vorbe cu care oamenii pleacă acasă. Una din puținele descoperiri neorealiste și netrucate ale comediei noastre cinematografice“. (Radu COSAȘU, **Cinema-magazin estival**, 1977, p.122).

„**Jean Constantin** e un „criminal“ care repetă mereu aceeași crimă (ca și în **Acțiunea „Autobuzul“**); iar victima e și ea mereu aceeași: el însuși. Adică e victima propriului talent. E de-ajuns să-l vedem, ca să uităm de grijile noastre, mai mari sau mai mici, și să râdem, iar regizorii ne șantajează (sentimental), oferindu-ne mereu un Jean Constantin ca să râdem...

Jean face și el haz (de necaz) și acceptă să le facă jocul. Deocamdată doar el (și noi, câteva milioane de spectatori) știm că poate mai mult. Poate vor afla și acei autori care...“ (Radu GEORGESCU, **Cinema-almanah**, 1979, p. 105).

„În aparență, hazul, „șarmul“ lui **Jean**

Constantin se revarsă din prea plinul pitorescului său, în fapt, totul „i se trage“ din masivitatea candorii și a bunăvoinței cu care anunță descoperirea unor Americi demult bătrâne.

Comicul său este lipsit - cel mult până la ora de față - de orice urmă de perfidie și răutate, personajele sale, adică cele care „îi cad în mână“, cred sincer în „frumusețea“ și „trăinicia“, ca să nu mai vorbim de „utilitatea“ micilor învârteli, mașinațiuni, minciuni, matrapazlâcuri, aranjamente. Credința viețuiește până la proba contrarie, cum se spune, până la prima pală de vânt, pentru că - acesta este adevărul și se află, cred eu, sursa simpatiei pe care o stârnește eroul comic al lui Jean Constantin - răul nu s-a prins de el cu ghearele și cu dinții, omul poate oricând s-o apuce pe drumul cel bun.

Subrezenia micilor afaceri, pe care le pune la cale ori le acceptă, stârnește râsul prin intermediul duioșiei și întreaga agitație pe care o declanșează în jur, pe care o întreține cu sânge, bogata alergătură e menită să-l salveze de condiția păgubosului, al cărei pericol îl pândește tot timpul. Nu are inimă să taie în carne vie, „oameni suntem, nu?“ și iată-l de curând în **Omul are ne trebuie**, filmul lui Manole Marcus, împăcând și capra și varza: cum nu se face să-l nedreptățească „chiar de tot“ pe profesorul de matematici, nelăsându-i cel mai bun elev - și deopotrivă bun fotbalist - să participe la olimpiadă, găsește soluția fericită: din sala de

concurs în mașina Salvării, și de aici băiatul este catapultat direct pe terenul de sport.

Iată o operație în stil „Jean Constantin“, o combinație pe care, desigur, omul o crede, de anvergura actelor unui Ostap Bender și pentru reușita căreia nici nu etalează mândria, preferând să se hrănească direct din ea.

Această naivitate a închipuirii, a imaginii despre sine, atunci când este bine pusă în ecuație și de către regizor, devine purtătoarea unui comic succulent. La urma urmei, ce altceva fac toți „candizii“ lumii, decât să trăiască cu zâmbetul pe buze în contul celorlalți, experiențe care, uneori, pot fi costisitoare?“ (Magda MIHĂILESCU, **Cinema**, 1980, nr. 1).

„...**Jean Constantin** poate înființa oricând (după părerea mea) o Federație a comediei. I-a dat Dumnezeu talent cu carul și îi doresc să aibă atâția bani (verzitură) câte hohote de râs a stârnit cu aparițiile lui pe scenă.

Mărturisesc că la înregistrările de pe platourile TVR, cu el în „cadru“, uit să urmăresc textul, decupajul, detaliile tehnice sau de interpretare, și râd ca un „civil“. Pentru că Jean este întotdeauna imprevizibil, colaborează spontan la text, vine cu replici de un haz nebun. Multe din poantele lui au devenit folclor, nu se mai știe dacă toate îi aparțin, și nici nu mai are importanță“. (Dan MIHĂILESCU, **Eu mințeam poporul cu televizorul**, Editura **Universal Dalsi**, 1998, p. 116 - 117).

„Cât despre **Jean Constantin**, eu - dacă aş fi fost în locul tău, dragul meu **Fantasio**, - nu l-aş fi lăsat să iasă la pensie. L-aş fi legat de scenă cu lanțuri și aş fi înghițit cheia“. (Mihai MAXIMILIAN, în **Fantasio 40** de Jean Badea, Editura **Leda**, 1998, p. 489).

Mărturisiri din interviuri

„Nu-mi convine că sunt distribuit în același gen de roluri, dar ce să fac? M-am obișnuit, cu toate că aş dori să joc și altceva. Eu nu risc, ca Florin Piersic, să apar numai în chip de Făt-Frumos, dar - ca orice actor - mă tem că o să rămân la rolul meu de borfaș. Caut să fac pe cât posibil diferențiate personajele, dar hoțul e... tot hoț! (...) Mi-ar plăcea să joc într-o comedie pe un rol gândit de scenarist special pentru mine“.

„De fapt, am trăit uneori drame, pe scenă sau pe ecran, când am jucat roluri proaste de comedie. Drama a fost că a trebuit să le primesc. (...) Uite, pentru că vorbeam despre dramă, rolul din **Săracu' Gică** era pe muchie de cuțit, între dramă și comedie, datorită nepotrivirii dintre situația reală și cea aparentă în care se afla personajul. Hazul îl dădea acolo senzația că eroul trăiește o dramă reală“.

„Dintre comicii români, îmi plac Toma Caragiu, Puiu Călinescu, Sebastian Papaiani și, mai ales, Dem Rădulescu, cu care - dacă aş forma un cuplu - cred că m-aş înțelege tot așa de bine

cum mă înțeleg cu Gelu Manolache la teatru“.

„Nu aş renunța la teatru pentru film. Eu am început cu spectacolul de revistă și simt mereu nevoia să am în față publicul căruiia îi comunic. De aceea, în film mă străduiesc să evit aparatul, pe care îl confund deseori cu publicul“. (Interviu cu Sergiu SELIAN, **Cinema**, 1971, nr. 11).

„În cele 27 de filme de până astăzi, n-am avut încă un rol de anvergură, pentru că nu mi s-a dat. Am punctat doar câte ceva, făcând de nevoie pe vagabondul, pe escrocul, pe borfașul, pe dezertorul ș.a.m.d. Cică n-am „față istorică“, zic regizorii. Dar sper că, treptat - treptat, o să mă emancipez moral și am să intru și eu în istorie“. (Interviu cu Valerian SAVA, **Cinema**, 1975, nr. 10).

„Regizorii mă solicită, eu n-am inimă să-i refuz... și uite-așa, mă întâlnesc pe stradă cu oameni care îmi spun: „Dom'le, grozav ai fost în filmul cutare“..., și eu nu mai știu în care, și-mi trebuie timp să-mi amintesc că „am trecut“ și prin filmul acela. Vedeti dv., apar în multe filme, dar mai mult punctez, pe ici - pe colo, înveselesc lumea. Sunt actor de comedie, dar până și într-o comedie muzicală, în **Gloria nu cântă**, apar într-un rol de... culoare. Și dacă ați ști cât de mult îmi doresc un rol bun, într-o comedie bună! Da' pe mine nu mă iubesc, se pare, scenariștii“. (Interviu cu N.C. MUNTEANU, **Cinema**, 1976, nr. 12).

„Nu-mi convine că sunt distribuit în roluri de amuzament, dar mă bucură că nu sunt uitat de regizori. Sunt și actori care au fost uitați de regizori pentru că nu au acceptat să facă ceea ce li se propusese. Eu m-am achitat conștiincios, pentru că am considerat că orice rol mic e mare dacă-l fac cu dăruire și cu credință“.

„Aș vrea să fac un rol de dramă. Mă gândesc dacă scenariștii bănuiesc că eu aș putea să fac lumea să plângă sau să treacă de la râs la plâns. Mi-amintesc de bătaia primită de la Toma Caragiu în **Procesul alb**. Îmi dădea vreo 63 de palme și eu plângeam de-a binelea și-i spuneam că „nu sunt eu ăla“. Și cei care mă vedeau, plângeau și ei. Deci, aș putea să plâng... Este adevărat că am învățat publicul să râdă, știind că râsul e sănătos. Veselia n-are vârstă!“ (Interviu cu Radu GEORGESCU, **Săptămâna**, 21 decembrie 1979).

Bibliografia pentru documentare

(în paranteză sunt notați anii colecțiilor
cercetate)

1. Dobrogea nouă (1955 - 1987)
2. Litoral, supliment estival
3. Tomis (1968 - 1987)
4. Cinema (1966 - 1989)
5. Noul cinema (1990 - 1998)
6. Almanahul Cinema
7. Teatrul (1956 - 1987)
8. Gazeta literară (1966 - 1968)
9. România literară (1969 - 1996)
10. Contemporanul (1956 - 1989)
11. Contemporanul - Ideea europeană
(1990 - 1999)
12. Luceafărul (1958 - 1996)
13. Săptămâna (1970 - 1989)
14. Flacăra (1966 - 1989)
15. România liberă (1956 - 1999)
16. Viața studentescă (1966 - 1989)
17. Scânteia (1956 - 1989)
18. Scânteia tineretului (1956 - 1989)
19. Suplimentul literar-artistic al Scânteii
tineretului (SLAST) (1981 - 1989)
20. Informația Bucureștiului (1968 -
1989)

21. Viața românească (1957 - 1999)
22. Muzica (1972 - 1987)
23. Tribuna României (1972 - 1989)
24. Cronica, Iași (1966 - 1989)
25. Tribuna, Cluj (1958 - 1998)
26. Familia, Oradea (1966 - 1989)
27. Ramuri, Craiova (1966 - 1987)

*

* * *

28. Ion Cantacuzino, Manuela Gheorghiu, **Cinematograful românesc contemporan (1949 - 1975)**, Editura Meridiane, 1976
29. Ștefan Oprea, **Diorame cinematografice**, Editura Junimea, 1983
30. Mihai Berechet, **9 caiete albastre**, Editura Muzicală, 1983
31. Margareta Bărbuță, **Demnitatea rolului**, Editura Eminescu, 1984
32. Eugenia Vodă, **Cinema și nimic altceva**, Editura Fundației România literară, 1995
33. Dan Mihăescu, **Eu mințeam poporul cu televizorul**, Editura Universal Dalsi, 1998
34. Jean Badea, **Fantasio 49**, Editura Leda, 1998

Notă

*Colecțiile publicațiilor menționate în această bibliografie au fost cercetate în sălile **Presă, Literatură - artă și Științe social-politice** ale Bibliotecii județene Constanța; adresez, și pe această cale, stăruitoarele mele mulțumiri doamnelor bibliotecare de la aceste săli pentru admirabila lor sollicitudine.*

Constanța

decembrie 1998 - februarie 2000

Fotografiile cărții

- Coperta 1: Jean Constantin, aprilie 2000
- Coperta 2: Gică Hau-hau din **Procesul alb** (sus)
Guliță din **Chirița în provincie** (jos)
- Coperta 3: Jean (Caius) și Gelu (Naius) - patri-
cienii chelneri din **Revelion în iulie**
(sus)
Limbă din **Un comisar acuză** (jos)
- Coperta 4: Ismail din **Toate pânzele sus!** (sus)
Tache Măslineanu din **Săracu' Gică**
(la mijloc)
Gică din filmul **În fiecare zi mi-e dor
de tine** (jos)

*

*

*

1. Sergentul major Jean Constantin din Regimentul 9 grăniceri - Turnu Severin (1952).
2. Imagine din spectacolul **Estradă pe satelit** (1958); partener: Nicky Popescu.
3. Împreună cu Gelu Manolache și D. Bitang în comedia muzicală **Cu dragostea nu-i de glumit** (1958).
4. În dialog cu Valy Manolache, în spectacolul **A 13-a lună** (1960).

5. Jean Constantin monologând în același spectacol, **A 13-a lună**.
6. Spiridon „de la raion“ din revista **La mare și la... mai mare!** (1960).
7. Jean și Gelu - „huligani“, în **Mozaic Constanța** (1962).
8. Cu Mariana Cerconi în **Fără noi nu e spectacol** (1964).
9. În sceneta **Magnetofonul** din **Complexul revistei** (1964); parteneră Jeny Turcescu.
10. Secvență din **Procesul alb** (1966), în care apare alături de Toma Caragiu, George Constantin și Ion Punea.
11. În spectacolul **Ploaia de musafiri** (1966).
12. Scenă din vodevilul **Pălăria florentină** (1966), cu Romel Stănciugel și Valy Manolache.
13. Doi oșeni - Jean și Gelu -, în spectacolul **Avem și noi mascații noștri** (1966).
14. Cu Cristea Avram și Sorin Postelnicu în filmul **Zodia fecioarei** (1967).
15. Aurel din filmul **Zile de vară** (1967).
16. Un mare succes la **Fantasio**: Tache Sâmbureanu din comedia **Săracu' Gică** (1969).
17. În același spectacol, alături de Mariana Cerconi și Gelu Manolache.
18. Secvență din filmul **B.D. intră în acțiune** (1970).
19. Parpanghel din filmul **Haiducii lui Șaptecăi** (1971).

20. Din nou Parpanghel, în **Zestrea domniței Ralu** (1971).
21. Același celebru cuplu, în **Hodoronc Fantasio** (1972).
22. Scenetă din revista **Super Fantasio** (1974); împreună cu Gelu Manolache și Victor Imoșanu.
23. Limbă (Jean Constantin) și comisarul Moldovan (Sergiu Nicolaescu) într-o secvență din filmul **Un comisar acuză** (1974).
24. Într-o pauză de filmare la **Nemuritorii** (1974), alături de Colea Răutu.
25. Jean Constantin și Mariana Cerconi în comedia muzicală **Hoții de ceasornice** (1975).
26. Imagine sugestivă a interpretului unui rol pitoresc din **Nu filmăm să ne-amuzăm** (1975).
27. Soldatul Ion Ion din filmul **Evadarea** (1975).
28. În **Gong...Fantasio** (1976), în compania celui mai bun partener de scenă.
29. Mistică din filmul **Eu, tu și Ovidiu** (1978); partener: Dem Rădulescu.
30. Limbă din **Revanșa** (1978), avansat la „gradul“ de adjunct al comisarului Moldovan.
31. Din nou în lumea gangsterilor din filmul **Nea Mărin miliardar** (1979).
32. În filmul antologie **Expresul de Buftea** (1979).
33. Secvență din filmul **Al treilea salt mortal** (1980); Jean - în rolul Bluferini.

34. Preotul ortodox și groparul „internațional“ Temistocles își oferă „serviciile“ lui Ovidiu Iuliu Moldovan în filmul **Pruncul, petrolul și ardelenii** (1981).
35. Într-un trio excentric din **Fantasiorama** (1981), alături de Mariana Cerconi și Gina Varga.
36. Corcodel (Jean Constantin) încearcă să-l convingă pe Iancu Jianu (Adrian Pintea), în filmul **Iancu Jianu zapciul** (1981).
37. Secvență din filmul **Duelul** (1981).
38. În filmul **Secretul lui Bachus** (1984), Bulbuc își recunoaște vinovăția.
39. Secvență cu Sebastian Papaiani și Ion Besoiu din filmul **Toate pânzele sus!** (1987).
40. În filmul **Adio, dragă Nela** (turnat în 1972, difuzat în 1990), într-o companie selectă: Ștefan Iordache, Mircea Diaconu, Irina Gărdescu, Dan Deșliu...
41. Alături de Alex. Arșinel, în filmul **A doua cădere a Constantinopolului** (1994).
42. După un concert-spectacol, lângă o altă vedetă: Margareta Pâslaru.
43. Pe stadionul din Ploiești (1987), în rolul portarului Dukadam; co-echipier - fundașul „de fier“ Puiu Călinescu.
44. Într-o altă „sușanea“, pe „post“ de arab saudit...
45. În „civil“, cu plete și cu... dilema țigaretii; s-o aprind... să n-o... poate mă vede dr. Ciovică...

46. La Paris, deasupra Senei...

47. Ce-ai cu mine, Gioni?... Ce rău ți-am făcut?

Întoarcere în timp (1984), acolo unde
„a izvodit“ proiectul acestei cărți

48. Pe Dunăre, spre Mila 23, actorul Jean Constantin între Rodica și Jean Badea.

49. Jean poate fi oricând un excelent ghid turistic; aici, pentru „juniorul“ Bogdan Badea.

50. Jean: Tizule, chiar n-ai glumit? O carte?

Autorul mulțumește și pe această cale Fundației culturale **Sorin Calafus**, care - cu o incredibilă și nedisimulată generozitate a sprijinit financiar apariția cărții de față.

Fundația culturală care poartă numele președintelui său, distinsul avocat Sorin Calafus, a fost fondată în octombrie 1997 și funcționează în Constanța, b-dul Tomis nr. 137.

Scopul fundației este stimularea activităților culturale, efectuarea de studii și cercetări arheologice, de istorie a artei, editarea de informații și publicații din aceste domenii, ajutorarea copiilor superdotati dar și a celor aflați în impas, promovarea protejării și punerii în valoare a patrimoniului cultural românesc.

1

www.ziuaconstanta.ro

2

3

www.ziuaconstantina.ro

5

6

9

11

13

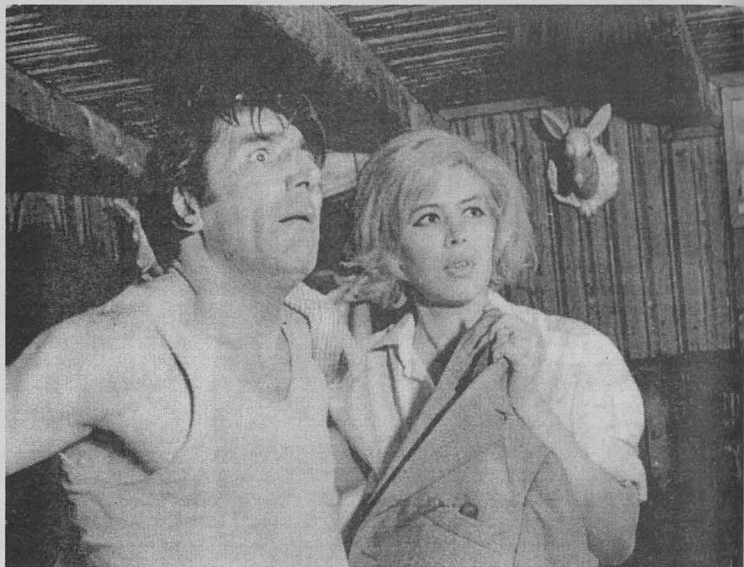

15

16

18

20

22

23

www.ziuaconstanta.ro

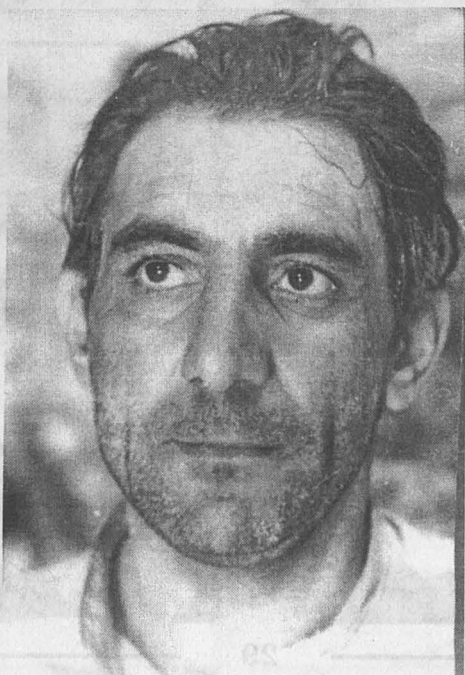

25

26

www.ziuaconstanta.ro

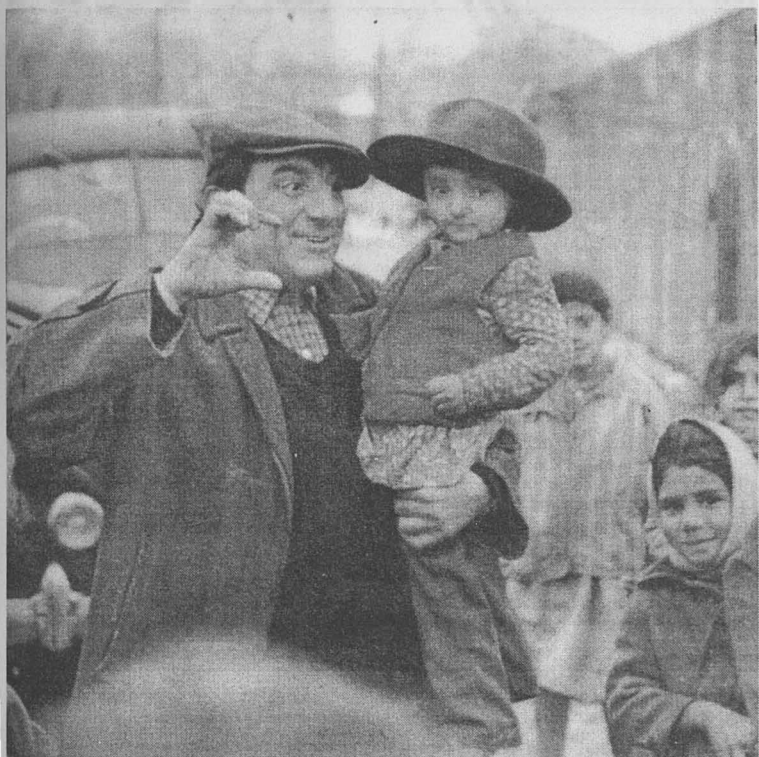
27

28

29

30

32

36

38

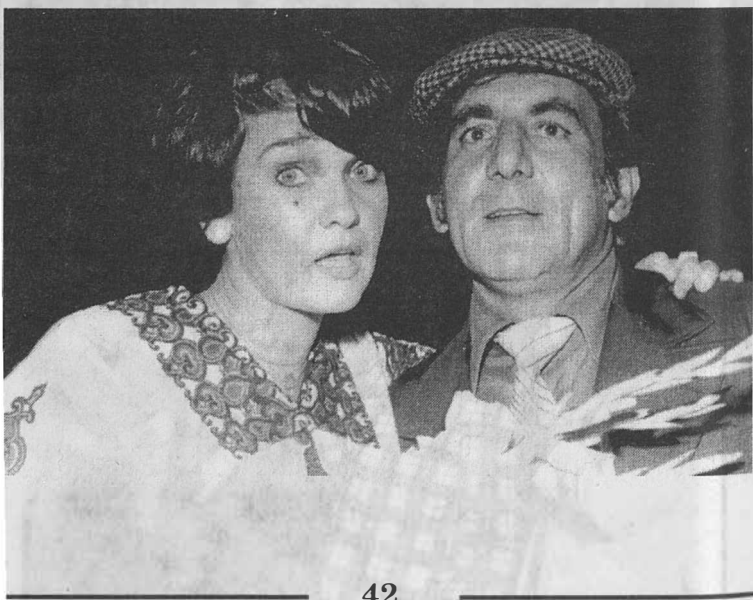
SECRETUL EPAVEI

39

41

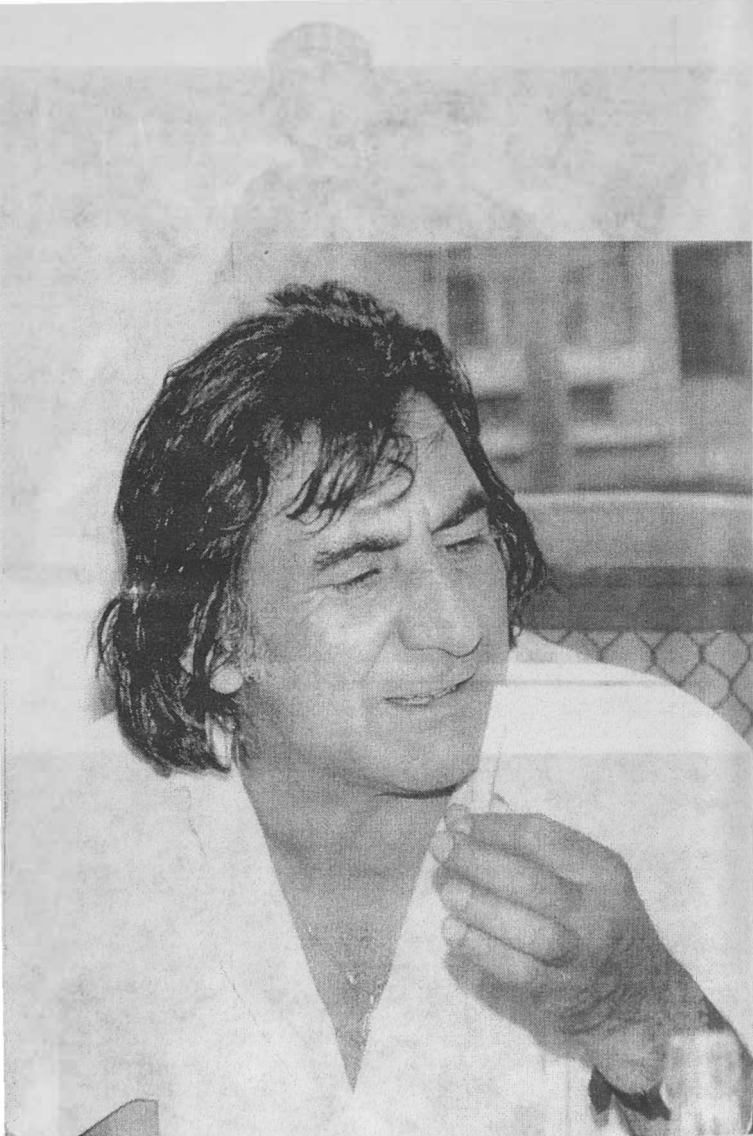

42

43

46

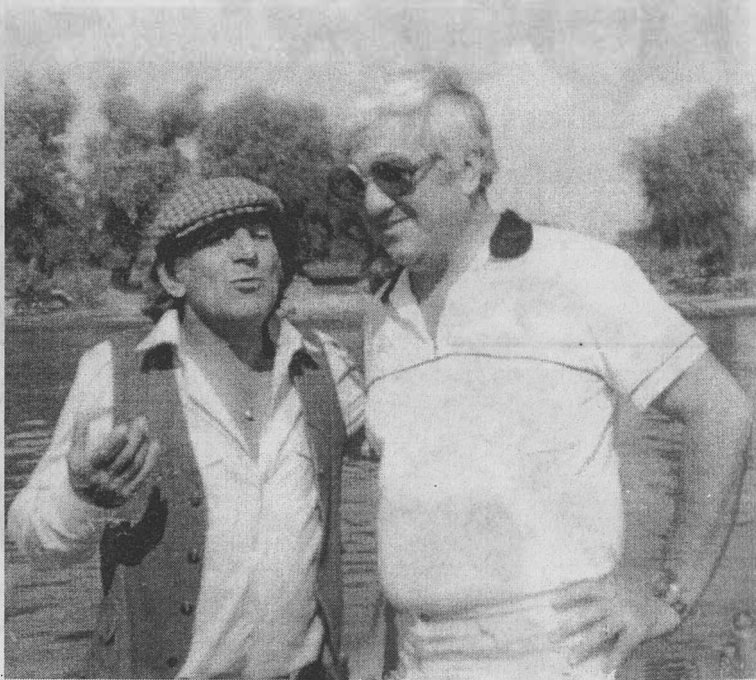

48

www.ziuaconstanta.ro

49

50

Cuprins

Abrevieri	5
Cuvântul autorului	7
Reperete biografice ale unui antistar	9
Începuturile	18
Fantasio, mon amour	25
N-a fost să fie	43
„...în pas de drac împielit“	50
„Rămâne cum am stabilit!“	72
„The Show must go on!“	81
Note	85
Addenda nr. 1 (Teatrografie)	102
Addenda nr. 2 (Filmografie)	119
Addenda nr. 3 (Albume audio, aprecieri critice, interviuri)	164
Bibliografie	177
Explicații fotografii	180
Imagini din arhiva foto	187

Cuprins

2	Abrevieri
7	Convântul autorului
9	Reperibile biografice ale unui artist
18	Introducere
22	Intanșio, omul mare
26	D-a fost sa fie
30	... în pas de discursivitate
32	„Rămâne cum am stabilit”
38	„The Show must go on”
42	Notă
101	Adenda nr. 1 (Textog. 05)
119	Adenda nr. 2 (Filmografie)
121	Adenda nr. 3 (Alte surse audio)
124	Apăratori critici (continuă)
134	Bibliografie
180	Explicări fotografice
187	Imagini din arhive foto

Tiparul executat la tipografia
S.C. „H.I.G. Muntenia” S.R.L. Constanța
tel.: 041 - 63.55.21

Coperta 1: foto Adrian Marin

www.ziuaconstanta.ro

Colecția Scena și ecranul

„Jean Constantin merge la
tintă în pas de drac
împielitat.“

(Ecaterina Oproiu)

„... pe Jean Constantin
nu l-as fi lăsat să iasă la
pensie. L-as fi legat de
scenă cu lanțuri și as fi
înghitit cheia!“

(Mihai Maximilian)

„Limbă, pungășul de
buzunare din Plumbuita,
care e în stare să fure și
oul de sub găină, colorează
savuros pelicula. Reușit,
foarte reușit Jean
Constantin.“

(Sanda Ghimpu)